دا باسین سپیدي

لیکوال

سلیمان لایق

Ketabton.com

دافغانستان د علومو اکاډمي
د پښتو ثېړنو بین المللي مرکز
۱۳٦۲ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادونه : که څېړونکې د لایق د دغو څېړو شویو آثارو او د هغوی د پخوانی ځانګړی چاپ تر منځه څه توپیر ومومي ـ علت یې د لیکوال نوی کتنه او سمون دی .

څېړوونکی

مهتمم: نعمت الله اندړ

د چاپ شمیر : ۵۰۰۰

د چاپ ځای: دولتی مطبعه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه لنډه یادونه

د پښتو ټولنې د ادب څانګې بین المللی مرکز د ستر انقلابي شاعر او لیکوال د دغې مجموعې په خپرولو سره د پښتو د ادب نړۍ ته یو نوی انقلابي سوغات وړاندې کوي .

تر اوسه مشهوره وه چې سلیمان لایق د شعر د ډګر اتل دی. رښتیا هم ده چې د چونغر ، یادونه او درمندونه، کیږدۍ؛ بادبان او نورو نه هېرېدونکو انقلابي منظومو آثارو په ایجاد سره سلیمان لایق زموږ په انقلابي ټولنه کې د شعر د آسمان ځلانده لمر ، د اجتماعي ریالېزم مؤسس او د دغه تاوده سنګر لومړی سرتېری دی . خو خبره یوازې د شعر په چاپېریال کې نه ده ، دغې سپېڅلې ادبي مبارزې د ده د خواږه نثر په ډېرو ښکلو لړیو کې هم خپل قوت ښکاره کړی چې دلته یې د ادب مینانو ته وړاندې کوو .

د شلمې پېړۍ د سترو انقلابي غورځنګونو او اوړتونو سمندر ستر موجونه له ځانه سره راوړل چې د ادب نړۍ ته یې هم سرکشې څپې ورسېدې. د دغو سرکشو څپو په غېږ کې د ادب یو انقلابي میتود، یعني د اجتماعي ریالېزم میتود هم منځ ته راغی چې د طبقاتي نړۍ د انتقادي ریالېزم د میتود ځای یې ونیو .

زموږ په فیودالي ټولنه کې د ظاهرشاهي او داودشاهي سانسورچیانو دغو سرکشو څپو ته د شګو بندونه واچول. دا بندونه تر دې اندازې وو چې د سلیمان لایق په نامه ښځي جائزو موضوعاتو هم د خپرېدلو اجازه نه لرله او ډېرې خپرونې به کله د سپنتا او کله د زرغون شرنوال، خاټول او په نورو مستعارو نومونو خپرېدلې.

د ثور انقلاب دغه د شګو بندونه مات کړل او دا دی د لایق د منثور ادب او لنډو داستانونو وړه مجموعه ګرانو هېوادوالو ته وړاندې کوو .

دا مجموعه هم د اجتماعي ریالېزم د میتود یو په زړه پورې اثر دی چې د هر داستان په مرکز کې یې د ټولني د استثمارګرو له نظره لوېدلی، ظاهرا وړوکی، خو په حقیقف کې ستر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړوونکې انسان ځای لري. مرور شپون، د کارخانې جشن، خړ کې ماشین؛ نوی ګردان او داسې نورېې ښې بیلګې دی.

لایق یوازې انقلابي شاعر نه، بلکې د انقلابي نثر لیکوال هم دی. که د ده هر انقلابي شعر د هر انقلابي زلمي لیکوال لپاره د انقلابي درس حیثیت لری، همدغه شان دده هر انقلابي نثر د انقلاب مین لپاره مکتب دی.

تل دی وی دغه مدرسې او دغه مکتبونه

دوست شینواری

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسات

ستا او ښکې اوس بې وخته باران ته ورته دي. زه بیا ستاسې کېږدیو ته نه درځم؛
زما لمن خوشې کړه، په ما پسې نوره مه ګرزه، زارې مه راته کوه او مه راته ژاړه!
بیا به ستاسې د کلي نوم وانخلم او په دې لارو به بیا درنشم؛
شپې او ورځې به یو کړم. په بېړه به له غرو رغو څخه واوړم. او هیڅکله به بیا بېرته راونه ګورم؛
داسې منډې به وو هم لکه عمر چې یې وهي او داسې ژر به له ستر ګو ووزم لکه ځواني چې وزي؛ داسې ځای ته به لاړشم چې ستا سي کېږدۍ هلته نه وي دربدلې.
داسې لارې به پر بکړم چې ستاسې او ښان نشي پې تلای او په داسې غرو کې به ځای ونیسم چې ستاسې د مېنو بادونه هلته لاره نلري؛
زړه به مجبور کړم چې تا هېره کړي او ستر ګې به وتړم چې بیا هیڅکله زما ماشوم زړه ونه غولوي؛
له وفا نه به منکر شم او مینه به وشړم؛ حیلې ترانې به وسوځوم او له خلکو به ګوښې شم؛
هالته لرې به د لوړو غرو د پا سه ټول عمر له سپېدو تر ماښامه وخاندم. وبه خاندم چې تا هېره کړم او پسې خاندم به چې ځان هم راڅخه هېر شي. تر هغو به وخاندم چې طبعیت په تا وخندوم او تر هغو به لیونتوب کوم چې تا هم د ځان په څېر لیونۍ کړم؛
اې او ښا نو وتښتئ، اې کېږدیو وسوځئ او اې قهرجنو توفا نونو سر او چت کړئ او زما د نیمګړې ځوانۍ او ناکامو هیلو کسات واخلئ.

۱۳۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپېلۍ

اې ځوانه شپونکيه ! خپله شپېلۍ وغږوه او ما د هغې په ناپايه څپو کې د دی ستومانه ژوند له غمونو څخه وباسه .

کله چې زه نه يم او زما په قبر باندې ځوځان او وحشي بوټي شنه شوي وي هره نغمه چې د شپېلۍ له ستونې راوزي خامخا به زما د هېر شويو دردونو بشپړه څېره پکې انځور شوې وي .

کله چې زما قلم او ژبه زما د رنګينو خيالونو او انديښنو له تعبيرولو څخه پاتې شي زه به د خپلو انديښنو د بيان لپاره خپل دوستان د فرخار غرونو ته راوبولم او هلته به د تاوراتاو درو په غېږ کې له ځوان شپونکي څخه وغواړم چې د لرګي شپېلۍ ورواخلي او د شپنو نغمې هغوی ته ورواوروی او هله چې د شپېلۍ زړه را ښکونکې څپې زما د نا سپړل شويو سندرو نغمې وغوړوي او له نا ويل شويو دردونو څخه پرده پورته کړي ، زه به هماغه وخت خپلې اوښکې پاکې کړم او دوی ته به ووايم چې دادی زما د ناکرار و انديښنو ترجمان .

هيڅ ساز د شپېلۍ خوند او کيفيت نلري. نور سازونه مستي، خوشالي او وجد راولي ، مګر زموږ د شپنو د شپېلۍ نغمې يو داسې اعجاز لري چې حساس انسان لاس نيولی د بزګرانو جونګړو او د شپنو شپولو ته بيايي او هلته ناکام عسقونه او بې دوا رنځونه ورښيي.

کله چې زه په نيمو شپو کې د لارويو کاروانيانو نغمې د شپېلۍ په نارو کې اورم بې اختياره مې د خپل ستر اولس د تاريخ هغه ترخې پيښې تصورته راشي چې له وينو، چيغو او کړاوونو څخه ډکې دي .

شپېلۍ د پښتون ملت د زيارايستونکو داوږدو بدمرغيو او چيغو تاريخ دی. څوک چې د دوی دشپېلۍ له دردوونکو نغمو سره نه وي اشنا ګواکې د پښتنو خلکو له تاريخ سره نه دی اشنا شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې د پردیسو او ښنبو په تودو زړونو کې بې تعبیره دردونه وخوځېږي؛

کله چې د سترو ستومانه بزګرانو په ککرو کې د ناروزل شویو استعدادونو څړیکه سر راپورته کړي، او کله چې د خوار شپانه شړل شوې هیلې سرواخلي بیا نو شپېلۍ ته ورتښتي او خپل هرڅه د هغې نغموته ورسپاري.

ډېر کلونه به تېر شي، ډېر بدلونونه به راشي، ډېر به وخاندي او ډېر به وژاړي، مګر داسې ورځ به هېڅکله رانشي چې د هندوکش وګړي شپېلۍ ونه غږوي او د هغې په سوځوونکو او غمجنو څپو کې د تېرو او هېرو نسلونو د ساړه او نامیند ژوند خاطرې یادې نکړي.

وغږوه، وزغږوه!

اې ځوانه شپونکیه! خپله شپېلۍ وغږوه او ما د هغې په ناپایه نغمو کې د دې شرموونکې ژوند له غمونو څخه یوه شېبه وباسه!

ثور ـ ۱۳۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوښکې

زما د سلګیو کاروان مه بندوئ، پرې مې ږدئ چې خپل زاړه دردونه د اوښکو له څپو سره ولېږدوم .

نور د خندا ملګري دي او زه د ژړا. ژړا د وږیو سلګۍ ده او خندا د مړو غوغا . څومره نیکمرغ دي هغوی چې ژاړي او ژړلای شي .

هغه وخت چې انسان د ژوند له ستومانیو څخه اوکه[1] شي او هیڅ خواته لاره نلري ؛

هغه شپه چې مغرور او بې جلبه قدرتونه د مستحق په مرۍ پښه کېږدي او لوری ترې ورک کړي !

هغه ماښام چې د کلي هلکان ماشوم یتیم ووهي او مرور شي ؛

هغه سباوون چې پردیس مزدور په پردي ملک کې د لارې په ژۍ د څنکدن سلګۍ وهي؛ هغه وخت یوائې د اوښکو څپې خوځېږي او د هغو نامیندۍ پای ته رسوي .

بارانونه دي چې سیلاوونه خوځوي او دریابونو دي چې د بهېر لاره تاکي. پرېږدئ چې بارانونه واورېږي او تالندې خورې کاندي . پرېږدئ چې تندرونه راولوېږي او دا برجونه چې له خاورونه راپورته شویدي یو ځل بیا له خاوره سره برابر کاندي.

د اوښکو لاره مه بندوئ ؛

که ژرانه وای هیڅا به نه وخند لي .

کابل-۱۳۳۸

---

۱ ـ اوکه AUKA = پکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتڼ چي

د شپې په تور زړه کې سپين ستوري ځلېدل او د ستورو په نرۍ رڼا د لارې شاو خوا بوټي د باد کمزوري بهېر ته ورو ، ورو خوځېدل او داسې ښکارېدل له لکه په يوه بشپړه وراکې چې ټول خلک اتڼ وهي .

سور گل د همدې بوټو په منځ کې د دښت په نريو لارو روان و . دی په داسې ژورو انديښنو کې ډوب تللی و چې د ستورو ښايست، د دښت چوپيا او د ځوانۍ درونډ خوب يې بيخي له ياده وتلي وو .

ده افسوس کاوه کاشکې دې واده ته نه وای راغلی او يا په اتڼ نه وای ورگډ شوی .

نه پوهېږم نن شپه څه راشوی وو چې نه ډول زما له پښې سره برابرېده او نه زما پښه له ډول سره .

زه بيا دا گڼې څڼې ، دا نرۍ ونه او دا ښايسته ځواني څه کوم ؛ نندارچيانو به څومره راپورې خندلي وي !

اوه کاشکې د اتڼ ميدان خو کلا ته نږدې نه وای او پيغلو خو د ديوالونو له سره زما د ناوړه غورځو پرځو ننداره نه وای کړې .

ناکام اتڼ چي همداسې پخپلو ترخو انديښنو کې روان و ، د کلا په برجانو باندې د اتڼ د ميدان د لمبو انعکاس، د ډولونو آواز ، د آسونو ششنهار، د چلمانو لوگي او د کلا د پاسه د سرو سالوگانو کتار د ده ستر گو ته وروسته، وړاندې کېدل .

هغه شپه تېره شوه او ډېرې نورې شپې پسې راغلې، ډېر ودونه او کوژدې تېرې شوې او څو څو ځلې ډولونه وغږېدل مگر سور گل بيا اتڼ وانه اچاوه او مات شوی زړه يې پيوند ونه شو .

د فنکار زړه هغه ښيښه ده چې يو ځل مات شي بيا پيوند نه مني او نه رغېږي .

ښرنه ــ ۱۳۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغرونوپه تیاره کې

دی د غرونو په تیاره کې لوی شو . د کمرونو په اړخ کې یې څو کاله شپېلۍ وغږوله. د سپوږمۍ په پلوشو کې یې د سین له ترانو څخه خوندور الهامونه واخیستل. له مینې او ګرمۍ نه یې ډکې سندرې وویلې. لوړ خیالونه یې په سر کې را پیدا شول او ښایسته مرغلرې یې سره وپېیلې... خو افسوس چې د ده ټول رازونه، عشقونه، هیلې او اسرې د ده په زړه کې غوټه پاتې شول او له ده سره یو ځای خاورو ته لاړل.

یو ځل یې د ژمي په یوه توفاني او سړه شپه کې لارورکې پردیسان له مرګ څخه خلاص کړل او لارې ورو ښودې ، په قبایلي جګړو کې څو ځله په مورچه وخوت او دښمنان یې مات کړل.

د ښکار په وخت یو ماهر ښکاري، د جګړو په وخت یو زړور سپایی او د کار په وخت یو چسپانده بزګر او ګړندی شپون و .

دی د ژوند تر پایه له تیارو څخه راونه ووت او رو ښانه نړۍ یې ونه لیدله.

د ده ګړندۍ منډې، خوږ آواز او د ده د ذکاوت ستره بربېښنا له نړۍ نه پټه پاتې شوه او چا یې اندازه ونه لګوله. ده ته هغه الفاظ او توري چا ونه ښودل چې د له هغوی نه یو ښایسته پل جوړ کړی وای او په دې پله باندې له خپلو تنګو غرونو څخه پراخې دنیا ته ورپورې وتی وای.

دده عشقونه، د ده ارمانونه او د ده سندرې له ده سره یو ځای خاورې شول. دادی تر نن پورې زما د خلکو ژوند.

۱۳۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زماني په ناپایه سین کې

د زماني په ناپایه سین کې د څپو له ټکرونه لکه کوبۍ[2] را پیدا شوم. پخپله کوچنۍ هنداره کې مې ناڅاپي د جهان څیره ولیدله. د سین زورورو څپو پخپلو منګولو کې ومروړلم. د حرکت او سکون، د رڼا او تیارې لورې مې ولګاوه او خپل کمکوټی وجود مې د زماني د سترې هستۍ په لمن کې ولید.

ما غوښتل پخوا تر دې چې د مرګ پیاوړی سوک زما د نظر آینه ماته کړي څو خوږې سندرې وبولم. ما خپلې سندرې وبللې، مګر د زماني د توفاني او ناپایه سین ابدی کوکو زما نغمې هسې پخپلو څپو کې محو کړې، لکه چې په یوه کوچنۍ بېړۍ کې د څڅوبې آواز د سمندر د غضب په کړیکو کې ورک شي.

ډېر به په دې لارو راشي او خپلې سندرې به وبولي، مګر د زماني د ابدي کړیکو چپاو به د هغوی سندرې هم زما د سندرو په څېر نابودې کړي.

دا دی د کوچني انسان ابدي سرنوشت او د زماني پیاوړی او نه او ښتونکی بهیر.

کابل ـ ۱۳۳۹

---

۲ ـ کوبۍ = حباب

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شپانه نغمه

اې لوړو غرونو ! ستاسې په لمنو کې زما د ځوانۍ ډېرې خاطرې پاتې دي ؛
لا تر اوسه پورې زما د مېږو د پلونو نخشې تر لویو پرښو لاندې باران نه دي ړنګې کړي.

لا تر اوسه هغه ښلي پرځای ولاړ دي چې ما د غرونو څوکو ته نېږدې د واورو په منځ کې درولي دي ؛

لا تر اوسه زما د مېږو په شپوله کې رمې پناه‌پړي او د شپنو کټوی په لوګجنو رغلیو (۳) باندې ایشي ؛

لا تر اوسه زما د مېږو وري هر پسرلی هغو ورشوګانو ته رابهېږي چې ما به د دوی مندې هلته پوولې ؛

د دې غرونو هر کمره زما د سندرو او شپېلۍ آواز اورېدلی دی. ما د غره هر موړ او هرې څوکې ته د رمو د خاوندانو د بېرحمۍ او بېدردۍ داستانونه اورولي دي.

کله چې بزګرانو په خپلو درمندانو باندې شپې تېرولې، کله چې همځولو شپنو به سبا وختي له شپولو څخه خپلې رمې ایستلې، کله چې ستړو کاروانیانو به په سهمجنه او چوپه تروږمۍ کې لار وهله، کله چې پردیسو مزدورانو به د خانانو د برجونو د جګولو لپاره د سپېدو په مهال لاسونه بډ وهل، ما به په همدا سې وختونو کې پخپلې شپېلۍ ګوتې پورې کړې او دې ستړو او نامینده خلکو ته به مې دمه ورکوله.

زه د نږدې کلیو ټولو پیغلو پېژند لم او په ټولو شپنو ګران وم. خپلې شپېلۍ زه په ټولو خلکو کې مشهور کړم، مګر له زړښت او ناتوانۍ نه یې ونه ژغورلم. اوس چې رمې له هوارو سېمو څخه غرونو ته لېږدي زما له سترګو بې اختیاره اوښکې راتوی شي.

کاشکې یو ځل بیا زلمی شم او د جګو ورشوګانو له مینځه مخ په ځوړه په پراخو دښتو نظر وغوړوم.

اې جګه آسمانه ! یو ځل خپل زړه ما ته پرانېزه چې ستا په شنه ورشو کې د سپینو او تورو وریځو مستي وګورم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هې زلمیو شپنو ! ستاسو د ځوانۍ موده لکه بریښنا لنډه او لکه لیدلی خوب هیرېدونکې ده ، تاسې په دنیا کې پردیسان یاست . عمر په غم کې مه تېروئ ، وخاندئ ، وناڅئ او سندرې وبولئ !

له مرګ څخه مه ویرېږئ ، هلته چې د مرګ وپره سیوری خور کړي ښادي او هیله تښتي. مرګ د ژوند د مزل وروستی پړاو دی او داسې لیوه ته ورته دی چې هرې مېږې ته یو ځل دربېږي.

کله چې زه مړ یم او زما په قبر وحشي ګلونه غوړېدلي وي له هر شپانه نه زما هیله داده چې کله زما له خاورو تېرېږي خپله شپېلۍ وغږوي او سترې ژوند ته نوې دمه ورکاندي .

۱۳۳۹

۳-رغلی = نغری

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه

له ما نه غوښتل شويدي د ځان په باره کې يو څه وليکم ، خو ما ته تر څه د ځان په باره کې ليکل گران ښکاري. دا ځکه چې زما په ژوند کې داسې رنگينۍ نشته چې هغه به د لوستونکو لپاره څه خواږه ولري.

زما ژوند د يو عادي پښتانه ژوند دی چې ماضي يې له لوږې ، محروميو او دردونو ځخه ډکه ده او حال يې په زړو دوسيو او ميزونو کې د نورو د خوشالولو او راضي ساتلو په کار کې تېرېږي. کله کله مې چاپېريال وتخنوي او يوه برېښنا مې تر ستر گو کړي ، زه دغه وخت قلم راواخلم او يو څو کرښې د خپل اولس د او ښتونکې تقدير په کتاب وليکم. دا وخت هغه بزگر ته ورته يم چې په وچه ځمکه کې د باران په هيله دانې کري او دا ډاډ ورسره نه وي چې د آسمان اوبه به د ده کروندې ورسېږي .

هغه وحشي گلان چې کله نا کله په دې کرونده کې گوتوته راشي پخوا تر دې چې د چا پيکي يا گريوان ته يې ورسوم را ځخه وچ او مړاوي شي .

زما خصوصيت دا دی چې د سپيدو غوندې له تيارې نه د رڼا پخوا ځم، خو کله چې لمر راوخېږي زه به نه يم. زه له زمانې سره گرد چاپېر راگرزم او د هغې د گرزېدو موزيک اورم، زه د دې موزيک لپاره موزونې ترانې ليکم ، مگر د ځمکې زاړه قابضا ن چې د مرگ پولې ته نږدې شويدي زما له ترانو سره ضديت لري او هڅه کوي د دې نغمو او مستقبل تر منځ پوله واچوي. خو زه به تل د سپېدو په څېر د لمر د راختو ترانې تکرار کړم.

۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژړندوکي يتيم

دا ببر سرى او پښې لوڅې ماشوم ولې ددې قبر د پاسه ژاړي ؟ دا مړى د ده څه کېږي .
ولې دى په داسې چا ژاړي چې دده ځواب نه ورکوي او مهرباني نشي پې کولاى !

دا ژوندي خلک ولې دده اوښکې نه پاکوي او سمه لار نه ور ښيي ؟

نه ، نه ، پرېږدئ چې خپل له دردو ډک راتلونکي سرنوشت ته وژاړي .

دى پوهېږي چې وروسته تر دې داسې څوک نلري چې دده په سر د زړه سوي او همدردۍ لاس راکاږي . داسې سترګې نشته چې ده ته د مينې او مهربانۍ په نظر وګوري او داسې سړى نه پيدا کېږي چې ده ته زوى او بچى ووايي . دى بايد يتيمۍ ته تن کېږدي او لکه خود رويه بوټى د وحشي طبعيت هر راز ظلمونه او جفاګانې وګالي . دى بايد وږى، تږى او بې تعليمه لوى شي ، د نورو تر سيورو لاندې ژوند وکړي او هيڅ ځانګړى مقام پيدا نکړي .

ګرانه له دې ځايه لرى شه ! دا د مرګ او نيستۍ پړاو دى . دا د ورکې او هېرې خوا ته د مسايرو لار ده او د انسان د هستۍ او ژوند وروستى کور دى .

لرې شه ! لرې شه ! چې د دې زړې هديرې سړه او غمجنه سېلۍ ستا په ماشومو او تاندو احساساتو بده اغيزه کوي .

راځه ! راځه ! د زړه سره چې د دى لوګجن ښار په تيارو کوڅو او غمجنو کوټو کې خپل دردونکې تقدير ته لار ونيسو او بدل يې کړو .

کابل - ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عجيب انسان

د کائناتو په زړه کې لړو بړ خوځېږي ، هر شی پلټي او له هر شي سره علاقه ښيي، عمر يې ډېر لنډ دی ، مگر هيلې يې پای نلري.

ډېر کوچنی دی ، مگر گمان کوي چې په ټوله نړۍ کې نه ځايېږي. دومره حرص لري چې د گردې ځمکې په شتو نه مړېږي، مگر په پای کې د يوه گز ځمکې بندي شي ؛

يا دومره په ځان مين وي چې زرگونه وگړي د ځان تر گټو جار کړي او يا داسې تر ځان تېر شي چې خپل سر هم د نورو لپاره قرباني کاندي ،

په تپه تياره کې د نا معلوم هدف خواته روان دی او له مجهولاتو څخه پرده پورته کوي ، خو لا تر اوسه داسې ځای ته نه دی رسېدلی چې ډاډ پيدا کړي. هر څومره چې په مخ ځي دده شکونه زياتېږي او کله چې له ډېرو منډو ستړی شي بيا نو د يوه مجهول تر مخ ودرېږي، په تشو او بې معنی خيالونو او تصويرونو ځان غولوي ؛

کله چې پخپلو هڅو کې ماته وکړي ځان تر مياشي هم کوچنی ورته ښکاري او کوم وخت چې پرله پسې بريالی شي د خدايي دعوې هم کوي.

هر شی تسخيرولای شي، مگر د ځان په تسخيرولو کې ناکام دی ؛

ټول پيژني او هر شی څېړي، مگر ځان نه پيژني. د پراخو کائناتو په گېډه کې نامعلومې خواته ځغلي او تر اوسه لا مزل ته نه دی رسېدلی .

دا عجيب انسان !

۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما نيمګړې ترانه

سبا به د نوي کال سپېدې خپله ځلانده او رڼه لمن زما د هېواد په غرو او رغو وغوړوي، مګر زه لا د پسرلي استقبال ته نه يم آماده شوی ؛

کليوالي پيغلې به سبا د غرونو لمنوته وخېژي او د سرو خاټولو ګلان به په څڼو کې وټومبي ، ځوان شپانه به له ورغاليو څخه خپلې رمې وخوځوي او د پراخو دښتو په شنه ګريوان به يې وبهوي ؛

هغه لومړنۍ توتکۍ چې له تودو سېمو څخه راغلې ده د رنځور شاعر جونګړې ته به ننوزي او د پسرلي زيرى به ورکاندي.

د پسرلي پسته او خوشبويه وږمه به د يتيم ماشوم په سپين چک او ضعيف وجود کې د منډو او لوبو هوس را وپاروي او په پښو ، لاسو کې به يې نوې دمه وخوځوي ،

د تورو وريځو د چت په نيلي کړکيو کې به چې له هسک څخه مخ په ځمکه را پرا نستل کېږي ځای ځای په نيلي کوهيو کې د زاڼو کتارونه ښکاره شي او زلمي ښکاريان به له کليو نه د سينونو او ځنګلونو لمنو ته راکاږي.

د ژرندو د ناوو کنګل به مات شي او د ژرند ګړي ماشومان به د ژرندې د ويالې په غاړه د ژېړو ګلانو ګيډۍ وتړي ؛

زرکان به د غرو له تودو ناوو څخه څوکو ته پورته شي او د کمرو د پاسه به د پسرلي په وياړ سندرې وبولي ؛

سينونه به خړې او به راوړي او د څپو له شوڼډو به د مستو او ښانو په څېر ځګونه را پورته شي په دې شيبو کې به تاريخ خپله نوې پاڼه د زړورو مبارزانو او اولسونو د کارنامو لپاره را برسېره کړي ، مګر زما تحفه به د خلکو د ارمانونو د لمانځلو لپاره نه وي تياره شوې او نا تمامه به وي .

زما دردونه به نا ويلي پاتې شي او زه به د پسرلي د پادشاه مخ ته تش لاس او ځوړند سر ولاړ يم ؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه نن کټ مټ هغه لامبوزن ته ورته يم چې په تپه تياره کې د ياغي سين د څپو منګولو ته لوېدلی وي او د وتو لوری نه ورمعلومېږي .

که څه هم زه لا تر اوسه د څپو څپېړو او خپلو پرله پسې هلو ځلو نه يم ستومان کړی ، مګر دا ويره مې ورو ، ورو ډوبوي چې زما نيمګړې ترانه به بشپړه نشي او زه به د پسرلي سلطان ته دخلکو د هيلو زرين مزی وړاندې نکړی شم.

اوه ، خلکو له ما سره مرسته وکړئ !

۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومتوب

کله چې د اوړي په توده غرمه کې له خپله کاره ستړی ستومانه کورته راګرځم ، د کوځې ماشومان د لمر د سوځوونکو شغلو لاندې لوڅې پښې او بربنډ سر ښکته پورته په بل پسې منډې وهي. دلته د ميندو واويلا نه رارسېږي او څوک غوږ هم نه ورته نيسي .
په دوی کې د ډلې مشر او د اعتبار خاوند هغه څوک دی چې ډېر ځغلي او تر نورو د ګرمۍ او ستومانۍ زغملو زيات طاقت لري ، مګر بيا هم ملګری نومېږي او څوک يې خان يا ارباب نه بولي او هيڅ امتياز هم نه غواړي.
کله چې کوچنی وم او د ونو په څانګو کې ميوو ته به مې لاس نه رسېده، د لوييدو او لوړيدو سخته تنده به راپيدا شوه .
انسان ډېر لوييدای او لوړېدای شي ، خو کله چې لوی شو ، بيا نو د کوچنيتوب ارمان کوي خو کوچنی کيدی نشي.
رښتيا د لويېدو او جګېدو حرص څومره غولوونکې او رټوونکې دی .
که ما کولی شوای هيڅکله به نه وم ستر شوی او تل به هماغسې کوچنی پاته شوی وم . آيا دا ښکلي ماشومان چې هر مازيګر د سين غاړې ته د شګو کورونه جوړوي ما به په خپله ډله کې ومني او زما د ورتګ له کبله به د خپلو لوبو ځای بدل نکړي ؟
آيا که دوی ما ومني مشران به په ما پورې و نه خاندي او ليونی به مې و نه بولي ؟
پرېږدئ ، پرېږدئ چې زه کوچنی شم ، تاسې چې د لويېدو هوس لرئ پر مخ لاړ شئ او لوی شئ .

کابل-۱۳۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستۍ اوښکې

د ژمي شپې ورځې وې ، ځمکو او کروندو د واورو سپينه برستن اغوستې وه . سړه او تيزه سيلۍ چليدله . په سين کې د کرلونو سترې سترې جالې رابهيدې. د مارپيچ سين په غاړه د ناقلو بزګرانو د لوخو جونګړو ته د کلي د سباوون لوګيو غمجنه منظره ورکړې وه . خړې سړې هوا او د باد په شپو کې دسبايي د تنورونو لوګيو او له دې سره دوچې واورې د بخرکو نخاد ناقلو د ختو کورونو ته داسې منظره ورکړې وه لکه د هندوکش په توفاني هوا کې چې لوېې پرښې او کمرونه د ګردلې په منګولو کې راچرموړل شوې وي.

د شاداد د لوخو يواځنۍ ځانګړې کپه د توفاني باد تر يرغل لاندې داسې خوځېدله لکه چې سا اخلي. د باد له هرې غوټې سره به د کپې اندامونه وخوځيدل او په چت پورې راځوړند د مالګې او مرچو کدوان به يې چې د تناره همېشني لوګي تور کړي وو ، سره ووهل او يوه زړه بدوونکې موسيقي به يې خوره کړه . د باد او توفان د هيبت له زوره د کلي سپي د بوساړيو او خشاکو په سوريو ننوتي وو. ژمنيو چوغکو او کورنيو چرګو په بوټو او دلوخو په خځلو کې ځانونه پټ کړي وو.

زرغونه ابۍ په لوګجنه لوخي خونه کې ناجوړه پرته وه. وجود يې پرله پسې تبو او د نېستمنۍ اوږده مصيبت ويلې کړی و . سترګې يې د سر په کاسه کې ننوتې وې ، د پوزې چمبريې لکه تبره تيغ ځان نری کړی او شونډويې پرېړ تورخرو کې نيولي وو. په سترګو کې يې د ژورې ويرې علامې راپيدا شوې وې .

درې واړه لوراني يې سرته ناستې وې. مشره لوريې د مور په برخه ليک پوهيدله، مړې اوښکې يې په غومبرو رابهيدلې .خو کوچنۍ لور يې ډېره ماشومه وه د مرګ او ژوند په حقيقت نه پوهيده . کله کله به يې په مصيبت ځپلې خونه کې آخوا د ېخوا ودانګل او کله به د ناروغې مور په مخ ورپريوته او مخ به يې پر مخ ور کېښود.

د هستو ګنې کپه تر خولې دتنا ره له لوګي ډکه وه ، مګر توده نه وه .

د زرغونې پر مخ د سړو اوښکو نه تمايدونکی کاروان راروان و او د سوځوونکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبې په لمبو کې يې د خپلو ماشومو لورانو د نامعلوم مستقبل په باره کې فکر کاوه .

« څوک به کالي ورمينځي ، له چا سره به اوسي ؟ او په چا به واده شي . . .» په فکر کې به سابندي ورپيدا شوه ،ستونی به يې وپړسېده او نرۍ اوښکې به يې په غمځپلو ويښتانو ورګډې شوې.

د مړينې او ګور د انديښنو تصوراتو بيچاره ښځه د نامينديۍ او بېکسۍ د توفان په لړو او وريځو کې راچاپيره کړې وه او په دې سخت اضطراب کې د تېر ژوند ترخو خاطراتو د غمونو په منګولو کې مروړله.

د پيغلتوب وختونه ورپه ياد شول. د کډو او کوچيتوب وختونه يې ستر ګو ته ودريدل. د کام، تربرونو، کورنۍ، خويندو او وروڼو څيرې يې تر ستر ګو شوې. د او ښانو ، وريو او ميږو د رمو څوږيې واوريده. او سنۍ پرديسي او دخپل لرې وطن د غرونو ، رغونو او اوږدو لارو تصور يې وکه. د خاوند جفا ، وچه او ځيږه وزه بيا په تېره د هغه او سنۍ نامردانه غياب يې خاطر ته راغی. غوشته يې آواز پورته کړي او چيغې ووهي او د راغلی خطر مخه ونيسي ، خو نور وخت تر دې تېر شوی و . . .

غوښتل يې کښېني او خپله کوچنۍ لور په غيږ کې ونيسي ، خو و نه توانيدله ،په فرياد يې پيل وکړ ، آوازيې غلی شو او ژبه يې ونښته. ويې غوښتل خپلې لورانې وګورې او دا مصيبت ور وويښي ، خو په ستر ګويې توره تياره وغوړيده او هيڅ شی پکې ښکاره نه شو . په توره دړه باندې يې خپله کوچنۍ لور وليدله، کاته يې چې له يو هسک پانړ نه د خړو اوبو خونړي ګرداب ته ورولويده ، چيغه يې وکړه ، مګر ژوند يو د هغې چيغه وانه وريده ، يوازې څو وروستيو اوښکو د هغې چيغې اوريدلې وې .

بالادورۍ-۱۳۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلی شوی بلبل

ډېره موده کېږي چې دا سندرغاړی بلبل غلی شوی او مرور شویدی. دی په سختو کلونو او غمځپلي دوران کې زما د فریادونو ملگری و . کله به چې خاټول وغوړېدل او د پسرلی او بانو وریځو به د دښتو ترخو او ځوځانو ته وخندل ؛

کله به چې د کوچیانو کېږدۍ د غرو په لمنو کې پلنې شوې ؛

کله چې د مني په مهال د ایل بندونو څخه کوچیانو له حپلو کلهو او ماشومانو سره خپل بې انجامه سفر د تودو سېمو خواته بیا پیل کړ ؛

هماغه وخت به زما بلبل د ژوند د غمونو او غمجنو خلکو ترانې پیل کړې او تر هغه به چیغېده چې زما د ستر گو په چینو کې د اوښکو تالاب وچ شي . ده هڅچېرې او هېڅکله یوائې پرې نه ښووم .

کله چې د خپلې مور په مرگ وژړېدم ده هم راسره وژړل او کله چې د بدمرغو وگړو، لارورکو افرادو او ناورین شویو کسانو پر تور تقدیر باتدې وځوریدم ده هم زما د سوي گو گل په قفس کې وزرورپول او پخپلو سندرو کې یې د انسان غمونه وپالل .

کله چې د ژوند تیارو ماته د مرگ دروازې پرانیستلې ده ماته د ژوند او امید سندرې بللې ؤ د برې او پرمختگ ډاډېې راکاوه .

کله چې زما د ستومانه ژوند توفاني بېړۍ د امن په ساحل لنگر واچاوه او ما پر خپلو غمونو دروازې وتړلی ، دی غلی شو او بیایې د سوز او ورونهد کې ترانې ونه بللې.

انسان پر سترو غمونو باندې د بریدو لپاره نړۍ ته راغلی دی. هیڅوک نه شي کولای چې په مړه گیډه او ډکو ستر گو د هغو لطیفو او رنگینو مارغانو سندرې واوري چې یوائې د مبارزې او غمونو د واټ لارویانو ته ویل شوی دی .

۱۳۴۱ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څوک چې نه مري

دی په یوه نمجنه جونګړه کې پروت و، زاړه پوزکي یې ړړې زخمي کړې وې، څوک سې پوښتنې ته نه ورتلل او له چا سره یې د ژوند سودا لا هم نه وه.
د ده ټوله هستي همدا جونګړه او د غزلزیو توربخن کتاب و، چې د نغري لوګیو تور او کرغېړن کړی و.
ده زوی، پلار، .ور او هیڅوک نه درلودل او د ټولو مینه به یې فقط په هماغه کتاب ماتوله.
ده د خپلې تیارې جونګړې له ګوټ څخه نړۍ لیدله او د هر چا د کوګ په حال خبریدی شو؛ ده ته د یتیمانو او کونډو دردونه او د اوږو او تندو سوی معلوم و، ده دوزخ او جنت دواړه پېیګدل او په دې راو ښه پوهېده، چېځنګه د آسمان له وریځو او ستورو سره خبرې وکړي او په څه توګه د شپو په تیاره او چوپتیا کې د مرور او محرومو انسانانو اګدیښنو ته لار پیدا کړي.
دی پر خاکو پوهېده او د هر چا د ژوند خوږه او ترخه ورمعلوم وو، مګر هغوی دپ نه پیژانده او د ده په راز نه وو خبر.
ده د ډېرو بزګرانو، شپنو او لاپوزلو انسانانو په دردونو باندې ا.ښکې څڅولې وې او د ډېرو ربړونو په اورکې د نورو لپاره سوی و، مګر هغوی هیڅکله پوه نه شول چې دی له دوی سره ژاړي او یا د دوی د پاره سوځي.
هغه ورځ چې ده د جوګګړې له کوچنۍ کړکۍ ځخه هلته لرې د آسمان په لویدیځو څنډو کې د بهاندو سرو اوریځو د قافلو تماشه کوله بې باکه له سترګو څخه او ښکې راوبهیدې، هڅه یې وکړه چې خپلې ځړسکې ولیکي، مګر ګوتې یې په قلم و نه ګرځیدې، غوښتل یې څه ووایې، خو هلته هیڅوک نه و چې د ده خبروته غوږ کېږدي.

دسباوون لمر نوی په کلي غوړیدلی و چې خلکو د جومات په ګوټ کې پټ پټ یو بل ته سره وویل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه خوار گوتې مله شو ... هغه لېونى مړ شو ... هو ! په کرار شو ، خداپ دې وبخښي . سودايي و ...

د ده له مرگه څو ورځې وروسته بيا په جومات کې د ده د ژوند خبرې او خاطرې يادې شوې، يو نابلد پرديس چې هلته ناست و سخت په غصه شو او په لوړ آواز يې نارې کړې :

اې خلکو ! تاسو په غلطه روان ياست ! هغه نه دى مړ او نه مړې او بيا يې د ده دا ترانه لوستله :

«زه هره ورځ ويلې کېږم ؛

هر څومره چې زما نغمې د خلکو په پرگنو کې پراخېږي، زه هغومره د هغوى په زړونو او تصوراتو کې ژوند کوم؛

هغه وخت چې زه بېخې د خلکو له سترگو ووځ ؛

د خپلو نغمو سره به د کتاب په پاڼو کې ژوند کوم؛

وه نه مړم ، زه نه مړم ، زه ابدي ژوند ته منزل کوم ؛

کوم وخت چې زما اشعار ستاسې دردونه وسپړي ؛

او هغه وخت چې زما ترانې په تاسې کې يو خوځوونکې تأثير واچوي .

هلته بايد تاسو پوه شئ چې زه ستاسو په حساساتو کې ژوندى گرځم ؛

زه شاعر يم او نه مړم ...»

(c) ketabton.com: The Digital Library

اختر مبارکي[۴]

ګرانې مارې !

نن د اختر ورځ ده او زه په اوږدو انديښنو کې ايران ناست يم. خوله مې د چوپيا پياوړو منګولو تړلې ده او دا امکان يې له ما اخيستی چې د اختر مبارکي در کړم .

کله چې ته زما کوټې ته راغلې او زه دې په اوږدو انديښنو کې ډوب وليدم داسې فکر درپيدا شو چې زه به بيا د چا د شوخو نظرونو غشيو ژوبل کړی يم او دا ځکه چې تا زما د مينې د سمندر سرکشې ځپې ليدلې او په دې پوهېږې چې زه شاعر يم .

زه ونه خوځيدم او نه پوهيږم چې څنګه د خپلو ناکرارو او ژوبلو انديښنو غمجن تصوير تاته وښيم ؤ نو هماغسې ګونګ پاتې شوم او لا تر اوسه مې ستا د هغې ناميندئ لپاره زړه سوځي.

ما وبخښه ! زه شاعر يم او کله کله د انديښنو په نيلي سپر بړم او له تاسو څخه تښتم. داسې وختونه ډېر راغلي چې زه ستاو په مينځ کې ناست يم، مګر حواس مې د وطن د لوړو غرونو د پاسه د وريځو هغه يرغلونه څاري چې لکه سرکش سيلاوونه مخ په ځوړه د درو په ناوو کې ځغلي او د بزګرانو په کليو، کورونو وردانګي. کله چې لړې پر ټولو سيمو وغوړيږي د بادونو او توفان کړيکې مې تر غوږ شي، پدې وخت کې مې نظر هغه بوډا بزګر ته ځير وي چې د تورو لړو او توفان په چپاوو کې د کلي لار ورکه کړې او د مرګ ژورو ګړنګونو ته ولوېږي، دی بيا هيڅکله خپل کور نه ويني او د هغو ماشومانو نغری هيڅکله نه تودېږي چې خپل سر سيوری يې د تل لپاره بايللی دی .

ستا لپاره په دې خبرو پوهېدل ګران کار دی او دا ځکه چې تا د ژمې په شپيلو کې يباې پښې له ګودر څخه اوبه نه دې راوړې او په کلي کې دې درويزه نه ده کړې. تا د خان په کرونده کې وږي نه دي ټول کړی او پردې بارونه دې نه دې چلولي. تا د هغه پلار په مرګ نه دې ژړلي چې په غرو کې تور مار چيچلی او يا خونې پړانګ څيرلی وی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا داسې وروړ نه درلود چې زورورو يې سر او خوله ورمات کړي وي او بې انتقامه پاتې شوی وي. تا داسې خور نه لرله چې په زبردستۍ له کوره بيول شوې او واده شوی وي. نو ځکه د خوښيو په شيبو کې زما د غمجنې چوپيا په راز نشي پوهيدای او زما په باره کې تور شکونه درپيدا کېږي؛

که زه پخپله خوښه وای ما به اختر نه وو کړی او چا ته به مې د هغه مبارکي نه وه وبلې؛

همدا اوس چې ته د اختر غرمې ته پخای کوي زموږ د ګڼو اولسونو زياتره کورونه د لوږې او نيستۍ په اور کېسوځي او زموږ ځخه د جلاوالي احساس کوي. زه له دې جلاوالي ځخه سخت شرميږم او هيله لرم داسې زلزلې راوپارېږي چې زموږ او دوې تر مينځ پولې او تور ديوالونه ونړوي از موږ له دوی سره تر يوه بام لاندې په يوه رغولي کښېنوي.

پروسږ کال په همدې ورځو کې يوې ماشومې نجلۍ زموږ په کوځه کې زموږ د کوچنۍ وږۍ(۵) کاليو ته ايران، ايران کتل او ما د هغې په سترګو کې د ناپايه نامينديو او محروميت تور تصويرونه له ورايه وليدل .

سږ کال به بيا مليونونه ماشومان زموږ په هېواد کې د بډايانو د زامنو کاليو ته په حسرت وګوري او ورته و به سوځي .

په ښارونو کې به د لوږو ماښيو نه د پلاوونو او عطرونو وږمې په لويو واټونو کې بيا ډېر بې وزله لاروي وځوروي.

د سپينو او دنګو ديوالونو تر مينځ به ډېرې شتمنې او مستې پيغلې د خپلې عاسقانو په محفل کې ونخيږي او په همدغو شيبو کې ډېر مزدوران د لوږې او مرضونو په تبو کې وسوځي.

دادی زموږ اختر او دغه ده زموږ د مسلمانۍ واقعي څېره !

نه پوهېږم چې دا ځينې خلک ولې په دې درواغجنو خوښيو ځانونه غولوي او هغوی ته هر کلی وايي ؟

زه شرميږم چې داسې اختر مبارک ويولم او د هغه زيری تاته درکړم.

راځه ګراني لکه ځنګه چې ما ستا مينه له خپلې وينې سره اخشلې ده ته هم زما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارمانونه له خپلې ويني سره گډ کړه او اجازه راکړه چې ددې بدمرغ اختر د ترخو شيبو د آسانولو لپاره هغه اور ستا په زړه کې ولگوم، کوم چې د هلکتوب له ورځويې تر او سه پورې زما په گوگل کې لمبې وهلي او زه يې ځورولی يم.

راځه د اختر د عبثو خوښيو کې د گډون پر ځای هغه غمونه د وطن له محرومو خلکو سره وويشو چې د څو تنو داړه مارانو له خوا پر هغوی باندې بارشويدي .

راځه له ځانه ووزو او د بشري جهان د ناپايه سمندر له ځپو سره يو او ابدی شو .

راځه په گډه د زمانې هغه سندرې خورې کړو چې په درو او کليو کې د نيکمرغۍ زيری خپروي او اولسونو ته د مبارزې او د بري ايمان ورکوي.

راځه هغو انساني سيلاوونه ته لار پرانيزو چې د ماڼيو د خاوندانو زړونه ريږدوی او د طبعيت د ايلولو تر پولې پورې د منډې ميدان لري.

که ته د همداسې پړاوونو په لنډولو کې له ما سره ملگرې شې زه حاضر يم چې د دې سفر په هر گام کې تاته مبارکي درکړم.

کابل ۱۳۴۵.۱۰.۲۱

---

۴ ـ دغه څو ټوټه شاعر خپلې ميرمنې ته ليکلې ده.

۵ ـ وږمۍ د شاعر د لور نوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بنګال رقاصې ـ کماري چترا ته

په ما نن ستر غمونه راچاپېر شوي دي . د دې غمونو په ناپايه لړو کې د لارې لورى رانه ورک دى او ستا لمنې ته خپل مات لاسونه درغځوم .

زما زاري ومنه او پرېږده دا زما او چت سر چې هيڅ سرکش او زورور ته نه دى کوز شوى يو ځل ستا د هنر درشل ته ټيټ شي او ودې لمانځي .

ماته ونځېږه او پرېږده يو ه شېبه خپل اوږده غمونه ستا د ناپايه او توفاني سمندر په څپو کې ورک کړم .

ونځېږه ! دلسې ونځېږه لکه د آمو سترې څپې چې زما د هېواد لوړو او بربنډو غرونو ته نځېږي ؛

داسې ونځېږه لکه د بدخشان د مېږو او مانز غوټۍ چې د پامير د پسرلنۍ وږمې څپو ته ناځي ؛

داسې ونځېږه لکه د واورو ښکاې پاغوندې چې زموږ د ستر هندوکش په نيغو درو کې د ژمي هيبت ته نځېږي ؛

داسې ونځېږه لکه زما د هېواد د خاورې په ذره ذره کې چې د آزادۍ تلوسه ناځي ؛

ونځېږه او زما ناپايه ستومانۍ له ما سره وويښه. مه پرېږده چې د بندي مرغه په څېر د نورو د خوښۍ لپاره په پولادي پنجرو کې زما وزر توى شي .

زما قفس ته د خپلو زنګونو شرنګي راورسوه او زما په پولادي زندان کې د انسان د لويۍ او کرامت انګازې خورې کړه .

زما د احساس توفانونه د خپل ښکاې او ابدي هنر په بستر کې وخوځوه او پرېږده چې په بې خودۍ او مستۍ د خپل پولادي قفس دروازې ماتې کړم او په ګډه د خلکو د آزادۍ ترانې درسره وبولم .

کلکته ـ ۱۹۶۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

راشئ خپلې سندرې ووبولو!

له لرې نه د مارش آواز راز رسېږي ، د موزیک د ترانې موجونه لکه سمندري څپې چې د غرونو پرلمنو وردانګي دساده نندارجیانو له سرو سینو سره سر وهي.

په دې ترانو کې د ځسنو و ګړو او ځینو حوادثو ستاینه کېږي او سادګان لکه درمې ګډې بې ارادې سر ورته خوځوي . زما زړه هغه بېحر کته سوړ غر دی چې کلونه کلونه د دې احمقانه ستاینو پرله پسې بهېر ته ولاړ دی او هیڅکله له خپله ځایه نه دی بېځایه شوی ؛

په دې ترانو کې د بزګرانو ربړونه، د شپنو هلې ځلې او د مزدورانو له وياړه ډک ژوند نه ستایل کېږي ؛

زما د بېخوبیو او ستومانیو، زما د لاس د تناکو او پیاوړو متو په باب دا ترانې او مارشونه هیڅ مضمون نه لري ؛

ما تر اوسه پورې په هیڅ ملي سرود کې د خپل اولس آوازونه نه دی توربدلی؛

دا مارشونه د غلو، داړه مارانو او تیارخورو د غرور د تندې د ماتولو لپاره تیار شویدي، دا انسان ته د آزادۍ لار نه ورښیي، بلکه غلامۍ او بندګۍ ته یې وربولي ، دا په خلکو کې د حریت او آزادۍ روح وژني، دا د جګو سرونو ټیټول او پولادي ملاوو ماتول دي، دا د زوورو د استبداد افسون او د حاکمانو د خودخواهۍ جنون دی ـ ځکه ما ته دا مارشونه که څه هم زما په هېواد کې ترکیب شوي دي پردي ښکاري او نه یې اورم او د هغه مغرورو ترانو څخه کرکه لرم.

آخر زما وطن چېږې دی ؟ زما کار څوک ستایي ؟ او زما د زیار لپاره څوک ترانې لیکي ؟

هغه مارش چېرې دی چې ما له خپل اولس او ستر هېواد سره ونښلوي ؛

راشئ چې خپل مارشونه ولیکو ؛ راشئ چې خپل زیارونه وستایو ؛ راشئ چې داسې سرودونه او ترانې ولیکو چې په هغو کې د خپل ځلاند مستقبل لویه لار ووینو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

راشئ چې خپلې ترانې وبولو او د هغو په بللو کې هغه ټول خلک راشریک کړو چې د آزادو ترانو له بللو څخه محروم شویدي او اوس د خپل تور سرنوشت په اوږده شپه کې د شپیدو د راختو سندرې بولي.

راځئ هغه سرودونه هست کاندو چې موږ له خپل لوی هېواد له خپلو خلکو او ټول بشریت سره یوځای کوي؛

راځئ د سولې، عدالت او ورورۍ سندرې وبولو او د خلکو د دښمنانو نه پخلا کیدونکو زړونو ته د خپل اولس د برم او برې زازله ورننه باسو.

راځئ سندرې وبولو !

کابل ـ ۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند وروستی پیغام

شپه وه . . . توره شپه وه

د بادون په غورهاو او د وريځو په منلهو کې د آسمان ستورو د غم توره برستن اغوستې وه، دښتې او غرونه د شپې په ګيډه کېورک شوي وو، سندرغاړي حشرات غلي شوي او مرغانو غاړې نه وهلې.

د کلي سپېڅلې هوا، شين او ځليدونکې آسمان، ښايسته شپه او ښکلی چاپيريال ګرد سره د طبعيت د غضب لاس ته لويدلي وو.

ګرندی توفان راروان و او يوه دوزخي تياره يې پسې راخکوله. د هيچا او هيڅ شي آواز نه پورته کيده.

شاعر په داسې يوه زهرجنه او ويرځپلې فضا کې د خپل ژوند د ترانو او دردونو کتاب پرنيستی او د يوې ژيړبخونې ډيوې تر رپېدونکې رڼا لاندې يې د خپل ژوند وروستنی يادګار ليکه:

« اته کاله پخوا زه ستاسې ښايسته کلي ته راغلم، ما دلته د هستو.نې خيال نه درلود، ما يوازې دومره غوښتل چې ستاسې د ښايسته باندې نه د يوه ښکلي شعر د ليکلو الهام واخلم. مګر ماته ناځاپي پېښو په دې کلي کې دنا مسيرو هيلو او هوسونو دنيا جوړه کړه. د دې دنيا بنياد ستا مينې کېښوده او ما د همدې مينی لپاره په نا آشنا خلکو او نا بلده سيمه کې ځان د ناپايه غمونو منګولوته وسپاره.

ستا دپاره مې ستا کلي، ستا غرونه او سيمه وستايل او تاته مې خپلو ترانو کې نه هېرېدونکي او ابدي افتخارات درواړول . »

سيلۍ ورو ورو زور اخيست او تيلره شېبه په شېبه زياتېدله، غمجن قلم تر ژيړې رڼا لاندې د يوه نامیند شاعر د ژوند وروستنۍ او ريږې انديښنې داسې پسې ليکلې:

« ښايي هغه وخت چې زما هډوکي خاورۍ شوي وي، هغه وخت چې زما قبر خلکو شخه ورک او هېر وي، هغه وخت چې څو پسرلي، دوبي او ژمي په ماتېر شوي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ د شعلا پتنګان او د ښکلا مینان به زما خوارهٔ او ترخه اشعار ولولي. ښايي زما اشعار او ترانې د ډېرو ځېرو انسانانو عواطف نرم کړي، ډېرو وژروي او ډېرو وخندوي، مګر د لوستونکو خوښي او خپګان به ماته هیڅ ګټه ونلري، له ما سره آسمان خپل ظلمونه کړي وي، سرې او تودې به راباګدې تېروي، د پردیسۍ او خوارۍ سلګۍ به .ې وهلې وي او په بېکسۍ او ناپېژندګلوۍ کې به مړ یم.

رښتیا، آسمان دا بې عاطفې او بې شعوره موجود څومره ظالم او بې پروا دی. نن چې زه د خپل ژوند د ترانو وروستۍ کرښې لیکم ده د شپې په ستورو د حسد پرده غوړولې ده او سندرغاړو حشراتو ته یې ویلي دي چې غلي شئ او ما یوازې پرېږدئ.

تیاره شپه، وریځ آسمان او وحسي توفان زما د نږدې مرګ سانې غږوي او د ډېوې ژیړه رپېدونکې رڼا زما ورستیو سلګیو ته هرکلي وایي.

راځئ، راځئ زما ناکامو هیلو چې پدې ورستیو ترخو شېبو کې خدای پاماني سره وکړو او تر ابده سره هېر کاندو.

اې زما دردمنو سترګو ! یو ځل، آخر یو ځل د وریځو زړه وڅیرئ او ما د آسمان د ستورو سره مخامخ کړئ چې د خپل جمال پرست جوق تنده پې ماتخ کړم.

ای توفاني بادونو ! خپله مخه د سهیل خواته واړوئ، ترغرونو، سیندونو او ځنګلو تېر شئ، زماد عمر ویرځپلې افسانې درسرهولېږدوئ او زما دوړ کتوب په ټاټوبي کې یې زما همځولو او دوړ کتوب ملګروته وسپارئ.»

د پردیس ترانه لیکونکی قلم په همدې ځای کې ودرید، توفان د جونګړې کړکۍ ماته کړه او دوه ډیوې یو ځای تپې شوي.

کابل ـ ۱۳۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اباسين سپېدې

سپېدې نوې چودلې وې چې اباسين ويده شوي دردونه وپارول او د سباوون زړمې چې د سين له مستو ډپو راغبرگېدلې ناويلي رازونه وسپړل.

بزگر د خپلې څپړې په مينځ کې د مهاجرو مرغانو کړنگهار له خوبه راپاڅاوه، سترگې يې ومښلې، په ډډه شو او بيا لکه د بړبکيو لمبه انځاپې په خپل بستر کې ودريده.

سترگې يې پرانيستلې، د آسمان په ختيځه څنډه کې يې نظر د سپېدو په سپينه پټاړه ونښت، سره راتاو شو او يوه اوږده دمه يې واخيستله، سپېڅلې هوايي ويده قوتونه په مټو کې وخوځول، له څپر نه راووت، د اباسين کوږه کوږه او ليونۍ څپې يې تر سترگو شوې، پاس يې وکتل د نيلي آسمان لويي او درنښت سخت ولرزاوه، د لويديځ په څنډو کې يې د ستورو په آزادو حدودو نظر ونښت او ناڅاپي يې ځان ته پام شو. سترگې يې واوښتې، گنگ يې بدل شو، شونډې يې ورپېدې، لاس يې واچاوه او دخپل کميس گريوان يې تر لمنې پورې وشلاوه. غوښتل يې ځان د اباسين خونړيو څپو ته وسپاري او د سين په آزادو څپو کې د اسارت شرمووونکې ټاپې له خپلې لمنې څخه لرې کاگدي، مگر يوه نامعلوم احساس يې په شونډو باندې د يوې ترخې مسکا څپه وځغلوله. سترگې يې د سر په کاسه کې راښخرخېدې او شونډې يې په خوځېدو شوې:

زه په دې لويي او بې پولې نړۍ کې بندي شوی يم. زما سترگې يې ړندې کړي دي. زما په لاسو کې انکړۍ اچولي او زما په اوږويې درانده پيټي رابار کړيدي. زه د بل لپاره اوسم او د بل لپاره مرم.

لکه په شپې پسې شپېدې راځي او شپېدو پسې لمر راخېږي په بندگۍ او اسارت شپې هم آزادي راځي، مگر د انسان د اسارت شپه د طبعيت تر شپې ډېره اوږده ده.

اوس چې زما په مټو کې ويده قوتونه سر راپورته کوي گوندې دا تور ځگځيرونه به ماتېږي او د آزادۍ د لمر ختو وخت به را نېږدې شوی وي.

راوخېښه، ای مقدسه لمره راوخېږه؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر پړده چې زه د اسارت تو ځګځیرونه پخپلو پښو او لاسونو کې مات کړم.
پر پړده چې په دې آزاده نړۍ کې آزاد اوسم، آزاد ژوند وکړم او آزاد مړ شم.

۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژېړې پاڼې

هر کال همداوخت کله چې د ونو پاڼې ژېړې شي زما په روح کې د غلي شوی تور توفان ځېږي یو ځل بیا سر رااوچت کړي او ما له ما څخه وباسي او لکه له زاکه وتلې بېړۍ هماغه ځای ته مې بوزي، له کوم نه چې دې ځای ته راغلی یم.

ډېر کلونه وړاندې زموږ د کلي په ختیځ ډاګ کې د کوچیانو کډې ښکته شوې وې. د کلي د ماشومانو یاراني له کوچي ماشومانو سره نوی رنګ او بل کیفیت پیدا کړی و. هر سبایي به د لمر له تودوخې سره سم زموږ او کوچي ماسومانو ډلې په خوني خوړ کې سره یو ځای کیدې، کله به تر غرمې هماغلته د خوړ په شګو او خاوروکې لوبیدو او کله به د کېږدیو چاپیریال ته ننوتو د میږو، وریو او جونګیانو په ځورولو او ترهولو به بوخت وو.

ماشومتوب او د هغه د طلایي شېبو تصورات، منلې رامنلې، پرله پسې جنګونه او ژر پخلا کېدل، د کوڅې، خاورو او ختو شوق زما لپاره یوه ښکلې بې انجامه دنیا ده چې په رایادولو یې هیجاني کېږم او داسې راښکاري چې زه بیا ماشوم شوی یم.

هغه وخت زه لا د مینې او هجران په نعنی نه پوهېدم او ما لا د عشق شربت نه و ذښلی. یوائې یوه خوشالوونکې تودوخه راکې پیدا شوې وه. د نجونو مرکې او ناسته به ښه رابانډې لګېده. ورو ورو مې د خپلو همځولو لوبې پرې ښودلې او د کېږدیو له نجونو سره مې مینه زیاته شوه ؤ د لوبو ملګري مې خوښ کړل او له «لښتي» سره له خوړ نه هغه خوا د وریو او سیرلیو لوبغالو ته وروا ښتم. څو څو ځله مې «لښته» له کېږدۍ څخه کلي ته راوسته او په وار وار زه له هغې سره کېږدۍ ته لاړم.

موږ به په ګډه د دوی کېږدۍ ته نیږدی د شګو کورونه جوړول. مازیګری به زه ترې راجلا کېدم او د خپلې کلي عمومي دروازې ته ته به راستون شوم. په وروستیو ورځو کې مازیګرنی بیلتون راته ګران شو . کلي ته په نفرت او کراهت بیرته راګرزیدم. زړه به مې غوښتل چې هماغلته د تورو کېږدیو په ورغالیو کې له «لښتې» سره پاتې شم.

«لښتې» کرار کرار زما په زړهکې تاندې وغځولې او داسې پیاوړې ونه شوه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما په ټول وجود کې يې څانگې او ولې خپرې کړې.

يوه ورځ چې مور دواړه د کلي لورته راروان وو ومې ليدل چې د «لښتې» ستر گې له اوښکو ډکې شويدي، خپل زړه ته مې پام شولکه بندي مرغۍ په غور ځېدو او ټوپونو سر شو.

-ولې لښتې ! ؛ ولې راړې ! ؟

-ته يې نه وينې چې د ونو پاڼې ژېړې شوې دي ؟

-هو وينم يې ، څه شوي دي ؟

-زمور د کډو وخت رانږدې شوی دی .مور به له دې ځای نه ولاړ شو .

ما هيڅ ونه ويل او مور دواړه په ژړا شوو . ملر مور نه پوهېدو چې ولې ژاړو . ژېړو پاڼو زمور په خولو مهرونه ولگول. ساړه بادونه راوالوتل او مور يې سره جلا کړو .

دوه ورځې وروسته د کوزيانو کډې بار شوې. واشومان او زرلان يې په بارونو د پاسه وتړل او په يوه ستوې ليکه کې د پراخ بيابان پر نړۍ لاره د ختيځ لورته وکوچېدل. زه ورته ولاړووم، ژړل مې، هيچا زما پر مخ لاس تېر نکړ او راپام يې نه شو . د لومړي ځل لپاره ما د بېلتون ترخه او يوځوونکې مزه وازمويله.

لاتر اوسه چې په سر کې مې سپين ويښتان پيدا شوي دي د ونو ژېړو پاڼوته رېږدم او هر کال يو ځل ورته ژاړم .

کابل-۱۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرور شپون

د مازيگر ژيړ او غمجن لمر ورو ورو د هوارو دښتو لمنوته راكوزېده، د كلي له شاوخوا ډاگونو څخه د مېږو او وزو رمې كلي ته راستيندلې، د پراخو دښتو د پاسه دوړې او بادونه روان وو، په خړه او خيرنه هوا كې د لمر ټيكلى لكه ژيړه دايره بريښېده.

«تور» د كلي وړاندې د جومات تر څنگ له ملا امام سره ولاړ و.

يوه زړه بړستن او شليدلى ليمڅى يې په شا پورې تړلي او يوه پيوندي بنيۍ يې تخر گ ته اچولې وه، خړ سپين يې د لارې په مينځ كې پروت و، لويه خوله يې پرانيستې، ژبه يې رااېستلې وه او ژر ژر ستمېده. ناڅاپي به په ملا باندې وربر گ پو او ورته وبه غورېده، بيا به تور ورته په غصه شو او له ملا څخه به يې منې كړ.

زه نه پوهېدم چې تور به پخپله اوږده مركه كې له ملا سره څه ويلي وو، مگر وروستۍ خبرې يې ډېرې درنې او پريكړونې وې.

تور وويل: «ملا صاحب! ما خپل هلكتوب او ځواني په همدې خلكو كې تېر كړل او ډېر كلونه مې د دوى رمې وپوولې.

هر ځل چې د كلي په رمو او ښانو غله لويدل زه لومړنى سړى وم چې په هغوى پسې ووتم. كله چې د دوى د رمو په ورشو كې يو خوني پړانگ پيدا شو زه وم چې پسې او ورځې مې يو كړې، تر څو مې هغه ونه نيو خوب رانغى او سرمې ونه لگاوه.

بيا كله چې غلو د كلي په شاوخوا لارو داړې اچولې زه وم چې خپل سر مې په لاس كې ونيو او د غلو مشرمې كلي ته تړلى راووست.

زه وم چې بې بوټونه مې بوټي وكړل، له بې كور سره مې ختې وكړې او له يتيمانو، كونډو، رنډو سره مې رمې وپوولې.

بيا زه وم چې له وږيو سره مې خپله ډوډۍ نيمه كړه او تږبو ته مې په وچو ډاگو كې اوبه ورسولې، له مريضانو سره مې شپې سبا كړې او له ويرجنو سره مې وژړل. مگر كله چې وږى شوم، ناجوړ شوم، ناداره او بربنډ شوم له هيچا څخه مې ونه غوښتل او هيڅ لوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته مې لاس و نه غځاوه.

داسې وخت راغی چې زه ځانګړې ژوند ستومانه کړم او ومې غوښتل چې پدې خلکو او عزيزانو کې ځانته د ژوند امسا پيدا کړم. ټولې دروازې زما پر مخ وتړل شوې، هيڅ مور او پلار پيدا نشول چې ما زمني او هيڅ پړونی پورته نشو چې ماته خپل سيوري لاندې پټ کړي.

همدا وخت و چې ما دا کلي او د هغه خلک وپيژندل.

افسوس! زه نه پوهېدم چې دوی د ميړو، رمو او ښانو کتارونو ته سر ټيټوي او د خلکو خدمتګار نه پيژني.

زه نه پوهېدم چې زما شجاعت، زما توره، زما وفا او زما اوږده خدمتونه ددې خلکو مينه نشي ګټلای. مګر اوس چې لا زما په متو کې د ځوانۍ مستي نه ده غلې شوې، تر او سه چې زما منګولې او مړوندونه زما لپاره خوځېدای شي او لا تر اوسه چې زړور او پياوړې پلې لرم بايد له دې سيمې شخه ووزم او خپله ځوانۍ د خپل نږدې سپين بږيرتوب لپاره ستړې کړم.

زه نه راستنېږم، ځم او خامخا ځم. داسې ځای ته ځم چې ددې ظالمانو د رمو ګردونه او د کلاګانو سيوري راباني ونه لوېږي.

داسې ځای ته ځم چې هلته د ميړو او ښانو بيه تر زړورو او زړهسوانډو خدمتګارانو جله نه وي ...»

تور خپلې خبرې خلاصې کړې او د دتو په ځوځانو کې په بې لارې لوري روان شو.

لاتر اوسه چې ډېر کلونه تېر شويدي د ماښام په تياره کې د تور دو دده شپې هغه منظره رايادېږي چېيو په بل پسې په وچ ډاګ کې مخ په وړاندې تلل او د ماښام غمجنې تيارې ورو ورو پخپلو پردو کې ورنغښتل.

کابل - ۱۳۳۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

قهرمان څه وویل ؟

انځر له انګریزانو سره د آزادۍ په جنګ کې لګیدلی و. د تورو اسکڅ د پاسه د وینو لښتي رابهېدل. مخ یې تر خولو لاندې لوند خیشت او ستر ګې یې لکه د ځېړۍ سکروټې تکې بریښېدلې. یوه ملګري خپل لنګوټی سوی و او د انځر د اوږې پرهار ته یې زړو کې برابرول. یوه بل ملګري د پټۍ د ایښودلو لپاره ل. ځوله. قهرمان انځر شور او فریاد نه کاوه، مګر په پراخ تندي کې یې د درد او سوي په وجه ګونځې او ککښې پیدا شوې وې. تورې اوږدې څڼې په سپیره مخ باندې خورې ورې پرتې وې. خدازده د انځر په زړه کې څه و ګرزېدل چې په سوې سایې له پردل څخه پوښتنه وکړه :

ـ پردله ! پوهېږې موږ د څه لپاره مر ګو ته غاړه ږدو او دا جګړې کوو ؟

هغه وویل : ـ ددې لپاره چې پرنګیان مړه کړو او از غازیان شوو !

یوه بل ملګري وویل : ـ ددې لپاره چې توریالی خلک باید جګړه وکړي او چاته سر کښې نږدي. انځر د نفي سر وښوراوه، بیا په ډډه شو او ویې ویل :

ـ موږ ددې لپاره جګړه کوو، دا حقیقت ثابت کړو چې ستر یرغلګرو ملتو نه په زور او جبر پر کوچنیو سوله غوښتونکو ملتونو باندې برې نشي موندلای او د خلکو وحدت په الوتکو او ټانکونو ګن ماتېږي.

قهرمان دا وویل سرېې ولګاوه او مړ شو.

دوه کاله وروسته، یعنی هغه وخت چې د افغانستان په غرونو، رغو باندې د آزادۍ وږمه چلیدله، یو مشهور نقاش د آزادۍ په جګړه کې د یوه زخمي زلمي تصویر و کیښ او ترې لاندې یې ولیکل :

موږ ددې لپاره جګړه کوو، دا حقیقت ثابت کړو چې ستر برغلګر ملتونه په زور او جبر پر کوچنیو سوله غوښتونکو ملتونو برې نشي موندلای او د خلکو وخدت په الوتکو او ټانکونو نه ماتېږي .

کابل ـ ۱۳۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعي قهرمان

د لويې لارې له اړخ سره د اوړې تاوده لمر ته لکه غر ناست و. د خام سړک له مخې د موټرونو دوړې پورته کېدې او لکه له غره نه د پسرلي وريځې او لړې ـ ترې راچاپير شوې وې.

زه لا ډېر نه وم ورنېږدی شوی چې دی لکه د ځوځانو لمبه ګړنډی په خپل ځای کې ودريد او ژور ژور يې راته وکتل. لوړه ونه، اوږده څڼې، ارت تندی، ځېږې وروځې او توږې فتې ستر ګې يې آشنا راته ښکاره شوې، خو ومې نه پيژانده. د مورو ځپلې يې خاورو پ. ښاې وې او د پريږو پوندو چاودنه يې له ورايه ښکارېده، د لستهونو ځنګلي يې سورۍ شوې او د کميسه غاړه يې خيرو خوړلې وه. يو زوړ څادرېې په کينه اوږه پروت و او له شانه يې ښکته ځمکې ته ځوړند شوی و.

په خړ پرتاګه کې يې څو ځايه تور او شنه پيوندونه ل.يدلي او پايڅې يې تړانګې تړانګې په څپليو راپرتې وې. ماته ځير و او ځنګه چې ورنږدې شوم سلام يې راواچاوه. د سلام ځواب مې ورکړ. نوک مې وينو او پوښتنه مې ځينې وکړه:

ـ ماته خو آشنا ښکارېږي!

ـ نه، آشنا به دې نه يم، زه له ډېر لرې ځايه ښار ته راغلی يم.

غلی شوم او ترې زخو ځېدم، دده په څسر خلک ډېر دي چې د ښار په کوڅو کې ګرزي او درويزه کوي، دی به هم دغسې يو شی وي، پرې يې ږده زه خپله لاره کوه.

څو ګامه لا وړاندې نه وم تللی چې کاته مې نابلد مساپر ما پسې رارهي دی، شکمن شوم چې څه مطلب به لري، مخ مې ورواړاوه، پوښتنه مې وکړه:

ـ زما سره خو به دې څه کار نه وي؟

ـ هو شته مې.

کاته مې چې څه ويل غواړي او ښايې سوال به کوي، خو شرمېږي او له خولې يې نه راباسي، نو مخ مې ورواړاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ مه شرمېږه ! څه دې ویل ؟

ـ خرڅی نلرم ، وږی یم .

جیب ته مې لاس یوړو ، د لسو روپیو کاغج مې راویست او ورت ومې نیو . دی په بریتو کې مسکی شو او د نفې سرېې وښوراوه، بیایې له غروره په ډکه لهجه وویل :

ـ ما تر اوسه پورې د ګدایي ډوډۍ نه ده خوړلې او اوس یې هم نخورم.

د نا آشنا مساپر خبرې لکه د برېښنا ځپه زما په پلوکې وځغلیدې، غوني مې ځیږه شول او ستر ګومې پړق وهل، د غرو انسان مې په دماغ کې دومره ستر شو چې د ټولو لویانو ځای یې زما په مغزو کې ډک کړ.

هر څه مې په نظر کې بل شان شول، خپل ځان مې تر پام کوچنی شو او سخت وشرمیدم ـ له خپل عمل نه پیښمان شوی وم ؤ خو نه پوهېدم څه وکړم . پوښتنه مې ځنې وکړه :

ـ عزیزه ! نو ته څه غواړې ؟

ـ زه کار غواړم ، زما مځې از منګولې ډېرې پیاوړې دي او کولای شي زما ګیډه مړه کړي .

ـ څنګه کار ؟

ـ داسې کار چې زه یې کولای شم ـ لکه کاریز وهل، پخڅهؤ لر ګي ماتول او نور کارونه !

ـ افسوس چې دتسې کارونه ما ته معلوم نه دي .

ـ نو دا څنګه شي ؟ ما پرون هم ډوډۍ نه ده خوړلې ؛

زه چې د پردیس انساني لویوالي سخت لاندې کړی وم سمدستي مې بلنه ورکړه :

ـ ښه لاره داده چې له ما سره لاړ شي او تر څو کار پیدا کوې له ما سره پاتې شي !

ـ نه ، نه دا کار نه کوم .

ـ آخر ولې ؟

ـ زما مفته ډوډۍ تر ستوني نه تېرېږي، هسې نه چې دامې عادت شي .

دایې وویل او راڅخه روان شو ، زه هلته هک پک ودریدم او تر هغه مې پسې کتل ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر څو په تاوراتاو کې له نظره وووت . ډېرې خبرې چې باید ورسره کړې مې وای نا ویلې پاتې شوې. ډېر پښیمان وم چې زلې مې ښه پوه نکړ، خو د خپل خپگان په پای کې پوه شو پ وم چې ما د خپل هېواد یو حقیقي قهرمان ولید .

کابل- ۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پېرېو مساپر

د زمان په ناپایه سمندر کې پر مخ ځي ، د ملر چینې ته د رسېدو په هیله د تاریخ د لرې او نامعلومو پړاوونو پر لور لامبو وهي . د پېړو او پیړیو یاغی ځپې یې پرله پسې پر مخ او تندي وهي ، خو دی مخ نه اړوي او د یاغي سمندر د ځپو په غرو او غونډیو کې د توفانونو د قهر او غصې پر لیکهؤ د وحشي او بېرحم باد تر تازیانو لاندې په سړه سینه د خپل سرنوشت ساحل ته ورښویېښي . د پراخو هلو ځلو او د اوږده سفر ستړیایې د لاسو او پښو په غړبو کې شنډوونکې دردونه او سوی پیدا کړی دی ، ستر ګې یې د سمندر مالګینو او بو عیبجنې کړې او حساس غوږونه یې د توفان په چیغو او کوکو درانه شویدي . ورمېږیې درد کوي ، د ملا تیر یې څړیکې وهي او ستوماني یې د وجود په ټولو جراتو کې ننوتې ده .

په تورو لړو پوښل شوی آسمان لکه تور جلاد پاس په سر ورته ولاړ دی او د توفان له هر ټکر او هر هیبت سره خپله بریښنده توره ورته ځلوي .

یاغي سمندر د توفان په مستیو کې کله کله د خپلو ګردابونو خولې خلاصې کړيؤ د لامبوزن لاس او پښې سره وچرموړي او د خپلې خیټې ژور تل ته یې ښمیباسي ، خو دی بیا خپلې متې او منګولې د سمندر په لړمانه کې په ډېر زور و خوځوی او د ډوبوونکې ښتمار له ژامو څخه د ژوند د دوام په مقصد لکه د افسانو لال ببرته راووځی او د ځپو په لاررو کوونکې ځنګله کې دوباره د لمر چینې ته د رسېدو په هیله د رازېرېدونکې زمان د ساحل پر لوري ورښویېږي او پر مخ ځي او یوه ورځ به خامخا د لمر او رڼا چینې ته ورسېږي . هو ، خامخا به دا د زمانو د اوږدو او سختو لارو مساپر ، دغه زما وطن ، زما نه تسلیمیدونکې او قهرمان وطن د تاوده لمر غېږې ته ورسېږي .

په وړاندې دتوفان او ځپو د اپاولو په لیکه !

په وړاندې ، د لمر د چینې پر لور !

کابل ـ ۱۳۵۷.۲.۱۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاريخ دريځ

نارينه ته يې وخندل، پخپلو منارو ستر ګوېې د هغه ورېې ستر ګې ښکار کړی. پښې يې د شهوت جلال او جبر وت ولړزولې او د تاريخ له دريځ نه د ښايسته کوډ ګرې پر لور ور کوږ شو. د دريځ کږه شوې دړه د ګړنګونو پر خوا ورشيوه شوه او خپل ځښتن يې وښوياوه. هغه له دردوونکو لويدو وډار شو، هيبت ناکه زيغه يې وايسته او را په شا شو، خپله موازنه يې بېرته سمه کړه. کوډ ګرې ښاپېرې په لوڅو اوږو باندې د خورو ځړو ځپې راخوشې کړې او د خطاوتي اتل پر اراده يې نوی يرغل ورووړ. د هغه بڼه واو ښته، دوه ګامه ورنېږدې شو، له خلکو څخه يې مخ واو ښت او غېږ يې د وژونکو عطرو په وږمه ډکه شوه. د تاريخ دريځ چې دی د وينو او اورو په واټ ورر سېدلی و، پې راکوږ شو او د مبارزې د ځغلنده آسونو پښو ته راولويده. سپرو د ځغاستې کړنه تعقيب کړه او بل سپوريې د تاريخ پر دريځ ودراوه. غرونه او درو، ونو او سينونو هغه ټول کسان هېر کړل چې خپلو هوسونو د ځغاستې له کرښې نه وايستل او د ننګ د آسونو نه يې وغورځول.

د تاريخ پر دريځ باندې يوازې هغه څوک ځان نيولای شي چې زړه او ځيګر د حرمان سوځوونکو لمبو ته ونيسي او د ميړانې د ترخو زهرو ځښلو ته غاړه کېږدي، د زيارايستونکي انسان د تاريخي هوډ لپاره د خپلو غرايزو سر کش ښامار راتم کړي او ورسره د تاريخ د شخړو پر اوچت دريځ باندې ودرېږي.

د تن پرورۍ او عياشۍ لاره او د بشريت لپاره قربانۍ لاره سره جلا دي. د خلکو د قدرت دړه او دريځ د محروميو او نامراديو تخت دی؛

د خلکو د بريو تاج د اغزيو خولظ ده، هيڅکله د قدرت ليوالو او د شهرت ليونيو ته نه په سر کېږي.

د تن پرورۍ او قربانۍ واټونه سره جلا دي. هغه څوک چې زړه د بدمرغيو په سکروټو نه شي ايښولای او د تباهيو د لمبو بټۍ ته نه شي دريدلای د هغوی لاره په لمريځو کوڅو او د ميړانې پر نيغو پرښو نه تېرېږي او سفريې د لمر ختو چينې ته نشی رسيدلاين.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارویه !

لارویه ! ولې خپه یې او د څه لپاره غمجنې سندرې بولې ؟ ولې د لارې له اغزیو نه شکایت کوې او له کوهیو او ګړنګونو څخه ویرېږې ؟ ولې له ستومانۍ نه فریاد کوې او د لارې له سختۍ نه ګیله لرې ؟

څله هر مساپر ته د پښو تناکې ښیي او له هر لاروي نه مرسته غواړې ؟

څله د رهزنانو جفا نشې زغملای او ولې د مینې په اوږده لاره کې بې صبرې کوې ؟

پر پرېږده چې تالندې خورې شي ؛ پر پرېږده چې خونړي بارانونه واورېږي ؛ پر پرېږده چې سیلاوونه په تیاروغرونو کې ستا مزل مشکل کاندي؛ پر پرېږده چې شیطانان د لارې په پیچومزکې تاته دامونه او تلکونه کېږدي؛

دا ټول به دمینې په اوږده او ستومانوونکې مزل کې تاته د سختیو د ګاللو او د هدف د تعقیب زغم درکاندي. دا به تا وازمویي او پر غمونو به د بریدو چم دلروښیي.

ته باید په باد او باران کې پر کوهیو او ګړنګونو باندې د تېرېدو او د انسان په غمونو باندې د بریدو ترانه بشپړه کړې ؛

ته باید د زیارایستونکې انسان د نوی ژوند حماسه هست کاندې ؛

ته باید د ویرې پردې وڅیرې او د هیلو زرین مزی د رېړ ګالونکې انسان د سفر په لاره کې وغځوې ،

ای مقدسه لارویه ، پرمخ ځه ، پرمخ ځه او د زیارایستونکې انسان د نجات حماسه بشپړه کړه !

کابل- ۱۳۴۷.۱۰.۲۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

لامبوزن

ټکنده غرمه وه چې لاروی د کونړ د سین غاړې ته ورسیده. خولې یې لکه لښتې په مخ راماتې وې. لینډ یو او ملایې درد و کاوه او سخت ستومانه شوی و. د لوخو پښو تلي یې چې د لارې شګو او تېږو وهلې وې پولۍ شوې وې. شا و خوا یې ستر ګې وغړولې، هاته د یوې هوارې ډبرې په سر کښیناست، د شا پیټی یې په ډېره سختۍ له اوږو جلا کړ. خولۍ یې وایسته او د مخ خولې یې پې پاکې کړې. اوږد او سیاه یې ویوست او په راغلې اوږدې او نړۍ لارې باندې یې نظر وځغلاوه. په بریتو کې مسکی شو او د هوارې ډېرې په مخ ستونې متاغ وغځېده. کاته یې هالته بر د واورینو غرونو له شا څخه یوې تورې وریځې لکه چغلګر بنیادم غوږ ونه راپورته کړی وو، پاس، ډېر پاس د آسمان په نیلي میدان کې د ریو ټپو سانو په یوه دایره کې اتڼ واهه. د سین موزیک او سرې سپلۍ د مساپر ستومانه پلې چاپې کړې او د خوب لیو نیو ځپو ته یې وسپاره. چې ستر کې سې سره ورغلې خپله «سپانده» لوریې په خوب کې ولیدله، سپانې په ژړا ژړا کې ورته وویل:

داداګله! زه ډېره وږې یم ... له هغې ورځې چې ته تللی یې ماته چا د جوارو وږی نه دی راوړی ...

لاروی ویښ شو او بې ارادې په ځای کې ودرید، ټول وجود یې رپیده او دوه څاڅکي اوښکې یې د ستر ګو په ځېږمو کې غوټه شوې وې. ځان یې بیدار کړ، جامې یې وایستې او کوچنی ژی یې پو کړ. پیټی یې واخیست؛ د اوبو څنډې ته یې راښکود، په شونډو کې یې ورو څه وویل او ځان یې د سین په اوبو کې لاهو که.

کرار کرار د اوبو پیاوړي روته وژسم شو او اوبو پخپله سبنه باندې تم که. کوچني ژي د درانده پیټی زغم نه درلود، لامبوزن یې ستومانه که، کښته کېږه او پورته کېږه، دلته دې ځپه پرمخ لګېږه او هلته دې لږ اوبه په خوله ننوزه. په دې جنګ او جګړه کې لامبوزن د سین له هواره لیکې نه ووت او د یاغي ټپو سیمې ته ورګډ شو. د اوبو یو سخت ټکان د ژی او پیټی د لمبوزن له منګولو څخه وشکول، سخته ویره ورو لوېده خو چې هر لورې ته یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتل او به وي، لاندې او به ، پاس او به، ځمکه او به او آسمان او به. د نظر په هينداره باندې يې يوه ناپايه خړه دنيا راچاپير شوه. بېوزلې د خپل ستومانه او ترخه ژوند اوږده لاره لکه بريښنا په يوه گړندۍ تښتيدونکې شېبه کې تر ستر گو تېره کړه او ورپسې يې د او بو په تل کې يو مستانه اتڼ واچاوه او د بې نښانه او بو وړيو د کاروان ليکه پسې وروخو ځېده !

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټه مينه

د پسرلي وږمې لکه زړه سوانده مور د دښتو د شنيليو په څڼو ورو ورو گوتې تېرولې. يوه سپينه وريځ د نيلي آسمان په سمندر کې د سپوږمۍ تر پلوشو لاندې لکه د بلورو بېړۍ څنځيري غرونو د پاسه د لويديځ افق خواته بهيدله. د شرنې په شگلنو او پراخو ډاگو کې د کوچيانو تورې کېږدۍ پلنې شوې وې او د هغوی د بې شوره محيط کراري به کله کله د سپيو غپا ماتوله. په داسې يوه شپه کې هالته لرې د دښتو په ورستۍ څنډه کې د غرونو لمنې ته نږدې د خانانو د برجورې کلا تر مخ مست اتڼ روان و.

د شيېۍ د تيرانو د لمبو وړانگې د کلا په برجونو او ديوالونو داسې خوځېدې لکه د مينې سوځوونکې هوسونه چې د نوکاره عاشق په مغزو کې ټسې وهي او پر هر شي ورځغلي. د خنداوو کتهار، د ډولونو شور او د اتڼ جوش د ټولو زړونه تاوده کړي وو.

مغرور زوم او دولتمند خسر بر سر په وريښمينو بالښتونو تکيه وهلې وه او داسې په خوشالتيا کې ورک وو چې خپلو ښوا که او سپکو خرکاتو ته يې پام نه رااوښت.

ډک چلمان ټکته، پورته ځغليدل، د چاينکو او پيالو شرنگې خوريده، شمله دار وريښمين لنگوټې او زرين واسکټونه لاندې، باندې رااوښتل.

دټوپکو ډزواو د آسونو شنهکې دخانانو واده ته ترهرواده زيات ښايست او درنښت ورکړی و. خوښۍ په هرچا وزرخواره کړی وو، بيا په تېره پر زلميانو چې پرله پسې نڅېدل ـ خو هلته پو داسې زړه هم و چې د غمونو وريځې ترې راتاو شوې وې او د خپل ناکام هوس د حسرت په لمبو کې سوځېده. دوو سترگو او ښکې تويولې او د دې او ښکو پټولو لپاره د شپې تياره او د برجونو سيوري مناسب پرده داران وو. دې غم ځپلې زړه او ويرجنو سترگو د داسې يوه مزدور ناکام عشق تراژيدي غږوله چې دولس کاله يې د خانانو په دروازه کې بې مزده خدمت کړی و. دده توره، دده خدمت، دده ښه ځوانۍ او روغ صورت گرد سره ددې مينې تر خامې تمې جار شوي وو. ده گمان کاوه چې د خانانو زړونه به هم دده د زړه په څير وفادار، مهربان او له عاطفې ډک وي، مگر اوس له دولسو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلونو وروسته پوه شویدی چې په خطا تللی و. هیڅکله د خانانو او مزدورانو اخلاق یو بل ته نه دي ورته. هغه سخاوت او میړانه چې د یوه مزدور په کړو کې په طبیعي توګه شته دي هیڅ خان یې نلري او نه یې لرلی شي. د مزدور او خان تر مینځ هیڅ وړ تړون نشته دی، یوازې د راکړې او ورکړې عمل دی چې دا دوه یې سره یوځای کړي دي. مزدور په دایمي توګه خان ته د خپلو خولو محصول ورکوي او خان تل تر تله د مزدور د عمل د برکاتو غلا کوي ـ همدا دائمی سخاوت او دائمي غلا ده چې دوی سره نږدې کړي دي.

د «پیرک» ټولې هیلې له خاورو سره برابرې شوی وې، لکه لیونی د برجونو سیوررو کې ننوو ت او پټیده، مګر د غمونو له تیزو ستر ګو څخه یې خلاصون نه وؤ او نکې یې تویولې، خو زړه یې نه تشېده، تنې یې خلاصولې او دمه یې نه جوړېده.

انسان د هر څه نه تښتیدای شي، مګر د خپلو عواطفو او احساس څخه د تیښتې لوری نلري. خلکو خپل اتڼ کاوه او ډولونو ته څرخېدل، هیڅوک د پیرک د ګوګل په لمبو نه و خبر، نو ځکه یې دا کوشش ونکړ چې دده له ډوب شوی زړه او ناکامو هیلو سره مرسته وکړي او څه نه څه د یوې شپې لپاره دده د اوښکو سترې شوی کاروان تم کاندي.

د خانانو درنه کلا لکه سمندري بیړۍ د شپې په څپوکې ورو ورو د سهار ساحل ته نږدې کېدله، مګر څوک نه پوهېدل چې دا بیړۍ به د دوی یو دردمن او فداکار مزدور ډوب کړي.

سهار راورسیده او سپوږمۍ د تورو او لغړو غرونو شاته وښوییده، ډولونه غلي شول او اتڼ ودریده. د شپې دوروستۍ شبېې سړې سپلۍ د سپېده چاود زیری خور کړ، مشر خان کلا ته راستون شو او په پیرک یې نارې کړې، خو هغه ځواب ورنکړ.

میاشتې تېرې شوې او کلونه واوښتل، خو هیڅ څوک پوه نشو چې هغه وفادار مزدور څه شو او چیرې لاړ، یوازې د دښتو ځوځانو او وحشي بوټو د هغه ساندې اوریدلې وې چې یو وخت به یې د راتلونکو پیړیو ځوانان واوژي او پې پوه شي.

کابل ـ ۱۳۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوره

د زواکي کلي ته مېړدې دپارک د خوړ په غاړه د کوچیانو یوه کوچني کلي اړولي وو. بې کوره او سرگردانه خلکو په بې ښتنه ځمکو باندې للمی کرل او د پسرلي شپې ورځې یې د باران په هیله دلته تېرولې.

هیڅوک نه پوهېدل چې باران او ځمکه به دې سرگردانو بې وطنه پوونده وته د خپل سخاوت له خزانو څخه څه راباسي که یه؟

کله به چې د هوار لویدیځ په پراخه سینه د غروب سور پړونی وغوړیده لمونځ گذارو ښځو به خپل سرونه سرتور کړل او خدای ته به یې د باران سوالونه کول. سخت کال راغلی و، د میږو پی، وچې شوې او غواو به له لوږې رمباړې وهلې. خلکو به ویل چې د قحطی د آخرزمان علامه ده او قیامت رانږدې شویدی. د ژوند نه ټول نامینده شوي وو. هر چا به د آخرت دعا کوله. په کلي باندې ورځ تر ورځې د ویرې او نامیندی تیاره غوړیدله او له دې تیارې سره هر څه بدلیدل. یوازې د کلي د ماشومانو یارانه او هلې ځلې یو راز پاتې وې. بربنډ ماشومان به له لمر ختو تر لمر لویدو پورې د کېږدیو خواته په لوبو بوخت وو او چیغې به یې وهلې.

یوه ورځ چې په آسمان کې تورې وریځې راپیدا شوې وې او سوړ باد چلیده ماشومان تر یوې کېږدۍ لاندې راغونډ شوي وو، د منډو ځای خبرو او خندا ونیو او مرکه پیپې توده شوه. یو ځل سور گل چې لکه د سین کړي ژونغوزي په سیر سرتر پایه لوڅ لپړ و، د دلې مینځ ته ورټوب کړ.

ـ غلي شئ؛ زه یوه پوښتنه کوم!

نر هلک او ښه ملگری و ټولو غوږ ورته ونیو. ده پوښتنه وکړه:

ـ دا زموږ باچا څه خوري؟

هلکانو شور بگت جوړ کړ؛ یو ویل نغن، بل ویل غوښه، دریم ویل شودې غوړي، چا ویل پوڅه او ځینو ویل شوروا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سور ګل له شور نه وروسته د نفۍ سر وښوراوه او ویې ویل :

دا ټولې خبرې دروا غ دي.

ګردو ماشومانو په یوه ,واز وویل :

ـ نو ته وو ایه، ته وو ایه !

سور ګل چې د غرور احساس ورپیدا شوی و په جدي او قاطع لهجه یې وویل :

ـ بوره !

هلکانو په چوپیا کې یو بل ته سره وکتل او تورپیکۍ سمدستي پزښتنه وکړه :

بوره څه شی دی ؟

سور ګل وویل

بوره سپینه خوږه شګه ده، په خوله کې ویلې کېږي او چې لمر ته و نیسې لکه بکره ډېره ځلېږي.

نه کلن پردل چې غټې تورې سترګې یې په اسکرلي مخ کې لکه سوی عقیق ځلیدلې د کنېږدۍ له برې خونه راټوب کړل، د سور ګل مخ ته ودرید او په لوړ آواز او ګړنیو خبرو کې یې ورته وویل :

بوره ډېرا خوږه ده ـ تر ګوړې هم خوږه ده ـ کانه !

سور ګل د تایید او مننی سر وښوراوه.

شپږ کلنه سپانده سور ګل ته ورنږدې شوه او په نیولي آوازیې پوښتنه وکړه :

تا بوره لیدلې ده ؟

هغه وویل :

هو ما لیدلې ده !

ـ دا بوره و نه لري که بوټی ؟

ټوله نارې کړې :

و نه، و نه !

یوازې سپانده وویل :

بوټی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سور ګل و خندل :

نه ، نه ! دا ټول دروا غ دي . بوره لکه واوره له آسمانه رااوري.

ټولو دا خبره ومنله، خو په دوی کې د بورې د لیدلو او خوړلو هوس پیدا شو .

سور ګل ملګروته وعده ورکړه: که زما مور بل وار ناروغه شوه او ابا کورته بوره راوړه ټول به خبر کړم چې زموږ کېږدۍ ته راشي او ویې ګوري .

ښرنه ۱۳۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

بزکشي

د خان آباد د دورې د پاسه، هوايي اډې ته نږدې زرګونه ننداچيان راټول شوي وو. له لرې نه مې د بزکشۍ د آسونو چکۍ[٦] تر سترګو شوه، خو کله يې چې د کوم زړور چاپ انداز او پياوړې آس د منګولو او منډو بخت سره برابر شول، نو د آسونو چکۍ به ماته شوه او ليونی سيلاب به ترې راووت چې نه يې لوړه کته او نه يې ځوره، نه يې کنده او نه يې پانۍ، په هره شي ورته او په هره خوايې دانګل.

بزکشي لوبه نه ده، له مرګ سره تمرين کول دي او له هغه نه د ژوند د چم زده کوونه ده، يوازې زړور او مصمم زلميان دا لوبه کولی شي. کرار کرار ور دمخه کېدم، د للمو په کرونده ګره کې په يوه آس برابر شوم چې د يوه دنګ او زلمی ازبک سرته ولاړ دی، هغه د خپل آس سيوري ته په شنه لنده ځمکه باندې اوږد غځېدلی و، داسې اوږد لکه دمه چې ځنې ختلی وی. د اوږدو موزو په پوندويې د ختې ټاپې ناست وو. د پومبې ازبکي شلوار او پې د پاسه يې پر برېره د مالوچو ګوپيچه[٧] اغوستې او يو سور دستمال يې په ملا کلک ترلی و.

په شوندويې تو خروکی ناست وو، مخ او غبږونه يې دوه، درې ځايه سګه شوي او وينې شوي وو. پهسرباندې يې يوه سره ګيتاړه تړلی ا. ستونی ستاغ پروت و. آس يې ډېر ستومانه ښکارېده، غاړه يې ښکته خواته ځوړنده کړې او لنګرېې د شا په کښه پښه باندې اچولی و. په اوربوز باندې يې د پسرلنيو مياشو او مچانو ورانه کېدهو م.ر خوار کي له سترېا نه لکۍ نشو خوځولای. داسې ښېحر کته په يوه ټاکلې زاويه زلاړو چې لکه دی نه وي او مجسمه يې وي. ډېر ځله د داسې ظاهري او سړو چوپياو شاته لوی غمونه او ترخه واقعيتونه پراته وي.

زه له همداسې يوه سپاره سره مخامخ شوی وم، زه دې پوښتنې ايران کړی وم دې

---

٦ ـ چکۍ ـ انبوه

٧ ـ ګوپيچه ـ پر برېره لنډه چپن

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ځوان ځنګه زړه له لوبې پرې کړی او دلته لری بې له دې چې لوبې میدان ته ور و ګوري لکه مړی وچ کلک پروت دی. بزکش او دومره سوړ ؟ ! په دې کې ورور سېدم. زما د پښنو په آواز را په ډډه شو. سري خوبولې ستر ګېینې راواړولې. آس غوږونه څک کړل او غاړه یې جګه ونیوله. چاپ انداز سترې مشي راکړل او په مسکایې راته وویل :

وطنداره نسوار لري ؟

ـ هو شته دي .

بلاغوند مې له جیبه راویوست او سر مې پرانیسا، ده لاس راوغځاوه او په زخمي ګوتویې زما نظر وزغلېده :

اوه ! دا ګوتې دې ولې زخمي شوېدي ؟

دی ورو غوندې مسکی شو، نسوارېې واچول او بیایې سور دستمال د سر نه خلاص که او ویې ویل :

دغه سر مې ویني ؛ درې ځایه مات شویدي ؛ دا بزکسي نه ده؛ آدم کسي ده. پخوا به د بزکشۍ میدان د مردانو و، خو اوس د نامردانو دی.

ـ اوس ځنګه دا میدان د نامردانو دی ؟

دی را په ډډه شو، کیناست او د یوه ساړه او سیلي نه وروسته یې وویل :

دا بزکشي د یوه غټ ارباب د واده لپاره جوړه شویدي او ستر انعامونه لري . ډېرو سېمو بزکشان دلته راغونډ شویدي . زه په رستاق کې په دې بزکشظ خبر شوم . شوقي سړی وم او ډېرې میدانونه مې وهلي وو ، نو سمدستي دا آس په تپوس پسې ووتم او دغه آس مې له یوه بای نه تر ډېرو زیارو وروسته په اوو زرو افغانیو باړه که، په اوو زرو افغانیو یوازې د همدې لوبې لپاره . خرڅ او سامنه یې هم په ما ده. که سټ او یا ژوبل شي نو تاوان به یې هم زه ګالم، داسې تاوان چې که راباندې واوښت زما نور او د قلبې دوه غوایې پکې تللي بوله. خو که چېرې په دې لوبه کې برې لاس ته راغلی وای ن یی به د باړی پیسې راپرې ایښې وای او دې وتلي آس به د یومن سرو زرو بیه پیدا کړې وه .

بزکش یوه لنډه دمه ونیوله او بیایې وویل :

ما دخپلو بچیانو د خوراک وړه او جوار خرڅ کړي او ددې آس په باړه کې مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور کړېدي . .

ده نورې خبرې هم کولې، خو ما وارترې واخیست او ومې پوښتنه :

نو ولي له قورې[۸] نه راووتې ؟

قوره ! داخو قوره نده، کوره ده کنه، پخوا به آسونو د منډو دربې د زړورو او مېړنیو زلمیانو د شجاعت او مهارت آوازې خیرولې، خو آسونو د منډو لیکې د بایانو او اربابانو د سهوت لارې سپخوې . دې ستمنو سیطانانو او دې په پیسو خرخ شویو چاپ اندازانو دا پاکه لوبه خیرنه کړیده. بایانو دول چاپ اندازان مزدوران کړي او ګرو نړیدي. پیسو نامتو چاپ اندازان او پیاوړي کسان ګرد یره د خیټورو بایانو د غرور د تسکین لپاره یره یو ځای کړیدي. په داسې قورو کې هغه څوک ورغومی ایستلای شي، چې د اربابانو د نظر باو او ګرو شوی چاپ انداز ورسپه ملګری دي. په داسې حال کې زما غوندې د څانګړو او غریبو سپرو بخت او قوت دوړه څه نه شي کولی، بیا په تېره چې د بای له آس او چاپ انداز سره د ملا چارې او تاویزونه او د خان ملا دمونه هم یو ځای شي.

زه له سهاره تر غرمې پورې په خوره کې وم، څلور ځله مې ورغومې واخیست او یو ځل مې په چلبر[۹] پورې هم وتاړه، خو د شلاقو بارانونه به راباندې اوربېدا او تر څو به زین ته سمبېدم د بایانو آسونه او پیرودل شوي چاپ اندازان به مې په اوږو راوختل . دولو د خپلو بایانو له ډلو سره مرسته کوله او زه یوازې وم .

په کلي کې دولې کروندې او بازارونو کې درست دکانونه د بایانو وو. دا یوه بزکشي پاتې وه، اوس دا هم د بایانو شوه.

دا احمق چاپ اندازان مې څو ځله یوه کړل چې دا ترتیب ستاسې په ګټه نه دی، رائځئ چې سره یو شو او د لوبې مخه وګرزوو، خو نه مې مني. بایانو داسې کوډې پې کړیدي چې ته به وایې ایمان یې ورسره ګرو دی.

ازبک زلمي وخندل او حیلې خبرې یې داسې اوږدې کړې :

---

۸ ـ قوره = د بزکشي میدان

۹ ـ چلبر = وړبن وابنی چې په زین پورې تړلی وی او یو څه ورپورې تړل کېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا به چېرې داسې احمقان لیدلي وي چې د یوه و چ شاباسي په خاطر د نورو لپاره د خپل سر په بیه شهرت او افتخار وګټي !

زموږ د خوشالتیا لاره ټولې دروازې بندې شویدي، زه به بیا ورغومې ته هیڅکله لاس ورنه وړم ، تر څو دا غولیدلي چاپ اندازان له دې غلامی نه راخلاص نشي.

له هماغه وخته تر او سه پورې ډېر کلونه تېر شویدي، خو لوبه د بایانو په لاس کې ده او د دوی د ګټو لپاره کار کوي.

دهانه غوری ۱۳۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاحشه

د نور خاوند د اوږده دهلیز په پای کې کوچنۍ دروازه پرانیستله او ماته یې په لاس د ننوتو اشاره وکړه. بکلې کوچنۍ کوټې چې سرې نرۍ پردې یې په روښانه کړکیو راپروتې وې ماته خپله غېږ پرانیستله. برسر د خونې په الماریٔ کې څو کوچنۍ مجسمې، بلوري لوښي، یوه زنګ لرونکې ګړۍ او څوداني پلاستیکي نانکې ایښې وې. د الماریٔ د پاسه په غوړېن رنګ بوه رسم شوی تابلو راځوړند وه.

زه سیخ بر سر تېر شوم او په تابلو کې د ویده شوی ماشوم په ننداره بوخت شوم، ببر یری هلک شلیدلی پتلون یې په پښو کې و، د ښودیوې دلۍ د پاسه خوب وړی و. سرته یې نېږدې یوه غوا که پرته وه او په لوخو پښو باندې یې د غټو مریو په څېر زخې له ورایه ښکارېدلې. ماته د یډایانو په کورکې دا تصویر داسې ښکارېده لکه د هندو له کوره چې قرآن راووزي. ښایي دوی د خپلو عیاسیو د زغملو لپاره مجبوریت لري کله کله د تنوع په غرض د ژوند ځپلو د ترخو خاطاتو ځینې تصویرونه راځوړند کاندي او هغو ته د غرور په نظر وګوري او ځینې وخت لا د ځان ښوونې په توګه د خپلو میلمنو د مخه د هنردوستۍ او هنر پیژندنې لافې ووهي، دا ځکه چې ځان هنګمند شودل پخپله د دې مغرور احیواناتو یو لفظي فیشن دی. لکه څنګه چې دوی د مګچو او ترشۍ په استعمالولو خپله اشتها او ګیډه خوشلوي همدا راز ځینې وختونه دوی د وږو او بربندو خلمو په تصویرونو، قصو او له هغوی سره په لفظي همدردۍ غواړي د خپلو اوړدو عیاشیو زغم پیدا کاندي او خپل ګناه کار وجدان ته په دې توګه د للو سندرې وبولي.

دوی فکر کوي چې همدا تندي او ترشي به دوی له هغو بدهضمیو څخه خلاص کاندي، کومې چې د دوی د چړچو یوه طبیعی نتیجه ده.

ما لا د رنګینې تابلو په باب د فکر اوږده پړاوونه وهل چې د کوټې په ښکته سر کې د ښیښو آواز زما پام واړاوه. د سالون په ښکته سر کې د ګردې میز شاته یوه ښایسته ښځه ناسته وه. زما راتګ ددې په وزه کې لکه چې هیڅ اغیزه نه وه کړې. ما سلام ورواچاوه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر هغې اعتنا ونکړه او یوازې د سر په ډېره سپکه اشاره یې د سلام ځواب راکړ. دوه درې ګامه ورنېږدې شوم او مخامخ ورته کښېنستم ، د ستر ګو په کړیو کې یې د درندې بېخوبۍ آثار ښکارېدل، د سپین کمیس په ګریوان یې تور او وړده وېښتان خواره واره پراته وو، په څېره کې یې د ژورو غمونو کرښې ځغلیدلې وې او د مخ ه کاسه کې یې لکه ګلاب چې د اور لمبو ته نږدې شي د مثیبت او رنځ سره ټاپې پیدا شوی وو. په ذهن کې مې د پوښناو توفان سر راووچت کړ، پخپل کاذب غرور باندې مې پښه کېښوده او ومې پوښتله :

خور کۍ ته څوک یې ؟

ـ زه ... زه ؟

یو خوږ مسکی یې په شونډو وځغلیده، لاس یې ګیلاس ته سووړ او د اور پیمانه یې په سر واړوله ـ زه ستاسو د چړچو یوه نانز که یم. زه یوه بدنامه ، دربدره او بیکسه ښځه یم .

په ستر ګو کې یې او ښکې ډنډ شوې ، ورویې په غومبورو رابهېدې او له مخ سره یې د تورو څڅو په تارونو کې ورکې شوې. د چوکۍ نه را کږه شوه او خپل ګیلاس یې ډک کړ. له یوې لنډې چوپیاو نه وروسته لکه لیونۍ پخپله چوکۍ کې راتاو شوه او په ژړن آوازیې را ته وویل:

زه فاحسه یم، زه شرف او ناموس نلرم او د پیسو لپاره هر چېرې ځم او هر څه کوم .

ـ خدایه څومره ستړې او بې خوبه یم .

نورې خبرې ونکړې ، سمونی یې وپړسېده او د او ښکو سیلاب یې په مخ اروان شو . داوار پیمانه یې په سر واړوله او د غمځپلو او ښکو څاڅکې یې په ګیلاس کې وڅڅېدل ، ګواکې د مصیبت او غم څاڅکې د مستۍ از بېخودۍ په زهرو ورګډ شول او د یوه محکوم انسان د لیونتوب او رسوایۍ تصویریې بشپړ که .

یوه شېبه وروسته یې بیا شوډې وریېدې او په ناست آواچیې ززیل :

بې خودۍ او نیشې له واکه ایستلې یم. ماته اوس کوم داسې ستر او ناموس نه دی پاتې چې زه د هغه د خوندي کولو خیال وساتم. کومه ښځه چې یو ځل د هغو خرو پادې ته ورننوته چې طلایې او سارونه او ځنځیرونه ورلویدلي دي ، بیا به نو څه د خپل ننګ او شرف خیال ساتي !

(c) ketabton.com: The Digital Library

... هغه څه چې ما يې خيال ساتلی وای اوس زما له لاسه وتلی شی . زه شرف نلرم، فاحشه يم، يوه بدنامه ښځه يم او تورې کتهوې ته ورته يم چې د هر چا سپينه لمن راسره ونهلي خيری اخلي او توګېږي .

اوه ؛ څومره بې خوبه يم ! څلور شپې کېږي چې ما خوب نه دی کړی او لګيا يم کری شپه د وطن د زامنو د خوشالولو لپاره له مابښامه تر سباوون پورې ناڅم، سندرې بولم او ترخې اوبه ويشم ...

نری ګوتې يې په تورو او اوږدو څڼو کې ننه ايستی او بيايې په خپل مخ باندې غوټه شوې او ښکې را پاکې کړې. له يوې ککسی نه راپاڅېده او په بلې کرسۍ کې ولويده. په ښکلو سترګو کې يې د غمونو کرښې وځغلېدې او په ژړه غونې آوازيې له مانه پوښتنه وکړه: ته اولاد لري ؟

ـ هو !

خپل اولادونه درباندې ګران دي ؟

ـ دا خو طبيعي خبره ده او زه د ځان وظيفه بولم چې له هغوی سره مينه وکړم .

د اوښکو سيلاب يې په مخ را مات شو ، په زوره زوره يې وژړل او په سلګو کې يې دا خبرې له خولې راووتې :

اوه خدايه ! زما بدمرغې او بې وزلې يوسف به څومره راپسې ژړلي وي ...

خدايه ! که نارو غ شويوی ... زه به څه خاورې په سر بادوم . ما هغه په خوب کې پری ينبنی و ... دا څو ورځې کېږي چې بسا نه يم پې خبره.

وروسته له اوږدې ژړايې ما ته مخ راواړاوه :

مګر ته د اولاد په مينه نه پوځېږي ، ته پلاريې ، مور نه يې ؛ تا هيڅکله خپل ماشوم ته تی نه دی ور کړی او هغه هيڅکله ستا په سينه نه دی ويده شوی ،تا دهغه د خولو بوی نه دی احساس کړی ؛ ستا اوښکې د هغه له اوښکو سره نه دي ګډ شوي او تا پخپله ځنګل باندې د هغه د خوب زړهوړوونکې خرکی نه دی اوريدلی ؛ يوازې ميندې دا اوري او ددې سوځوونکې لذت احساس کولای شي. يوازې ميندې د خپلو ماشومانو په غومبرو باندې د رڼو اوښکو د ضطراتو په مرغلرو کې خپله آخرينظ او پورتنی مينه ليدلای شي. کله چې يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشوم مرور شي، مخ دیوال ته واړوي او همالته په ناستو ویده شي، ته څه پوهېږي چې دا خال میندو په زړه کې څه غلي شوي توفانونه راویښوي! ته مور اه یې او دې دنیا ته لار نه لري.

اوخ؛ خدایه؛ زما یوسف به څومره راپسې ژړلي وي. که ناجوړه شوي وي زه به څه کوم؟

کله چې راویښ شوی او زه ترې ورکه یم د همسایه ښځې به تسل کړی وي؟

خدایه؛ دا ته څنګه دومره بدبختۍ ګوري او زغمي یې، دا زه دې د څه لپاره هستولم؟ تا ته زما په څورولو کې څه ګټه ده؟ مرګ دې راباندې وتاړه؛ ښکلې دې کړم، د خرو او لیوانو د خوشالولو چه دې راوښود او بیا دې د خپلو وحشي نازولو ته وسپارلم چې ستا د راکړې حمال انتقام راڅخه واخلي؛

اوه؛ احمقه احمده! اوس خو خپل سر راپورته کړه او وګوره چې ستا وطني ورونه ستا له بې بې سره څه کوي!

څومره سخت ژوند مې درسره تېر که، په خطا لار کې مړ شوي!

ستا د وطن پرستۍ په مکافاتو کې ستا معشوقه ستا د وطني لیوانو خرابات ته راوتلې ده او ستا ماشوم یوسف د همسایګانو رحم او شفقت ته پاتې دی.

ستا بې بې راوتلې ده او ستا د وطن او غیرتي خلکو د ناموس او شرافت امتحان اخلي!

تا هر پړانګ او لیوه ته د وطن د زوی په سترګه وکتل او تر پایه په دې پوه نه شوې چې لړم هر چېرې لړم دی.

تا د وطن ګلونه او اغزي سره بېل نکړل او د وطن دورۍ او لیوه په توپیر ونه یوهېدې، اوس به هیڅکله ستا د هغو غلطیو پتې ونشي، کوم چې مورږې برباد کړي او تباه کړي یو؛

مګر هغه کونډې چې د ویتنام د آزادۍ په جګړو کې یې خپل ملګري له لاسه ورکړي دي، همداسې رسوا شوي او بربنډې شویدي؟

مګر هغه ماشومان چې په کوبا کې له پلرونو پاتې شویدي لکه همدا زما یوسف د فاحشو په ناولیو لمنو کې لویېږي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه، نه، هيڅکله؛ هيڅکله د زيارايستونکو د ټولنې کوندې او يتيمان د خانانو او سوداګرو د ټولنې د کوګډاو يتيمانو په څير يوازې او بې کسه نه دي.

بغلان ـ ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جومات مېرې

د ۱۳۳۵ کال د ژمي يوه سړه ورځ وه ، واورې وربدلې او سخت باد روان و ، د باد په ځپو کې د واورو ځپرکې له درځې [۱۰] څخه دننه کوټې تهوربدل او زموږ د تناره چارچاپېر غولی يې لندهاوه .

موږ په يوه شنه خاورينه کاسه کې توت او د غنمو نيني ګډ کړي وو او ګرد سره پرې بوخت وو. زما کشرۍ خور مروره شوې وه او د کوټې دوره خواته ناسته وه ، موږ ته يې شا کړې وه، خو کله کله به يې مخ راواړاوه او را به ويې کتل، خو چې موږ به ورته کتل، نو دې به مخ بېرته واړاوه او ځان به يې مرور وښود . معلومېده چې زموږ د ست انتظار لري او يوائې يوې کوچنۍ بلنې ته ګوري خو چې موږ به بلنه ورکړه دې به ځان ورټول کړ او سر به يې له ديوال سګه ونښلاوه .

ميرې مې د پخوانيو کوچيانو د برکتونو او ښو زمانو قصې کولې . کله به د ګړندي باد د ځپو دروازه په ډېر زور وازه کړه او د واورو ځپه به يې په کوټه را ننه ايستله او زموږ د کوچنۍ او تورې کوټې چت به يې داسې وربږداوه چې زموږ به ګومان کاوه اوس به کوټه راباندې راولوېږي .

لړې او وريځې په ځمکه پلنې شوې وې او وخت نه معلومېده. ځو ځلې مې ميري راته وويل چې مازيګر دی ، جومات ته لار شه، مګر ما ورته ويل لا وخت شته دی ـ او ځنډ مې کاوه .

موږ لا د مهرباني مېرې قصونه غوږ ايښی و چې پلار مې له باندې نه راناري کړې :

هلکه د لمانځه وخت دی .

له ځايه پاڅېدم او چټک مې خپل چکمن واغوست او راووتم . پلار مې د سرای له

---

۱۰ ـ درځه : دريځه روشاني انداز، د کوټې په چت کې وړو کې ګرد سورى چې د رڼا د ننوتلو او لوګی د وتلو لپاره وی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازې سره راته ولاړ و . پوستين يې ټينګ پرځان راتاو کړی و او په شنه اوږده لکړه يې تکيه وهلې وه . چې زه يې ولېدم ، نو وخوځيد او د سرای له دروازې څخه ووت . زه وروسته شوم از زمړ تور سپی هم له کدانې را ودانګل او په نري منډه کې په ما پسې راوخوزيد . لا رمې د زيات عمر له کبله زوړ شوی و . او کلوشې يې هم زړې وې او تلې يې زيات ښوی شوي وو . خوځابه غريبکوټی وښوييد او په ځمکه واويد ، خو ثواب او د خدای په لاره کې ده ته ددې تکليف زغمل سخت کار نه و ، بلکې ده به خوند ترې اخيست او له هرې حادثې سره به يې وويل : «خدايه ته راضي شې ! »

خو زما او دده پع جهان بينۍ کې يو څه فرق و ؛ ما ته با دده له هر لوېدو سره دده د اوږده عمر منډې او ستړې را په ياد شوې او دا مې سنجولای سو چې ده د ځوانۍ په شپو کې څومره سخت وظايف اجراء کړي او څنګه د خپلې معصومې عقبدې په سيوريکې دده د عمر طلايي ورځې د نورو تر هوسونو او جاه طلبيو قربان شوي دي او دته له خپلو هڅو او قربانيو نه يوازې همدا يوه کلمه « شکر » او اوږد احتياج ورپاتې شوی دی . سخته غصه راغله او د تور انتقام لوګي مې ماغزه وخوځول ، زړه مې په ټوپو شو او ګامونه مې بې وانه ارت او چت شول ـ ګوره چې څه راوشول او پښه مې لاړه ، په ځمکه ولګېدم او کېڼه ځنګل مې ژوبله شوه ، د شاله خوا مې د نجونو يوه ټولي چې په او بو پسې ته راباندې وخندل ـ سخت خپه شوم . په بېړه پاڅېدم ، خو بيا ولوېدم او دا وار له منډه ووتم او ځان مې په ځغاستو د جومات بيالې ته ورساوه . زه چې له اودسه خلاصېدم ، ملا صاحب د مازيلګر آزان وکړ او په ما يې هم غږ وکړ چې راوچت شه جمه تېرېږي . بېړه مې وکړه او ځان مې جمې ته ورساوه ، په ملاصاحب پسې مې نيت وتاړه ـ موږ لا دوه رکاته نه وو خلاص کړی چې د جومات په دروازه کې خرپې شو او وروسته د جمعه خان اکا غږ پورته شو :

سورګله ! ته ترسر شه ، علم ګل دې داسې راوګرځي . هلئ هلئ برکت پوسئ بر سرته يې تېر کړئ .

له دې خبرو سره جوخت د ځګيروي آواز پورته شو . د ټولو لمونځ ګذارانو حضور خراب شوی و ، ځينو بزګرانو دلمانځه په وروستي صف کې اوږې راکږی کړې او د سترګو له کونجونو نه يې کسنې خواته وکتل . زه هم ګناه کار شوم او دا کار مې وکړ ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو څه مې و نشو لیدای او یوازې دومره پوه شوم چې هلکانو یو شی نیولی او د جومات برې خواته یې راکاږي. ګوره دا به څه وی ؟ بیا څه پېښه شوې ده ؟ ښایي د جلب یا د بېګار سپایان به راغلي وي او ملک کاکا به ټغرونه او توشکې ورته راوړې وي ، نو دا ځیګروي ولې ؟ ښایې علاقه دار راغلی وي !

پاتې لمونځ په همداسې وسوسو کې په ما باندې ډېر اوږد شو، خو آخر پای ته ورسېد. په دعا باندې چندانې خلک پوه نه شول او چې دعا خلاصه شوه، ن ټول کلیوال راپورته شول او ت□ رنځور مساپر راچاپېر شول.

پیروا کا وویل: دا غریبګوټې تېره شپه د لویې لارې سره د کلي سموار ته رسېدلی و او هماغلته پاتې و. خوارکې سخت رنځور دی ، د سماوار خاوند زه یې خبر کړم او ما هلکان له ځان سره بوتلل او دلته مې راووړ.

بزګرانو په ډېر غور د پیرو لالا خبروته غوږ ابښی و او په ځیر ځیرېې رنځور پردیس ته کتل.

هر چا به د پردیس په باره کې یو څه ویل او خپله تبصره به یې کوله ـ یوازې زما پلار چوپ و ، خو په سترګو کې یې دوه رڼې او ښکې ځلېدلې .

انځر وویل : خوار سپین ږیری دی ، ښایي کوم زوی به یې چیرې نوکر وي او دی به د هغه پوښتنې ته ځي .

رنګین چې د کلي یو نومولی زلمی و ویې ویل :

ماته ښکاري کې دا سږژ د غریبۍ لپاره خان آباد ته روان دی او یوازې ژمی هلته تېروي.

یوه سپین ږیرې سړی وویل : نه داسې نه دهؤ له کالیو یې داسې ښکاري چې خرکار دی او د کتغن په خرو پسې راغلی او دابه یې هم انګیرلې وي چې له دې خوا به مالګه یې بار کړي. هرچا هر څه ویل ، خو ده پخپله هیڅ نه ویل ـ له واکه تللی و او په ځان نه پوهېده ـ شونډویې تور خروکې نیولي وو او ستر.ې یې پټې وې، پرله پسې خریده او کله به یې په ځګیروي کې څو بې مفهومه کلمې له خولې راووتې، خو معنایې چا ته نه ورتله او مزږ نه پې پوهیدو، د غاړې رګونه یې جګ جګ الوتل او له بدنه یې دبې تاو جګیده او له خیر نو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاليو ځخه يې سوړ وږم پورته کېده .

يوه زړه او پيوندې خورجينه يې سرته پرته وه، يو شکېدلی کوځويې په ځان و او په يوه تور وړين پړي يې کاک په ملا باندې تړلی و - ستر ګې سې د سر په کاسه کې ښکته تللې وې او د سر خولۍ يې د خيرو له کبله شورۍ شوې وه او د خمتايو زوړ لنکوټې يې پر سينه باندې ول ول راپروت و.

خدايدوست اکا د جومات ملا ته مخ راواړاوه ويې ويل :

د پرديس حال ښه نه دی، ښايي پور پرې کړي، بايد دده کالي او پيسې خوندي شي .

ملا او د کلي سپين ږيرو ته د خدايدوست اکا خبره پخه ښکاره شوه، د پرديس خورجينه يې وپلټله، بيا يې د هغه له ملا نه تور وړين پړی خلاص کړ، چکمن يې ځينې ويوست، د زړې بر کې د واسکټ استريې په غور و کوت، بيا يې د پرديس د کميس تنۍ پرانېستې، کاته يې چې يوه کځوړه يې د تاويز په شان تر کميس د لاندې په غاړه کې پرته ده. هغه يې ترې خلاصه او د ده کاليو سره کېښوده . د کځوړې په مينځ کې يو د لسو روپيو کاغذ او يو څه تورې پيسې چې ګرد سره دوه نيمې روپۍ کېدې پرتې وې. د خورجين په يوه پله کې يې د وچې ډوډۍ ځو ټوټې، يو څه وچ توت او په يوه غوټه کې لږ شين چای، يو د نسوارو کدو، يو څه زړې ټوټې،لږ خام تار او يوه ستن پيدا شول.

په بله پله کې د ماشومانو يو وشسکټ او د خوږو يوه غوټه پرته وه او همدا وه د پرديس ټوله هستي .

د جومات ملا مخ خلکو ته راواړاوه او ويې ويل :

تاسې شاهدان اوسئ چې دا سپين ږيری نور څه نلري او همدا شيان دده ټوله هستي ده .

بز ګرانو د ملا خبره تائيد کړه او دا شهادت يې ومانه.

د خدای په کور کې د يوه بدمرغي بنده په باره کې مرکه روانه وه خانګل وويل :

که چېرې مړ شي څه به کوو ؟

دخانګل پوښتنې ته هيچا ځواب ورنکړ، بيا د پخپله وويل :

که چېرې د شپې مړ شو، ځو تکړه هلکان دې مړی واخلي او د کوز کاق په جومات

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې دې واچوي او بايد دا راز پټ وساتل شي او د کلي خبره د باندې ونه وزي. ځکه که مړی خښ کړو او حکومت خبر شي يا د مړی خپل خپلوان راشي او دعووی وکړي، خدای زده چې څه چارې به راو شي .

بل لمونځ گذار وويل :

هو ! دا کوټوالان موږ پېژنو، له دې خور جينې به خامخا د سرو زرو صندوقچه او له دې دولس نيم روپيو نه به ډېر څه جوړ کاگدي، قتل او پور خو يې لا په ځای پر پرده ! .

خدايدوست اکا دلته بيا سر راپورته کړ، غاړې يې تازه کړې او ويې ويل :

ماته د خدای قهر د حاکم تر قهره سخت ښکارېږي - که دا پرديس او هردم شهيد بنيآدم له دې ځايه لڅې کړو او بل چېرې يې واچوو خدای به راته په قهر شي ؛ تر ټولو غوره لاره داده چې ملک خبر کړو او دا سړی چې لاتر اوسه ژوندی دی وروښيو او مال يې د هغه تر نظر تېر کړو .

خانگل د خداي دوست خبره پريکړه او په تمسخر يې وويل :

خير نو د ملک غوا به انگه شي .

دا خبره سپين ږيرو نه د ځوانانو خولې ته ولويده او سره پې تاوده شول. خدازده څه پېښنه شوه چې د خانگل او خدای دوست اکا زامن سره ولاړ شول او په جنگ او جگړه يې لاس پورې کړ، د خدای په کور کې د فتنې اور ولگېده او هلته به چې مقدس آيات لوستل کېدل ناوړو او شرمناک الفاظ د لمونځ گذارانو له خولې را ووتل، په پانو ښځو باندې تومتونه وويل شول او په معصومو زلميانو گناوې وتړل شوې.

زه له جوماته لا مانښام خورته راغلی وم، يوه شېبه مې د کور له بامونونه واوره وتوږله او بيا راغلم، له خويندو سره د ماخوستن په ډوډۍ کيناستم. ادې مې د لادي شوروا پخه کړې وه - ډېرا يې مزې زه او دا ځکه چې سره جوارې ډېر بې خونده او بد مزه وي. موږ لا ديترخانه نه وو پورته شوې چې پلار مې د ماخستن له لمانځه راغی. ټول يې مخې ته ودريدو. دې بر سر تېر شو او څنگه چې کيناست ماته وويل : هغه رنځور پرديس په جومات کې يوازې پاتې شو، هلکان د ماخستنی لپاره کورونو ته لاړل . ته ژر خپله ډوډۍ وخوره او ورشه چې هغه غريبگوټی چېرې بې کلمې او توبې مړ نه شي !

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوډۍ مې خلاصه کړه او سمدستي له کوګه ګاووتم. واوره تر زنګانه او ښتې وه. وریځې په آسمان کې خورې شوې وې او ځای ځای یو نیم ستوری لکه د یتیم او ښکې د آسمان د مخ په شنو چاودو کې ځلیده. ګړندی باد روان و او د کوځې شاوخوا د ونو په لښتو کې یې د غم سازونه غږول.

د کلي سپي غلي وو او د لارې په اوږدو کې هیڅ حرکت او ژوند نه محسوسېده. جومات ښاته نژدې شوی وم چې سخته ویره پیدا شوه. ګامونه مې او چت کړل او منډه مې پسې واخیسته. ناڅاپې مې پام شو، د منډو په مینځ کې مخامخ لیوه راته ولاړ دی، زبون مې ووهل شو او لرزه مې په صورت راغله، غوښته مې چیغه وکړم، خو د جومات خادم پیرک راباندې ناري کړي:

څوک یې ولې ودریدې؟

ما وویل: زه یم، خدای دې خوار که! نژدې دی زړه راکې چوولی و. ده وخندل، رانژدې شو او په غیر عادې توګه یې خپل ځیره او پرېړ لاسونه د پوښتنې لپاره راوغځول او سترې مشي راسره وکړل، د سترګو سپین یې د تور مخ په کاسه کې ولړېښېدل او بیایې په سهم جن آواز راته وویل:

راغلم، ګومان مې کاوه چې هغه رنځور به په جومات کې یوازې وي. ما وویل:

هو خیر یوسي! ته خو یو زړه سواندی او ښه سړی یې، مګر په زړه کې پوهیدم چې پیرک د مساپر د پاره نه دی راغی، بلکې د خورجین او کوڅو له پاره راغلی دی او دا ځکه چې ده څو، څو واره له جومات نه د مساپره پنې او ځنې داسې نور معمولي کالي غلا کړي دي. نورې خبرې مې سره ونکړې او دواړه د جومات دروازې ته رانژدې شوو، ورمې خلاص کړ او ننوتم، د جومات فضا د تیلي ډیوې لوګي ډکه کړې وه او بد بوی پکې خور شوی و. مساپر د شولو د وښو دپاسه پروت و او هماغسې خربده، د سترګو توریې تښتیدلی وو، د ډیوې زیړه رڼایې په مخ باندې رپیدله او د خولو کوچنۍ دانې یې په مخ باندې ځلیدلې.

د مساپر د ژوند تاریخ د خیال په ورڅو کینولم او ورو ورویې د خوب څپوته وسپارلم ـ تللی وم او داسې تللی وم چې بیا د کلي د څړه ځوانانو په راتګ او پریوتو هم نه وم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبر شوی .

يو پار شپه به پاتې وه چې له خوبه راويښ شوم، ډېوه ډېره تته لګېده ځمړه ګان شاو خوا په درانه خوب ويده وو، د پرديس خوله وازه پاتې شوې وه، د سترګو توريې تښتيدلی او د سينې خرکی يې غلي شوي و . د باد آواز نه او ريدل کېده او طبعيت د درانده سکوت برستن په سر راښکودې وه، په جومات کې هر څه پخپل ځای وو، يوازې د مړه مساپر کوڅو چاوړی و .

هغه شپه تېره شوه او په شپې پسې مياشتې او کلونه تېر شول، ډېر خلک په دې لار راغلل او لاړل، مګر هيچا د هغه مساپر پوښتنه بيا ونکړه او هسڅوک پوه نه شول چې دی څوک و او چيرې ته ؟

۱۳۴۳ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کارخانې جشن

د ښار په خلنو کې د خارخانې د پرانيستلو د جشن خبرې خورې وې .

هر چا به هر څه ويل او د جشن په باره کې به يې خپل اوريدلې نوروته اورول. ماشومانو به په ښونځيو کې، کارگرانو په فابريکو کې او ښځو به په کورونو کې د جشن په باره کې مر کې کولې .

علي مراد حمال بيا تر ټولو د جشن په مرکو مين و، څنگه به چې د جشن نوم واخيستل شو دده کوچنۍ سترگې به د پلن مخ په کاسه کې راڅرخيدې، د پيتې پورې به يې سپږمې ورپيدې، پخپله کوسه ږيره به يې لاس راښکود او په مغرورانه انداز به يې وويل : « داجشن زمگږ دی او دا کارخانه ما درولې ده .»

ددې وينا سره سم به علي مراد د خپلو لاسونو ورغومې چې د اوښ د تلې په شان د کار له زوره کلک شوي او ښوی شوي وو انډيوالانوته وښودل او دا حرکت به يې په يوه فاتحانه خندا پای ته ورساوه .

کله کله به يې لا خپلې زړې څولې ته چې لکه د غنې جاله په تارونو کې رابنده وه اشاره وکړه او وبه يې ويل :

« ما همدا چکمن د همدې ارخانې په جزړولو کې زوړ کړيدی »

ځينې وخت به يې د خبرو په ترڅ کې ستونې وپړسيدې او د کوچنيو سترگو په تورو مريو کې بې يې د اوښکو کړۍ راپيدا شوې . داوخت به علي مراد ته د خپل زلمي زوی قنبر مرگ ورپه يادوی و . قنبر په همدې کارخانه کې تر واگون لاندې شو. علي مراد لا د اوښتي واگون تر درانه بار لاندې د قنبر زگيروي اورېدل او هغه ويني يې لا ليدلې چې د قنبر له خولې نه دده د خمتا په خړ واسکټ را بهېدلې .

ـ اوه ! څومره ښه زوی مې و ! څومره به يې زما خاطر ساته ، يوه ورځ چې دټ خپلې مزدورۍ پنځه روپې يې خرڅې کړې وې څومره ښکنځل مې ورته وکړل مگر دې بنده له حيا نه حتی خپل سر راپورته نکړ. ده زما تر مخ يوه ورځ له خپلې ښځې سره زړورې خبرې ونکړې او زما له شرمه يې يو ځل خپل ماشوم ته ناز ورنکړ. اوه ! زه څومره غريب او بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسه یم، زما قسمت ځو مره خوار دی او دا زه ځو مره بدمرغ او نامطلوب انسان یم . آخر زه به دا پاتې عمر څنګه تېروه او د خپلې بدمرغۍ داستانونه به چا ته وایم. دا کوچنی ماشوم به څوک لويوي او دا ځوانه نږور به په څه هيله صبروه ؟ قنبره، قنبره زويه ! د خدای د پاره زه ډو بېږم .

دا خبرې به د علی مراد پې خاطر کې و ګرزېدې او ورپسې به د او ښکو سيلاب دده د نرۍ ږيرې له سپينو ويښتانو ته دده په شکېدلي ګريوان راخور شو، په زوره زوره به يې وژړل

او زړه به يې تش کړ، خو دده او ښکې به لکه د ثور باران کم دوامه وې او ژر به دده په زړه کې د نااميندۍ د تورو وريځو له شانه د هيلو زرين لمر راو خوت، مسکی به شو او دا ساده جمله به يې له خولې راووته :

« که خدای کول په نږدې وخت کې به کارخانه چالانه شي .»

دده به په ډېر سادګۍ کې نورو مزدورانو ته دا زقری ورکاوه:

« که خدای کول زموږ او ستايې ژوند به له دې کارخانې سره سم شي .»

دده دا مطلب د کارخانې د بهست ايښودلو په وخت له يو ستر مامور څخه اورېدلی و او کلک باوريې پې لاره. دده به داهمخ ويل چې دا کارخانه په حقيقت کې زموږ دده او ګټه به يې پخپله موږ ته راورسېږي.

همدا هيله وه چې په علي مراد يې سره له ټولو بدمرغيو د خپل زلمي زوی مرګ زغملی و .

د يکشنبې ورځ راورسېده، د جشا ورځ او د مزدورانو د نيکمرغۍ ورځ !

علي مراد د خپل ښايسته لمسي ستر ګې په رنجو کړي، خپله زنګـ وهلې زړه بياتي يې راواخيسته او د ښايسته ماشوم د سر ويښتان يې د وټي [11] په څيژ ګرد و سکښتل.

د قنبر د واده د پسې ګل سيب دسمال يې راويوست او په سريې وروتاړه، بيايې په غيږ کې واخيست او د کارخانې په لور رهي شو .

---

۱۱ ـ وټې = ځوندی ، پوپک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ خدایه ! لکه چې راباندې ناوخته شوې ده، ګوره چې نقل یې لا نه وي ویشلي.

او چت او چت ته، خو د ځوانۍ تګ یې نه وپاتې، هلک یې دروند شوی و او سا یې سوله. ماشوم په ټوله لار کې خندل او له خوشالۍ نه یې د خپل نیکه په غېږ کې ټوپونه وهل.

ځای تهخ رانږدې شول، د کارخانې د ننوتلو په لار دوه کتاره وسله وال ژاندارم او پولیس ولاړ وو. هالته لرې د کارخانې په مینځ کې د جشن سره او سنه بیرغونه رپېدل. د سړک په سینه باګدې د ګڼ نیو موټرونو پرله پسې بهیر راروان و. د دروازې په خوله کې نابلد و ګڼي دریدلي وو او د میلمنو ټکټونه یې کتل.

ـ «خدایه دا به څوک وي ؟» علي مراد دا سړي پخوا هیڅکله دلته نه و لیدلي. د هغو مزدورانو له جملې نه هیڅوک نه ښکاریدل چې دا کارختنه یې جزړه کړې وه. نجاران، خټګران، مستریان، حمالان، حتی ډریوران او کرین کاران هم نه لیدل مېدل. د فابریکې د دروازې له خولې نه دانګړ یوه برخه څرګنده ښکاربدله هلته ټول د خولیو او دریشیو خاوندان راټول شوي وو، د جمیعت د خندي او شور آواز چې د لوړو لوډیسپیکرونو له آواز سره یو ځای شوی و تر عمومي سړکه پورې رارسېده، علي مراد دروازې ته نږدې شو، خو د دروازې ساتونکو د هغه مخه ونیوله، ده نانمونکې زارۍ شروع کړې او د دروازې نظم ته یې صدمه ورسوله، د جمتي خلکو د مراسمو نزاکت د یوه بې حیثته او بې ارزښته سړي له خوا خراب شو. د دروازې ساتونکو حوصله یې تنګه کړه، سپایانو ته اشاره وشوه، یو پریړ توربخن پولیس رامنډه کړه او علي مراد یې داسې څپېړه ووهه چې لنګوټی یې یو ګز له سره لرې ګوزار شو، بل پولیس د شاله خوا ووهه او علي مراد خوار کی پړ مخې ولویده. ماشوم لمسی یې له غېږې په ځمکه ګوزار شو او سخته چیغه یې له خولې راووته.

د بېدفاع او نامیند مزدور ژبه ګونګه شوه او سترګې یې د اوښکو پردو پټې کړې.

هالته لرې د موټرو د پارک ساته شور ځوږ پورته شو، څو تنه مزدوران په منډو د سړک مخې ته راووتل او علي مراد یې له خپل لمسي سره د پولیسو له ډلې او د تشریفاتو له سیمې نه ویوست. نندارچیان له ونو او د سین د غاړې له جګ دیوال نه چې د فابریکې د مراسمو د سیل لپاره پې ختلي وو راښکته شول او تر عاي مراد راو څرخېدل.

نجف د مزدورانو کړۍ ماته کړه، ورننووت او په مغګو ګانه اندازیې وویل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

کينه، دلته کينه، احمقه بوډا! تمامه ورځ به دې ساده مزدوران غولول چې دا فابريکه د تاسې ده! اوس پوه وی چې دا فابريکه د چا ده؟ که نه يې پوه شوی يو ځل بيا ورشه چې پوره دې وپوهوي.

ټولو مزدورانو وخندل. علي مراد له غصې نه ډک سر راپورته کړ، کاته يې چې بدخولی او بې پروا نجف مخامخ ورته ولاړ دی. بې کميسه، برکي واسکټ او هماغه پخوانی پيوندي پرتوګ يې اغوستي وو، د تور او سپينو پرتوګانښ يې تر زنګنو پورې راځوړند او يو خيرن رنګه ټونکريې تر غاړې راتاو کړی و، لويه خوله، تنګې سترګې او غټه ببره ککرۍ، پولادي متې او بېباکه آمرانه وزه.

علي مراد وار د وار زړور او سرکش نجف وپيژانداو په ډک ستونې يې د لومړي ځل لپاره اعتراف وکړ:

تا ريښتيا ويل.

نجف د واسکټ له جيبه يو موټی خيرن توتان راوايستل او د علي مراد لمسي ته په لمن کې واچول، بيايې مخ علي مراد ته واړاوه او ويې ويل:

وعده راکوې چې بيا مزدوران نه غولوې!؟

ـ ډاډ درکوم، اوس پوه شوی يم!

نجف وخندل او په داسې حال کې چې د علي مراد يتيم لمسی يې پخپل څټ باندې سپور کړ ـ ويې ويل:

فقط ته دومره ويلی شي چې نجف زما د لمسي خر دی او بس.

وروسته يې په ډاډه لهجه علي مراد ته دا خبره تکرار کړه:

دا کارګران هيڅکله مه غولوه، داسې لار وښيه چې دوی پخپله خپله دنيا جوړه کاندې.

علي مراد مزدورانو ته مخ ورواړوه:

راځئ، راځئ زامنو د کارخانې د خاوندانو د چړچو له سيمې رالرې شئ، هلته به بېرته راوګرځو چې دا کارخانه زموږ شي.

کابل ۱۳۴۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه جواليان

ماسپښنين ناوخته شوی و . په آسمان باندې د ژمي خړې وربځې پلنې شوې وې او د واورو وړې دانې اوريدلې، يخ باد چليده او د واورو ځېرکي يې له يوې خوا بلې خواته شړل. د منديي چارچلند سوړ و او زياتره دکانونه تړل شوي وو.

سهراب د يوه خلاص دکان خواته د دوو پښو په سر څک ناست و . يوه زړه شړۍ يې تر ځان راتاو کړې وه او په شايې تر شړۍ لاندې د پر سر پړي ولونه له ورايه ږ کاريدل. د تور پټکي تلمبوزک يې وهلي و او د هغه له چاودنهيي يوازې دوه ستر گې ښکايدلې. ها خوا د سهراب مقابل لوري ته د يوه تړلي دکان تر مخ، يو بل زلمس جوالي د جوارو انهيوته تکيه وهلې وه، لاسونه يې تر تخرگو لاندې ننه ايستي وو او د پوزې وني او به يې په بريتونو باندې رابهيدلې. يوه زړه او پمنه قره قلي خولۍ يې په سر وه او د سپخيدليو درزونو چاودنه يې له ورايه ښکاريدل. د برکې بالاپوش يې ډېر زوړ نه و خوزيات خيرن شوی او کرغيړن شوی و .

پيوندې کلوشې يې په پښو وې او د شړيدلي پرتوگ نه يې د زنگنو ستر گې راوتلې وې. پړی يې درلود خو په شاسې نه و تړلی او مخ ته يې په ځمکه باندې سنبی و .

سهراب هغه سرترپايه له نظره تېر که، مگر ويې نه پيژانده او نا بلد ورته ښکاره شو . سهراب په همدې منډيي کې څلور کاله جوالونه چلولي وو، مگر دا سړی يې هيڅکله نه و ليدلی. دی په اوږدو فکرونو کې لاړ:

گوره دا سړی به څوک وي ؟ .. دوه ورځې پخوا د ملا برات علاف څلور بورۍ وړه له همدې منډيي نه ورک شول،... خدازده چا به وړي وي، که دې سړي وړي وي ؟... نه، نه، د ده رنگ غلوته نه دی ورته، دی هم زما غوندې يو هردم شهيد سړی دی ... موږ غريبان يو، خو غله نه يو، غله نور دی !...

کله چې سهراب د چرت له اوږدو پړاوونو څخه راوگرزيده او ريا زياته شوې وه او نور د کار د پيدا مېدو چانس کم و. له ځايه راولاړ شو، خپله شړۍ يې په اوږه راسمه کړه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخامخ نابلد جوالي ته وګغی. همدا چې ور نږدې شو، غږ يې وکه :

څنګه يې ياره ؟

مقابل سړي په داسې حال کې چې په بريتو کې يې د مسکا څپې زخزځېدې ځواب وركه:

جوړ دې يې آشناء !

ـ څه نومېږې ؟

ـ پردل،

ستا نوم څه دی ؟

ـزما نوم سهراب

ـد کوم ځای يې ؟

ـد کرباغ يم .

ته د کوم ځای يې ؟

ـزه ؟ نو څه تېرته ووايم ! زه لا کوچنی وم چې زما مور او پلار په غوربند کې مړ شوي دي. زه هماغلته لوی شوم؛ خلکو ويل: پلار دې له کومې بلې خوانه دلته راغلی و. خدازده زما پلار به له کومې سيمې هلته غريبۍ پسې راغلی و، خو خلك وايې چې ښه سړی و .

سهراب وويل :

د پلار سړيتوب به دې څه پکار شي، دا وايه چې څه يې درته پرې ايښي دي ؟

ـ خدای دی وبخښي هيڅ نه دی ترې پاتې !

سهراب وخندل او ويې ويل ! نو څه ښه سړيتوب يې لاړه ؟

پخواتر دې چې سهراب ددې وروستۍ پوښتنې ځواب ته انتظار وباسي، لکه يو ورك مطلب چې يې په ذهن کې سمدستي راپيدا شوی وي ژر په تلواريې پردل ته وويل :

بالاپوش دې ښه بالاپوش دی، مګر دا بختوره خولۍ چا درکړيده ؟

ـ دا خو زمونږ يوه همسايه راکړيده !

ـ ستا همسايه ؟ ته همسايه لري ؟

ـنه ، نه يې لرم !

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ نو څنګه دې وویل چې دا خولۍ زموږ همسایه را کړېده ؛ کوم همسایه دې ښود ؟

ـ د علاقه دار صاحب همسایه !

سهراب د پردل دې هبرې ته له خندا شین شو او ویې ویل :

ته څه بلا سړی یې، پردي همسایګان خپل بولې !

پردل لږ سور غوندې شو، په لوړ او جدي آوازې وویل :

ولې علاقه دار خو زما بادار و.

سهراب دا ځل داسې مست و خندل چې د خندې له زوره یې له ستر ګو اوښکې راو بهیدې او له دې سره یې پردل ته وویل :

ولې داسې نه وایې چې خورهم د هغه و ، همسایه هم د هغه و او زه هم د هغه وم .

پردل چې یو مخ ماتی، بې خولې او بې زړه سړی و او له بازاري کار ګرانو او د بازار له چاپیریال سره ښه بلد نه و ، د سهراب پرله پسې پو ښتنو وارخطا کړ، نو ناڅاپي یې شونډې پرانیستې او په یوه کچه او بېخونده لهجه یې سهراب ته وویل :

ته پخپله ښه سړی یې ؟

ددې بې ارتباطه خبرې له اوریدو سره سم په سهراب باندې د خندې داسې لې.نیۍ ځپه راغله چې کوکې یې له خولې ووتې او بلهوډې یې و نیول.

داځل یو دکاندار ته چې دوی ته نیږدې پخپل دکان کې ناست و د سهراب په لوړه خندا غصه ورغله، د دکان خولې ته یې ورودانګل او په ترخه غاړه یې سهراب ته وویل :

احمقه ځې او که در کته شم !

سهراب ځواب ورنکړ، خو خپلې غضبناکې ستر ګې یې وروا ړولې او سمیستي مخ په بازار و خوځید. پردل هم راولاړ شو ، کالي یې وڅنډل او په سهراب پسې رافی . سهراب مخامخ د منډېې د لویې دروازې په سماوار ننووت، بر سر تېر شو او د تخت د پاسه په پوز کې باندې اوږد وغځیده. پردل هم راغی او ده ته نیږدې، په یوه تیاره ګوټ کې پټه خوله کیناست.

یو شېبه وروسته د سماوار شاګرد سهراب ته ویریده :

څه شی خورې ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهراب په داسې حال کې چې ستر ګې يې لا ګه د ښينښې مرئ د تور لنګوټې دولونو لاندې برېښېدلې، په درانه او کرار آواز ځواب ورکه : زه وروسته ډوډۍ خورم ؛

شاګرد دا ځل پردل ته مخ واړاوه:

ته څه شی خورې ؟

ـ زه يې نه خورم، ما هيڅ نه دي .تلي !

ـ نو دلته د څه لپاره راغلی يې ؟

سهراب په دې وخت کې را په ډډه شو، نسواريې تو کړل او د سماوار شاګرد ته يې وويل :

پرې يې ږده، پيسې نلري.

د سماوار شاګرد د سهراب دريمګړتوب ونه مانه، پردل ته پسې کلک شو او راولاړيې که. خو څنګه چې هغه لټيدوته قابو شو، د بالاپوش لمنې ته يې د سهراب پولادي منګولې ورسيدې، دی يې په بيرته کيناوه او د سماوار شاګرد ته يې په ځيږه لهجه وويل :

ورشه ځناوره، يوه چاينکې ورته راوړه !

د همدې خبرو سره يې د لسو روپيو نوی کاغذ له ملا راويوست او ورواېې چاوه.

ډوډۍ په چوپيا کې زخوړل شوه. ګوره چې زلميو جواليانو به يو د بل په باره چې څه فکر کړی وي او خدازده چې د مست سهراب د خنداو کاروان ولې دريدلی و، ولې پردل ته يې ځير ځير کتل او د هغه له قره قلي خولۍ نه يې نظر نه غړاوه. کله چې وروستۍ ګوله جګه شوه پردل وټو خيده او کچه شانې مسکايې په شونډو راغبر ګه شوه. ښايي دی به له دې چوپيانه په تنګ شوی و او غوښته به يې چې دا د غم کمبله ټوله کړي. سهراب ورته وخندل او ويې ويل :

وايه څه دې په زړه کې ګرزي ؟

ـ که ستا خوښه وي زه به يو ځل په کار پسې ووزم !

سهراب نو څه ونه ويل، خو په يوه مسکايې دده غوښتنه تائيد کړه.

پردل راولاړ شو، خپل پړی يې واخيست او ووت.

سهراب يوازې پاتې شو، سريې په زګنو ولګاوه او په چرت کې ډوب لاړ. خدازده

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څه په باره کې يې فکر ناوه چې د جواليانو شور بګت يې د فکر سلسله و شکوله او وچت له ځايه راولاړ شو. د سماوار کارکوونو او ميلمنو ګرد د باندې خواته منډې کړې. سهراب چې څنګه راووت ستر ګې يې په پردل ولويدې. زړه فره فلي يې له سره لويدلې وه . د بر کې د کوټ جيبونه او ګريوان يه شکيدلي وو، د خمتا په کميس يه د پوزې وينې رابهيدلې، په ستر ګو کې سې دوه غټې او ښکې غوټه شوې وې او ګرد چاپيره جواليانو رانيولی و.

سهراب ته سخته غصه ورغله، د جواليانو مينځ ته ورننووت او جيغې يې کړې :

لاس ونيسئ، لاس ونيسئ !

جواليانو لاس ونيو او سهراب ته يې کو څه ور کړه ـ ده د پردل خولۍ له ځمکې را وچته کړه او دی يې لاس نسولی د جوايانو له مينځه راويوست.

سهراب د منډيي ټولو جواليانو پيژانده او په درنه ستر ګه يې ورته کتل. دوی پوه شول چې وهل شوی جوالي د سهراب خپلوان يا ملګری دی او هغه ډېر پې خپه شويدی. يو غنک رنګی پريړ جوالي چې نري بريتونه او کوسه ږيره يې درلوده او د منديي د جواليانو مشر و د جواليانو له مينځه راووت سهراب ته نبږدې راغی، په اوږه يې لاس ور کيښود او ويې ويل :

سهرابه ! ته ګوره دا نادانه سړی د کرايو نرخ خرابوي. څو واره ما پخپله ورته وويل چې دا پيټی تر لاهوري دروازې پورې لس روپۍ کرايه لري ، پام کوه چې کمه يې نکړې، مګر دی حاضر شو چې په اووه روپۍ يو سی. دا جواليان چې دی يې وهلی دی ملامت نه دي ، د دغو خوارانو خو ملاوې تر دې جوالو نو لاندې ماتې شوي. ډوډۍ نلري، جامه نلري، ټاټوبی نلري او شپه ورځ همدا پيټي چلوي. که چيرې د پيټي نور هم پې درانه شي دا خواران به څه کوي !

سهراب په دقت دا خبرې واوريدې. په په وچولې کې يې د غضب غوټې ويلې شوې او فقط دومره يې وويل :

د نابلدانو بلدول په کار دي، وهل يې نه دي پکار. دی هم غريب دی او پيټي چاوي.

بيا يې د پردل خولۍ ور په سر کړهؤ د پوزې وينې يې د خپل لنګوټي په شمله

(c) ketabton.com: The Digital Library

وژپا کې کړې او له ځان سره یې مخ په بازار و خوځاوه.

دد کانونو او اپارمانونو د بخاریو لوګي لکه درنې وریځې بازار ته رانښکته شوي وو او هوایې لوګجنه کړې وه. سهراب پردل ته وویل:

شپه نیږدې شویده، ګامونه او چت اخله.

- چیرې به ځو؟

- زما ځای ته!

- ستا ځای چیرې دې؟

- ټول جوماتونه، د حمامونو ګلخنونه او په اوړی کې درست ګراژونه، د پلیو لارې، د دکانونو مخې، هر میدان او هره پوله!

سهراب پوښتنه وکړه:

ښه ستا ځای چیرې دی؟

پردل په داسې حال کې چې ژبه یې نښتله ویې ویلې:

زما ځای د علاقه دار صاحب کور.

له دې خبرې سهراب بېرچ وهل او ډېرې وخندل، بیایې پردل ته وویل:

دا علاقه دار خوار څوک دی چې هر شی یې ته د ځان بولې؟

- دا خو زما د دولسو کلونه بادار دې کنه! مګر زه یې اوس شړلی یم. همدانن تمامه ورځ دا سودا را سره وه چې شپه به چیرې تېروم...

سهراب په همدې ځای د پردل خبرې پریکړې او پوښتنه یې ترې وکړه:

پس له دې به څه کار کوې؟

-همدا جوالي توب.

سهراب پښنه ونیوله او یو ځل بیا د پردل سر او اوربوز ته ځیر شو، ویې خندل او ویې ویل:

خولۍ دې جوالیانو ته نه ده ورته، ولې کلینري نه کوې؟

- څنګه ته کوم موټروان پیژنې چې ما کلینر کاندې؟

- ته څومره ساده او کم عقل سړی یې، که زه دومره معتبر وای ولې به مې پخپله دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيتې چلول ! !

پردل او سهراب په خبرو، خبرو کې له ښار ووتل او د واورو په يوه نري منځ کې يو پر بل پسې د کليو د جوماتونو خواته لاړل. د ماښام تياره زياته شوه او دوی يې پخپلو ځپو کې ورک کړل.

سهراب سبا وختي د ښار پر لور راغی. ږيره يې ببره شوې او سريې ډېر زيات ريسدلی و. په ستر گو کې سې د فجري خوشالتيا گڼا تپه شوې وه او ځای يې يوه داسې توفان ته پرې ايښی و چې د گونگـ او بې تعبيره انتقام بر ېښناوې يې خوريدلې، قدمونه يې درانه شوي وو او په څير کې يې د لوی غم څپو کوکې وهلې. د دکان مخې ته ورسيد او بې له دې چې سلام واچوي د خپل لاس بوتل او پوړی د حکيم ذي مخې ته کيښودل :

داکتر صاحب دا بېرته واخله !

حکيم جي سهراب ته ځير شو، بيايې لاس دواته وروغځاوه او پوښتنه يې وکړه :

څنگه ! دوا فايده ونکړه ؟

ـ نه هغه مړ شو ! داسې وويل او بې له دې چې د دوا پيسې وغواړي په تنگه کوڅه کې مخ په ښکته روان شو.

هلته يو بل سړی چې غوړه شليدلې کرتی او پتلون يې اغوستي وو خپل پولادي سوک په دړه وواهه او فرياد يې ويوست :

آه مور، څومره آسان مړو !

له دې خبرې سره جوخت په آسمان کې د پسرلي لومړنۍ برېښنا وځغليده او د تالندې هيبت د زاړه ښار ويده هډونه وريږدول او له خوبه يې پاڅول.

کابل ـ ۱۳۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

خېرکي ماشين

ګوره څو زره پيړۍ به په تېږ هسکو غرونو تېر شوې وي ؟ څه شپې ورځې، څه سخت ژمي، څه واورې ، امرې او څه چپاوونه به يې ليدلې وي ؟

څومره بېوزلي پرديسان به ددې جادو ګرو غرونو په ګردلو او د واورو په لېږدونو کې بې لارې شوي او په شاوخوا پسچو کې مړه شوي وي .

څه قافلې، څه مهاجرين او څه ښکرې به د توفان په منګولو او د ژمي په هيبت کې نشت شوي وي. د دې سيمې د افسانوراويان، د دې غره د هرې درې، هرې څوکې او هرې لارې په باره کې يوه افسانه لژي.

د لرې سيمو خلکو دا روايات نه دی اوريدلي، ځکه د دی غرونو عجائباتو نه د آيرنتيا په ستر ګه .وري او د هر څه په باره کې پوښتنې کوي .

ګوره، دا دغره په وليو پاس حوض به چا جوړ کړی او شکولی وي، د څه د پاره، داولې ؟

د سيمې سپين ږيری وايي چې دا حوض ديبانو جوړ کړی او ښاپيرۍ بخ پکې لمبيدلې.

نو ګوره چې ښاپيرۍ به څنګه په داسې سړو اوبو کې لمبيدای شوي !

سپين ږيري وايې : ماشين ناولی شی دی. له هغې ورځې چې د ماشين آواز د سالنګ په غرونو کې خپور شو، ښاپيرۍ له دې سيمو څخه والوتې او « کوه قاف» ته ولاړې .

ته دا ماشين وګوره ـ ماشين ! دا بې زړه او بې وينو ديب ، دا د اوسپنې ځناور .

ورويې له ځان سره وخندل، پخپل زړه کې يې پټ وويل :

تـه خـو ګوره پـه دې پـريـړو غـرويـې څـه وکـړل ! ولـي يـې ورمـات کـړل، پـښـې يـې وروڅپلی او مخامخ يې په زړه ورننووت .

ريښتيا دا خېرکي ماشين څومره ښه ملګری دی، څومره منونکې او شرافت مند دی ! له هر نژاد، هرې ژبې، هر مجهب او هر ملت سره يو راز کار کوي. دی د انسان ملګری دی، د انسان !

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی رشوت نه غواړي، طمع نه لري، د چوکۍ لیونی نه دی، په القابو پسې نه گرزي، فقط کار کوي ـ کار !

زما خږ کیه ماشینه ! زړه مې غواړی چې یو ځل دا ستا په دوړو پټ ځنځیرونه، دا غوړې خیرنې متې او دا تور او لوگجن دروي(۱۲) سر تر پایه مچ کړم او خپلې ستر گې پې وموښم. که دا ستا پولادي منگولې نه وای چا به دا د خاورو او ډبرو غونډۍ په بل مخ اړولی. که ستا تیره غاښونه او نیوې نه وای نو څنگه به د دی سر ټمبه او نامنومکې غره گیډه سورۍ کېده او غریبگوټي انسان به لار پکې ایستله ؟

دی لا د خپل فکر په سلسله کې سر گردان و چې لمر د غرونو شاته ته ننوت او د ختیځ د ماښام کمپله ورو ورو د جگو غرونو په آسمان کې پلنه شوه، سړه سیلۍ راوالوته، یخنی زور ونیو او دی د تیږې له اړخه یو جگـ غټې(۱۳) ته وخوت. پورته د درې په وروستۍ برخه کې ، دوو ماسینونو د تونل له خولې نه د اضافي خاورو او ډبرو وروستۍ کوټې ښکته مخ په ځوړه تویولې او دوړې یې ځپه ځپه مخ په ده راتلې. د کار د قواو افراد او کارگران کتار کتار او یو یو د افتنور(۱۴) پلو خپلې قرارگاه ته رارروان وو. دوی هغو ښکاریانو ته ورته وو چې په بدو شرایطو کې نابېره له خوني ځناور سره مخامخ شوي وي او له ډېرې سختې مبارزې وروسته یې بر شوي وي او بیا ستړی ستومانه د یو چوپ غرور تر هوا لاندې خپل کلي ته راستانه وي.

لاندې د درې له کوزو برخو څخه تور سړک په سینه باندې د کارموټرونه رابهیدل او لکه اوراورکې(۱۵) یو په بل پسې رارروان وو. په تیارو پیچونو کې لکه د ځرغونو امیل او ښتل را او ښتل .

---

۱۲ ـ دروی = نله، د لرگی شپیلۍ، دلته دود کش او د لوگی وتلو نه مطلب دی

۱۳ ـ غټې = لوره ، هسکه

۱۴ ـ افتنور= د یوه ځای نوم دی

۱۵ ـ اوراورکي = هغه الوتونکې خزنده چې د شپې رڼا کوی او په دري ژبه یې (کرم شبتاب) بولي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

غرونه ډېر درانه ښکاريدل. آسمان زښت ښايسته شوی و او لکه د مرغلرو ادنې ستوري ورباندې ځليدل. پردل وار په وار خپلو انديښنو د تېرو خاطراتو غيږې ته ورغوځاوه، د لوړوغرو په لمنو کې د سپيدو ننداره؛ هر سبايي د کار سيمو ته د موټرو ، ماشينونو او خنديدونکو زلميانو لړد او شور؛ د رخصتۍ د ورځو ميلې او سندرې، له غرو او غونډيو سره جګړه؛ په ژمي او توفان باندې بری؛ له طبيعت سره مبارزه او له بشريت سره مينه

او ....

پردل نه پوهيده چې څه ور شويدي، ولې دننه په زړه کې ځوريږي؟ د څه لپاره غواړی چې تل د دی ساړه او ځيږه سالنګ په لمنو کې پاتې شي ؟ ولې، ولې ، ولې ؟

ځوان پردل په خپلو افکارو غرق ، لوی سړك ته راکوز شو، لار باالکل تيلره شوې وه او ده تمامه ورځ د غره په جګو لمنو کې تېره کړې وه. ده نن هغه ټولې سيمې له نظره وايستې چې ده د خپل يونيم کلن عسکري خدمت په موده کې هلته زور ازمويلی وه، خولې يې تويې کړې وې او له هر کمره او هرې تيږې سره يې بلد و. ده ته ددې سيمې هر بوټې او کاڼې لار شووله او له هر موټې خاورې نه يې د خپلو خلکو او وطن د مينې وږمه ورتله. هماغه شپه ده ډېر غوښتل چې د سالنګ او خپل ماسين په باره کې يوه حماسه وليکي او خپل سرکش روح په تسکين کړې، مګر ګوره څه پې شوي وو چې شعر يې نشوای بسکلای او کلمات ځنې تښتيدل.

شپه پخه شوه. د کارګرانو په کاغوشونو کې د سور او ځوږ جوش کينستی و. ځای ځای په کټونو باندې دوه، دوه ، د ګې،درې ، پنځه،پنځه انډيوالان سره ګوښې شوي وو، ټو کې ټکالې، آزادې مرکې او يا جدي بحثونه يې سره کول. په ځينو ګوښو کې ترخيصي افرادو سندرې بللې او په زوره، زوره يې خندلن دغه شپه د کارګرو او افرادو تر ټولو خوشالوونکې، بختوره او نيکمرغه شپه وه. په سالنګ کې ډېر ستر او دروند کار سرته رسيدلی و او د لومړی ځل لپاره د سالنګ هيبتناکې او خوني لارې د موټرو کاروانونو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپله غيږه خلاصوله. پردل په همدې شپه کې غلی او غمجن بې حرکته او وچ کلک پخپل شکيدلي کټ ناست و او سريې په زنگنو لگولی و ، د خپل بستر د شړی شړيدلې ځنډه چې هميشه به يې تر بستر لاندې پټوله نن يې او څه پرې يښې وه . ږيره يې د عادت په خلاف ببره شوې او د سر پر ويښتانو يې د ورځې د دړو او خاورو آثار لا پاتې وو . د پخوانيو شپو مستۍ او خنداوې، ټوکې او ټکالې، شعرونه او سندرې گرد سره ځنې هير شوي وو. پردل هغه پخوانی پردل نه و او يو مړ ژواندی غوندې شی ورڅخه جوړ شوی و. انځر لا د مخه د پردل په وزه پوه و، نو څنگه چې کاغوش ته راننووت، مخامخ وژغی ورنږدې شو، لاس يې په ولې ورکيښود او په کراره يې وپوښته:

داولې داسې خپه يې ؟

پردل سر رااوچت که ، په ځير ځير يې انځر ته وکتل او بيايې په يوه ترخه مسکا کې ورته وويل :

د دې لپاره چې د سالنگ د لارې کار تمام شويدی.

ـ اوهو ؛ ته نو د سالنگ په تماميدو خپه کېږې ؟

ـ هو ؛ او دا ځکه چې د کار تماميدل ماله خپل ماشين نه بيلوي !

انځر دې خبرې ته کټ کټ وخندل او ده ته يې مخ راواړاوه:

ما ته دې د يوه کزچي قصه را په ياده کړه. هغه به چې خپل اوښ ته وابنه وروا چول لکه ميخ ځای په ځای به ورته ناست و او بيا به چې چا پوښتنه ځنې وکړه هلکه ! ولې خپل اوښ سرته لکه د غم ځلی سوټ موټ ناست يې ؟ کوچي به په ځواب کې ورته ويل : دا ځکه چې د خپل اوښ شخوند مې ښه ايسي او خوند راکوي. ته هم کټ مټ هماغه کوچي ته ورته يې، مگر ستا او د هغه تر مينځ دومره توپير شته دی چې هغه په يوه حيوان باندې چې ساېې لرله او د خپل خاوند تميزيې کولای شو مين و او ته په يوه ټوټه او سپنه چې نه سا لري او نه حس، نه تا ليدلی شي ، نه پيژندلای !

پردل يوه شيبه غلی و وروسته يې سر راپورته که ، ستر گې يې ورپېدې د پوزې ځوکه يې سره شوه او ملگري ته يې په کلکه وويل :

هو ، انځره ته ريښتيا وايې، ماشين حس نلري، مگر موږ خويې لرو. په نړۍ کې دا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

او سپنو، گچو، ارگيو او نورو شيانو څخه جوړ شوي يادگارونه ولې لمانځل کېږي؟ حتی په ځينو هيوادو کې رسمي ميلمانه هغوی لمانځي او پښوته يې گلان ږدي .

دا ولې ؟ . . .

آيا دغه يادگارونه احساس لري ؟

آيا دغه درناوی له دغو بېځانه يادگارونو سره مرسته کوی شي ؟

ته بايد پوه شې چې بشر يوه تنده لري. دې تندې ته عاطفه وايي . د انسان عاطفه د ده سړيتوب اساسي جوهر دی. انسان همدې عاطفې انسان کړيدي. انسان پخپله مينه کې، پخپلو دوستيو کې او کله کله حتی پخپلو غمونو کې او ژړاو کې همدا عاطفه ښکاروي. وطنپرستي پخپله تر ټولو ستره او مقدسه عاطفه ده. که څه هم وطن دا عاطفه نشي حس کولای، مگر موږ خوږې حس کوو او خپل ژوند پې ښکلی کولی شو .

په ما دا خپل ماشين ځکه گران دی چې هغه زما لپاره اولس او وطن ته د خدمت کولو ډېر لوړ امکانات راکړل. هغه په يخنيو کې، په بادونو، اوريا و په تيږو او سختو لارو کې زما هڅې او زحمتونه کامياب کړل او زه يې د وطن د خدمتگارانو په صف کې ودرولم. په کوچي باندې خپل اوښ ځکه گران و چې هغه به د کوچي کورنۍ او ماشومانو ته د ژوند شومه پيدا کوله، هغه ته يې د مشروع گټې او د روا فعاليت امکان ورکړی و ، ليکن زما ماشين د يوه ستر ملت او زما د مورني هيواد د آبادولو په چارو کې له ما سره مرسته کړيده او ما ته يې د « ماشينکار » د ستر لقب افتخار رابخښلی دی.

زه رښتيا له دغه خړ کي ماسين سره مينه لرم. اوس چې زموږ خدمتونه د سالنگ په واټ کې سرته رسېږي ما ته تر هر څه دا سخته ښکاري چې له خپل ماشين نه بيل شم او خدای پاماني ورسره وکړم .

کله چې د پردل خبرې دې ځای ته ورسيدې انځر په مينځ کې ورودانگل او ويې ويل:

پردله ! ته خو لکه دې نورو غوندې بې سواده او ساده سړی نه يې، تاغوندې يوه پوه زلمي نه دا توقع نه کيږي چې د هيواد په يوه داسې ستره پروژه کې يې کار کړی او هغه يې کاميابه کړې وي، بيا ددې په ځای چې خوشاله وي او ځان جشن ته چمتو کړي، هغه دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخپل ماشين پسې ژلړي او د او سپنې په يوه بې ځانه مجموعې پسې دې خپه وي. په دې باب کې يو کلنګ، يو يوم، يو زنبيل او يو ماشين هيڅ توپير نلري او نه ښايي يو عاقل انسان له هغوی سره داسې تعلق و نيسي، لکه له ژوندیو مخاقاتو او انسانانو سره يې چې نيسي څنګه پر دله، داسې نه ده ؟

ـ نه، نه، زما لپاره هيڅکله داسې نه ده، که زما نظر چا منلی وای ما به دا خبره کی ماشين چې اوس يې غاښونه هم يخ شوي او زوړ شويدي، هالته بر د تونل د خولې څخه پورته په مخامخ پرښو باندې ايښی و او ترې لاندې به مې ليکلي وو :

« دا د هغو خلکو د پيړۍ د کار وسيله وه چې دا سخته لاره او سرکش غرونه يې هوار کړل او د انسان هيلې يې پې ومنلې » .

ملګريه ! د او سپنو ماسينونه تر هغو انسانانو ډېر ښه او ارزښت من دی کوم چې د اولس د خلکو غوښې او وينې خوري او کله چې مړه شي، نو بيا د نورو ليوانو په سلهاو مودرونه د هغوی د ځنازې په موځر پسې ور روان وي .

زما عقيده داده چې بايد يوازې د خدمتګارانو قدر وشي او دا هيڅ فرق نکوي چې دا خدمتګاران له او سپنې څخه جوړ شوي وي او که له غوښو او هډوکونه !

که دا ماشينونه چې سرو کال موږ پې سپاره يو او هر کار پې کوو له هغو انسانانو سره مقايسه شي چې هيڅ عملي کار د وطن لپاره نه کوي او تل د وطن د زامنو په اوږو سپاره وي او ددې مقايسې قضاوت تاته درکړی شي ستا حکم به څه وي ؟ ! دا کاريګر او خدمتګار بې سا ماشين به ښه بولې او که دا بل بېکاره او طفيلي ژوندې انسان؟ دا دحس او شعور غل خاوند او که دا بې حسه او بې شعوره معمار ؟

کوم يو ؟ ووايه کنه !

انځره ! دې خبرو او تورو ماشينونه ته په سپکه ستر ګه مه ګوره، زه د دې ماشينونو په آواز کې، د سرتګانو د چاودونو په آواز کې، د تيږو د ګغښتو او د غونډيو د نړيدو په آواز کې او په تېره بيا ستاسې د ساده نارګرانو په سندره، پوليو او شورماشور کې د خپل وطن آواز اوروم. زما د ماشين آواز زما د وطن حماسه ده او زه حق لرم چې ددې حماسې پر شاعر مين شم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې ورځ زما نه یادېږي چې زه دې ماشین ته ختلی یم او دی دې نه وي چالان شوی. ده زما ټول همرونه او غوښتنې تر سره کړیدي. دی زما هغه خوږ ملگری دی چې زما ستر هیواد او لوی اولس ته یې د مستقبل لاره هواره کړیده او له همدې کبله زه پې مین شوی یم.

د پردل او انځر له دې بحث نه شل شپې وروسته د سالنگ په تاوراتاو دره کې یو ټولگی چې د خدمت دوره یې په سالنگ کې خلاصه شوې وه مخ په ښکته روان و او دا ترانه یې په گډه بلله:

دغه پرښې، دغه غـــرونه
دغه تــــږې، دا خـــوړونه
دا ژورې ستــــرې کندې
دا پیچـــومې، دا مـــوړونه
تا سیخ کړي، تا سم کړي
تا جگ کړي، تا تم کړي

خدای پامان خره ماشینه !
خدای پامان خره ماشینه !

دغه غـــــــرونه به آبـــاد شي
زموږ زړونه به پې ښـــاد شي
د وطن له ټـــولو خـــولو به
یو ځای جگ به دغه غریاد شي
«آبـــادیږي پې ورســـم شئ
وطنـــــوالو ! ورته تـــم شئ»

خدای پامان خره ماشینه !
خدای پامان خره ماشینه !

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس چې ستړي او ستومان یو
له سالنــګ څخــه روان یو
ستا وفـــــا به نکـړو هېره
موږ سپېڅــلې افغـــانان یو
ای دغــــرونو پهـــلوانه
ای د تیـــــړو قهـــرمانه
خدای پامان خړه ماشینه !
خدای پامان خړه ماشینه !

د سالنګ د پرانیستلو ورځ : کابل - ۱۳۴۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سین سرود

پیړۍ، پیړۍ تېرې شوې او دا مغرور سین د هندوکش په تاوراتاو دروکې لا خپله انقلابي حماسه بولي :

« تل به زما په ځپو کې د خوځېدو، منډو او یرغل قوت ژوندی وی، زه د سمندر د ځپو ټکرو او د لمر وړانګو زېږولی یم؛

زه د زورورو او سترو توفانونه په زانګو کې روزل شوی یم؛

ماته ته تالندې، برېښنا او یاغی بادونو للو ویلی ده؛

ما د سمندر په تیارو تلوکې له نهنګانو او سترو کبانو سره لوبې کړیدي او د آزادو سیلیو تر بولۍ لاندې مې له ساحلي غرونو، کمرونو او ځنګلونو سره غېږې نیولي دي؛

زه د استوا ګرمیو او قطبي سخنسو ازمویلی یم؛

ما د توفان په منګولو کې زړور ماهوګان بلدلي دي چې څنګه د وحشي او فهرجنو دپو تر یرغل لاندې په سړه سینه د خپلو هدفونو خواته خوځېږي؛

ما د پرمختلونکې انسان د زړه قوت او د سترو برېښنا ازمویلی ده؛ داسې انسان تر ترږمۍ او توفان ډېر پیاوړی او تر برېښنا او اندر خورا چټک دی . »

« زه د ګړنیو وریځو په وزرونو باندې له هر هوارو سمندرونو نه د لوړ هندوکش څوکوته راوختم، دلته مې د وریځو مستۍ، د بادونو له توندۍ، د باز ته ګړندیو او د سیلاب له هیبتناکو موزېدو نه نوې حماسه زده کړه؛

زما ددې حماسې قهرمان هماغه زړور او پیاوړي انسان دي کوم چې واورو، بادونو او سیلابونو راچاپیر کړی، مګر سر نه ټیټوی او نه تسلیمېږي؛

زه له همدې انسان نه الهام اخلم او په نا آزمویلو لارو، کمرونو او دروکې لاروهم او د بحر خواته خوځېږم؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه قدم په قدم خپله حماسه تکراروم ؛

باید د سیندونو او غرونو حماسه یو شي ؛

باید ټولې سندرې، ټول سرودونه او ګردې حماسې یو شي ؛

باید ټول مقدس غضبونه، ټولې کوکې او فریادونه، ګردې ټپې او درست توفانونه سره یو شي او په ګډه د نوي، زړور انقلابي انسان د زغم، جرأت او پرمختللو حماسه بشپړه کړي ؛

زه د ځپو، توفانونو، ځغاستو او ژوند استازی یم ؛

ځکه د آزاد انسان د خوځېدو، پرمختګ، یرغل او رزم حماسه بولم ؛

غر او هواره، سین او بحر، با او باران.... دا ټول د زیار ایستونکي انسان د سترې جګړې حماسه بولي .

د انسان هڅه او جګړه، د انسان تکل او یرغل، د انسان ژوند او هدف تږ ټولو اوره حماسه او تر هرې سندرې ښکلې سندره ده .

او زه به تل دا سندره ژوندۍ او سپېڅلې وساتم ! »

پلخمری ـ ۱۳۴۸.٦.۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوی گردان

د شیرمیر گن [۱۶] د جومات په برنده کې مې کری ورځ دعربي صرف گردانونه یادول: ضرب ، ضربا ، ضربوا . . .

ماغزه مې ستړي شوي وو او سر مې کلک خوږېده .

هالته پورته د جونغر [۱۷] د زمان ځیلې غره پر پستو ډډو باندې د رنگینو وریځو یو ښایسته کاروان راکوز شوی و . بې له دېنه چې باد د وریځو شملې وخوځوي د لړو رنگین کاروان ورو ، ورو په پرښو او پاڼونو باندې وزرغوړول او پر هوارو تم ځایونو باندې یې اکه مرمري پرجونه ځای پر ځای ټاټوبې کول .

د جومات د حجرو له شانه د ابو د ژرندې موزون او نه شلېدونکې غورمې چاپیریال ته خپله زړه همسشنې موسیقي او لرغونی تصنیغ تکراراوه .

د ستومانو ماغزو د کرارولو لپاره مخ په شنو کروندو ووتم. د اوبو کوچنی لښتی په شگلنه او کریږنه ځمکه کې کوږ، ووږ کوزنیو کلیو ته بهېده. د پلیو نری لاره د څوځانو او وحشي بوټو تر مینځ له نري لښتي سره غبرگه څوره شوې وه .

شاوخوا د بزگرو کلي او کورونه، جونگړې او څپرې او پر دیوالونو باندې د چاپکو کتارونه ، د کلي مخ ته د ایرو او کثافاتو ډېرلنونه او پې د پاسه د کورنیو چرلانو بنډار، د بوره پټیو، د وچو وښو پر ډنډرو خځلو کې څو ډنگر سر گردانه خوسکي، ځای ځای د هستو .نې جونگړو تهخ نېږدې د توتانو یوه، دوه ونې او ترې لاندې د کلي ماشومان د خاورو د لوبو بوخت وو. ورایسته په لویه لارکې سوځوونکې لمر ته پر تاوده پوټې باندې یو تور خر د ایتراحت لپاره اوږد غځیدلی ، داسې چې ته به وایې ساترې ختلې ده. یو خړ خڼل

---

۱۶ ـ شیرمیر گن = په دانه غوري کې یو کلی دی او سلیمان لایق طالبې پکې کریده.

۱۷ـ چونغر = د پلخمری اولسوالی کې د غورې په سیمه راڅرخیدلی غر دی، سلیمان لایق

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپلو شعرونو لومړنی اثر د همدې غره په نوم نومولی دی .

سپی چې غړونه او لکۍ یې ترې پرې شوي وي، داسې قابو پر سینه باندې پروت دی چې مچ یې لا نه وي لیدلی بیایې خوله وراچولې وي .

د اشیاو، رنگونو او تصویرونو په دنیا کې وړاندې روان یم او خوځېږم، خو د ستر گو کامرې مې هماغلته پر هماغه یوه تصویر باندې فوکس شوي دي .

ضرب، ضربا، ضربوا . . .

زړې خونې، زاړه کلي، زړې لارې، زاړه لښتي، هر څه او هر څه لکه پخوا، کټ مټ لکه پخوا ؛ اوله دې گردوسره د شیرمیرگن د جومات دالان او حجرې او په زړو حجرو کې هماغه زاړه درسونه : ضرب، ضربا، ضربوا ـ یعني یوه تن ووهه، دوو تنو ووهه، دریو یا زیاتو کسانو ووا هه !

هڅوک دا پوښتنه نه کوې چې څوک یې ووهه، چا ووهه چېرې ووهه او ولې یې ووهه او ددې وهلو او جگړې داستان ولې نه ختمېږي ؟!

ښپې مې خوځېږي او پر نری لاره مخ ښکته بهېږم . ماغزه مې د عربي گردان تر گذارونو لاندې میده میده دي او سخت درد کوي

ضرب، ضربا، ضربوا . . . مې د بدن ټول ذرات ډک کړي دي او یوه شېبه مې له خپل عقل او ذوق سره خوالې ته نه پرېږدي.

په دې ناپایه گردان کې زه د دایرې یوه نقطه یم. په دې گرځنده دایره کې زما په څېر ملیونونه نقطې یو د بل لاره تعقیبوي او ددې گردان نا تمامېدونکې رنځ او عذاب گالي.

دا دیارلسمه پیړۍ ده چې د شپې ستورې او د وږځې ښورې د دې ښایسته چونغر په لمنو کې زموږ له خولې نه همدا یو تکراي گردان اوري : ضرب، دربا، دربوا . . . !

دا گردان نه دی، گرداب دی ، گرداب ؛ له هماغه ځایه چې شروع کېږي، پر هغه ځای راگرځي او تکرارېږي.

داخو لږ وخت نه دی، پوره دیارلس سوه کاله دا گرداب پخپله دابره کې راڅرخېږي او زموږ ماغزه، عقل او وجدان پر خپل ځان را چورلوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربي ګردان په جنګ، جګړه کې به مې ناڅاپي نظر د ښایسته جونغر د پاسه، د وریځو پر لړونو پرېووت. بندي او لیوال زړه به مې بې واکه د فخیل په قفس کې وزر وزر ووپول. شعر ته ورته رنګیني او سندریزې جملې او الفاظ به مې په ذهن کې راپیدا شول، په ماغزو باندې به مې د عربي ګردان تندر راپرېووت، ناڅاپي او بې ارادې به مې د ژبې تبۍ د همیشني عادت په ژرندهکې په خوځېدو شوه او د ضرب، ضربا، ضربوا ګردان به د راغلی الهام پر مخ ور وتاړه.

د عربي ګردان په تنرارولو کې روان یم او پسې ځم. پښې مې خوځېږي او شاوخوا ځوځانو، ګنګانو(۱۸) او نورو وحشي بوټو له چم نه تېرېږم مګر سترګې مې ترې خحوند نه اخلي. کربوړې، چرمشکۍ، میږتانه، غوباړۍ او راز راز ژوندی ساري په بوټو او وچو وښو کې ښوري، مګر زه یې نه وینم. په ولاړو غنمو کې د باد شرنګی، د لښتې د اوبو زمزمه او د لارویو خر کارانو سندرې مې پر غوږونو باندې کیني. هیڅ شی نه اوروم، د ټولو پر ځای باندې هماغه یو ګردان اورم، هماغه وینم او تکراروم یې:

ضرب، ضرب، ضربوا.

د عربي صرف د ځورونکي ګردان په تکرار کې له خپل سرخوږي سره یوځای د عزیزاکا د سبو کروندې ته راورسېدم.

عزیزاکا، هماغه پخواني مهربان بزګر په پولو کې کار کاوه او تر بیلهیو په ختو کې خښ و. زما د پښو ښکالو(۱۹) یې واورېده، راویې کتل، یوم یې د لښتې په پوله باندې ودراوه، لاس یې د ورو ځو د پاسه پر تندي باندې لمر ته سپر کړ، ښه راته ځیر شو او بیایې زما پر لور پښې راسپکې کړې او په منډه کې یې مخاطب کړم:

ودرېږه، آخندزاده ودرېږه؛ چې جواری سره وخورو!

۱۸ـ کونګه = د (مرغه، ترخه) په تول، یو سارانی وړوکی بوټی دی چې سپیدارته ورته پاڼې لری او د سوزولو لپاره په کارېږي. د پکتیا په دښتو کې زیات موندل کېږي

۱۹ـ ښکالو = یو کمزورې آواز چې د یو موجود سته والی علامه وي په دری ژبه کې (شرفه) ورته وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هماغه پخوانی عزيزاکا، خو تر پخوا ډېر زوړ شوی او يوه ستوی سوی، ملايې د ربړوونکې کار ، اوږده فقر او زړښت له امله لکه ليندۍ راکږه شوې. وزرونه يې لکه ګرمۍ وهلی چرګ ځوړنځ دوي او ګامونه يې ارت، مګريې واکه او بې موازنې، تر ملايې د سر تور لنګوټې تاو کړی او بريښنده خيرنه خولۍ پر سر ، په خولو کې خيشت پيشت پيشت راورسيد او سمدستي يې متې رانه چاپير کړې. د تروشو خولو او خپرو ډډوزې

ځينې پورته شوې او په دې توګه يې د دوستۍ او پلارولۍ مينه وپالله.

ناڅاپې مې له خولې ورته وويل :

په دې زهير ځان او په دې عمر ؛ لا تر کله ...؟

ده وويل :

هو ؛ نو څه وکړم ؟ دغه به له خدايه راته مقرر وي !

ما ويل ، زلې ؟ اوس هو بهرام، جليل او جميل مکړه زلميان او د کار يېرې دي !

ځير ځير يې راته وکتل او د سترګو په ځيرمونې يې يوه نرۍ ويانده او غمجنه مسکا ورپيده.

ما ويل : ولې؟ ولې؟

عزيزاکا ځواب راکړ : بهرام په عسکرۍ کې مړ شو. جليل د خواجه الوان په لوونو کې لمر وواهه او د خدای په رضا لاړ. جميل خوارکی د پښو له خوږو شل شوی او د هغو نورو ځوانيمرګانو له ښځو او ماشومانو سره ماته را دغاړې دی ...!

سر مې چکر وواهه، نرۍ مې ه غاړه کې کړۍ شوه، د عربې ګردان ځړيکې مې لکه پولادي ځنځير په ماغزو کې وښوريدې :

ضرب، ضربا، ضربوا ...

د عزيزاکا له سترګو نه دوه رنې او ښکې راوبهيدې. زه بې طاقته شوم غره ته مې مخ ورواړتوه. شاعر چونغر سپينو لړو ته تور رنګـ ورکړی و او هغه يې له کمرونو او تبيو څخه هواته پورته کړی وې. توفاني باد د وريځو سره بيرغونه څوکو ته خيژولي وو. آسمان لومړنۍ غصه پيل کړی وه او ځوانو سپلاوونو ته يې د ځوړندو پټيو او کږو لښتو پر لوري د يرغل کرښه ورښووله. دتالندې جيغو او د برېښنا تازينو د ځمکې ټول ويده رګونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخوځول. یپاوړې باران، سرې سیلۍ او د لندې خاورو بوی زما ناکرارو او رنځورو ماغزو ته دمه ورکړه او زه یې د برېښنا او تندر په کړنګار کې د زاړه ګردان د تاریخ ځپلې دایژې له طلسم نه آزاد کړم .

له درانه خو به راویښ شوم، تور ویښتان مې سپین شوي وو . پاڅیدم، څادر مې وڅاټه .

جومات نوی شوی و، طالبان نور وو او د زاړه ګردان پر ځای یې دغه ګردان زده

کاوه: ډوډۍ، کور، کــالي !
سوله، آزادي، سو کالي !
خلک، ګوند، انقلاب !

پاس په جونغر باندې د وریځو سور بیرغ کې د غروب سکروټو کې یې د غیلان (۲۰) د وینو رنګ اخیستی و د نیلي آسمان په زړه کې رپیده. په راڅوړندو ناوو او درو کې د سپینو وریځو پټارې د غره د کمیس تر لمنو پورې راغځیدلې وې .

زه د شعر پر ټال وختم او تر نوي ګردان لاندې مې دغه ټکی زیات کړل :
ښکلا، مینه، شعر، موسیقي او نیکمرغي !

کابل ۱۳۵۷.۲.۲۰

۲۰ـ غیلان = د خراسان د شعوبي نهضت یو قهرمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښېمان سرباز

د مني د مازیگر زیړ بخون لمر ورو، ورو د لویدیځو غرو واورینو څوکو ته راکوزېده. د تورو وریځو یو ه ستره پاغونده د لویدیځ له لوري ختیځ پلو ته د شینکي آسمان په دړه رابهېدله، ښکته په تنگه ژوره دره کې د پنجسیر سین د څپو دهاتیانو پر لیکه کوږ ووږ روان و. ورلرې د کوهستان پر هوارو شنو کرونو کې شین خپله سینه پراخه کړې وه او د شنو باغونو دونو له څانگو او څېو څخه یې مچې اخیستلې. د اوړې موسمې یادونو د باغونو په زرغونه بحبره کې ځپې وهلې او د مستانه سین سیرودونوته نڅیدل.

بابه خان د لوړیدونکي غاښي پر ډبرینه سینه د خپل مشکي آس تر جلب لاندې په ستما، ستما پورته خوځیده. د ښي لاس ماتو شویو هډو کوپې څړیکې وهلې او توده تبه یې د ټول وجود په اندامونو کې خوره شوې وه. د کروندو او د سین د غاړې د وحشي وږو بوی د مساله دارې شوروا او تودې ډوډۍ عطرو او له پیغلې سره د چغلبازیو تخیل پر زلمي سرباز باندې د پیچومې ختل آسانول. په بېخوبه پړ سیدلو سترگو کې یې د ستومانوونکو ترخو پېښنو بیلگې ښکاریدلې، رنگ یې الوتی و او په بڼه کې یې د درد او کسات لمبو ځپې وهلې.

د آس پر ساغریر یې یوه زړه خورجینه چې ښه نه و مصبوط شوې اې خوا دې خوا زنگېدله. آس یې ستومانه شوی و، په ښي لاس نگوښیده او په متکی پر لار روان و.

بابه خان ته د پرنگي په جگړه کې خپل سرگذشت ورياد شو. ده ته په کابل کې د ۱۸۷۹ کال د نوامبر دا دسامبر بريالي يرغلونه وریاد شول:

«هغوی به اوس چیرې وي، په څه کار لگیا دي، محمد جانخان وردک، ملا مشک عالم او دا زموږ زمری میر بچه ...»

بابه خان د شیرپور پر عسکري کلا باندې د ۱۸۷۹ م کال په یرغلونو کې د کوهدامني میربچه خان تر مشرتوب لاندې گډون کړی و. د هغه وخت تاوده او ویاړلی خاطرات وریاد شول، په بریتو کې یې نرۍ مسکا وخوځیده او پخپله برخه یې شکر ویوست

(c) ketabton.com: The Digital Library

. له غازي محمد جانخان سره د پېژند ګلوۍ پښېنه ورياد شوه ، ستر ګې يې له مينې او عاطفې ډکې شوې ، د ړړا ميل ورپيدا شو ، مګر ويې نه ژړل او له ځان سر يې وويل : ۲ د ميړ نيو حق په او ښکو نه ادا کېږي ، په وينو ادا کېږي » . مات لاس يې څړيکې ووهلې . د ۱۸۷۹ کال د نوامبر په مهال د کابل په ښارکې د انګريزانو په لاس د وطنپالونکو پانسي او اعدامونه ورياد شول ، د کرکې او کسات توفان يې په مغزو کې راپورته شو ، پر مخ باندې يې د خولو نيز راخوځېده او په رپېدونکو بريتويې ننووت . مات لاس يې د غاړې له پټارې نه بې ارادې د تورې په لور اوږد شو او بابه خان يې د درد له زوره لکه سوی سکور تک تور کړ ، ځای پر ځای ودريده ، ستر ګې يې له درژه پټې کړې او پر کينې لاس يې د ټپي لاس ځنګل راتم کړه .

يوه شېبه وروسته يې د اميدوارو ستر ګو کونجونو ته د مسکا څپې ورسيدې تندی يې ورين شو ، بې واکه يې کينې لاس په برستو راتېر کړ او ستر ګې يې مخامخ تر تولو په لوړه څوکه خښې شوې :

.... د سيخيلو او جمالاغي جګړه هم ، ګرمه جګړه وه ، ... کاک ګوزارونه مو ورکړل . خو جنګ جنګ دی ، تل او هميشه بری نه راوړی ، مګر نه ، نه ... که خيال ګل مورچه نه وای خوشې کړې ګور که کپتان به زما شاته نهور سيدلی او ما به په هغه باندې د تيښتې لار ترلې وه . هی هی چې هم زخمي شوم او هم ښکار له لاسه ووت ... تر زرو نامردانو يو مرد ښه دی ـ مړ به دې کړي ، مګر وبه دې نه شرموي . ګوره چې کله به بيا زما جنګي وزر روغ شي .

بابه خان ته خپله پيغله ورپه ياد شوه ، د خولې څوابنتی [۲۱] يې سره وغځيدل او د جنګ له ميدان نه د ځوانۍ او مينې د ليونتوب ساراته ورننووت .

آه کور دې وران شه څومره ښايسته يې !

آيا هغه به باور کړي چې ما دومره ميړانې کړېدي ؟ تو که زما په ميړانه شکمنه شي څوک به زما صفايي کوي ؟ او که داتور شک په ما پيدا شي ، زه به بيا له کوره جومات ته د

۲۱ ـ څوابنتی = وښکی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لښتي پر ځنډه ځنګه ځم چې د کلي پیغلې هر ماښام پې راپنډېږي .زه به د کلي نجونو ته یو نامرد او له دښمن نه راتښتېدلی سړی ثابت شم. زما نجل ته به په پیغلو کې څه غرور او عزت پاتې شي. د پلار او رمیږ به مې له شرمه په ګور کې رامات شي. جومات او زموږ هدیره به سپکه او پر ما به د ټول عالم ناورینونه را واورېږي.

بابه خان د کور او جګړې د میدان تر مینځ لا په خوږو تر خو تصورانو کې د غره په جګه سینه الویزاند روان و چې په پورتنیو ټړو کې د ټوپک د فیر آواز جګ شو او د غرونو په شاو خوا لوړو کې یې غځونې وکړې. بابه خان لکه تر هېډلی غر ځنی ځای په ځای ودریده او له آس سره یو ځای غوږونه څک کړل . سمدلاسه یې هغه ټړې تر نظر تېرې کړې چې د غاښي سهیل لور ته لکه کلا ګانې په مستقیم خط جګې شوې وې .

د ټوپک لوګی پیدا نه شو او هیڅوک یې ونه لیدل. بابه خان د لارې ژۍ ته را په شا شو. په یوه هواره ډبره کیناست او سترګې یې د غرونو له لوړ بام نه د کوهستان هوارې او شنې ناوې ته راواړولې . د شونډو په پترو کې یې د مسکا یوه تګخه څپه راغبرګه شوه. په زړهکېږې د رزم او عشق غبرګې بربښناوې وپړ کېدې، د خندې څپو په غېږ کې راوینو او له ځایه یې راپاځاوه. د آس جلب یې د زین په کړۍ کې وتاړه او بیرته مخ ښکته د شتل په استقامت کوهستان ته راځوړند شو .

« ... نه ، نه زه کورته نه ځم، د کلیو لارې تړل شویدي ؛ زه واځې یوه لار لرم او هغه د جنګ میدان ته وتلې ده ؛

ماته له دې خاورې نه د مور پوی راځي او زه حق نلرم خپله زخمي مور د فرنګ تالانګروته یواځې پرېږدم ؛

دوه لاسونه د همدې لپاره دي که یو مات شي، بل د هغه پر ځای وخوځېږي ، که زموږ غلي شوو ژوند او تکل به غلي شي او زموږ پر ځالو به د اسارت بدمرغ سیورې خور شي.

تر څو زموږ د پلرونو هدېرو دلته شته دي او په اورغلو کې پخوانۍ سکروټې نه دي ایرې شوي او د وطن زرین لمر زموږ رګونه او پلې ګرمولای شي د تورې وخت نه دې تېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی ؛

موږ د مینې د تودو خپو او د عدالت د رڼا ستایونکي یو ؛

زور او زبردستۍ ته نه تسلیمېږو او د میړانې مرګ د سپیتانې په ژوند نه بدلوو .

دا سینو نه ولې شور کوي، دا د هندوکش د پاسه د وریځو څپې ولې پر کمرونو وړاندې کېږي، دا د جګو درو واورې ولې رالېږدي او ددې وطن شجاع انسان ولې پر لویشته خاوره جنګېږي ؟

داځکه چې موږ او زموږ وطن د آزادۍ او ژوند د ساتلو لپاره هست شوی یو .

دا دی بېرته درو ګرزیدم، ما وبخښه وطنه ! ؛

زه بیا هیڅکله له ژوندې زړه سره د سرنوشت له سرو لیکو څخه نه راوزم ؛

زه به د وطن د نجونو د غرور او مینې ډیوې ته د نامیندۍ او مرګ سیلۍ ورپرې نه ږدم ».

توره وریځ د کوهستان د غروب په ورستیو شغلو کې لکه د نوبهار د ارغلیو (۲۲) انګاره سره شوې وه او د شنې ناوې د هیلیو نورونه (۲۳) یې لکه د سرو زرو کټورې پخپلو رنګینو وینو ماړه کړي وو. ځانګړی سپور لکه د نیل زخمی نهنګ د لمر د شغلو له سمندر نه د تیارو د وتل ته ور ښکته کېده .

د سربازانو ژوند د کړاوونو او افتخاراتو پر لیکه تېرېږي !

---

۲۲ ـ اورغلی = اورتون، آتشکده ـ نغری

۲۳ ـ نور = د هیلیو د ښکار ډنډ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوڅو سرگردان

سر تور او سپيره سر، لوڅې او چاودې پښې، څيرې گريوان، له اوښکو ډکې گسترگې او له سلگو پرسيدلی ستونی ايخوا؛ ديخوا سر گردان روان و. لمن يې له ورو، ورو هډوکو او شگو څخه ډکه کړې وه، کله به د سړک يو ژۍ ته کېناست او د لمنې شگې او هډوکي به يې ښکته پورته کول او کله به يې بېرته په لمن کې واچول او بې ارادې به بل لور ته روان شو. خو د کوچنيانو کومه ډله به يې وليد له ژړه غ.نې بڼه به يې مسکۍ شوه او په ډېر خوند به د هغې په لور ورړهي شو. د لمنې هډوکي به يې وغورځول او سپيره ميره به ملگرو ته ورغی. دهلکانو په توده او ښايسته کاليو به يې گوتې وهلې او بيا به يې په نيمه ژبه ورته وويل:

دا چا درته راوړي دي؟

کله به يې چې د کوم هلک سره د خوراک کوم شی وليد، نو دستې به يې پوښتنه ورڅخه وکړه چې څنگه خوند لري؟ چا درکړيدي؟ ماته يې ولې نه راکوي؟ بيا به يې وروسته وويل چې لږ خو ماته راکړه!

نو که به ملگرو سلا ورته ونکړه بيا به يې د چورولو څار کاوه، چې وار به يې برابر شو لاس به يې واچاوه او منډه به يې واخيسته، هلکان به پسې شول او وروسته له څو منډو رامنډو به يې ونيو او په وهلو به يې ځتنونه پې ستړي کړل.

ژړاوې او نارې به پورته وې، خوله او پوزه به وينې شوې وو ملگري به تللي وو او دی خوار به ببر او سپيره سر پر ځای پړ مخې پروت و.

خلک به دده د اړخ سره تېريدل، راتېريدل. چا به کوم وارې ورته وکتل او چا به بېخې التفاوت هم ورته کاوه. له ځانه سره به يې ترمازيگره وژړل او کله به په ژړا، ژړا کې غلی شو او خوب به پسې يووړ. او بې تودوخې لمر به د غرو تر شا کيناست. د ماښام تياره به د ښار په فضا ورو ورو راغوړيدله سړو سيليو به له خوبه ويښ کړ. را ولاړ به شو. ستر گې به يې ومښلې او بيا به له خوبه ډک او ځوړند سر د خور خواته روان شو. له عمومي واټ څخه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

رابيل شو او د لوړ او ښايسته مانيو اړخ ته په د پليو د لارې کيڼې خواته د ديوال تر اړخ روان و. کله به دغو ښو او غوړو زړه وړونکې ورږمې د يوه بڼاى د کور تر مينځ لکه ميخ ځاى پر ځاى ودراوه، غتې او توږې ستر ګې به يې د بڼاى په وره کې ښکته او پورته ورغړولې، خو ددې له ويرې چې د ماښام تياره به زياته شي ډېر ځند به يې نه کاوه، نو رهي به شو او په لار کې به د نان باى د کان ته راورسيد. هلته به د ګرمو ډوډيو بوپ د د کان خولې ته راووست، اه هغه ځايه به هم په داسې حال کې چې تر ډېره ځايه به يې مخ شاته اړولى و ـ زړه نا زړه راتېر شو. لاسونه به يې تر تخرګو لاندې نيولي وو او له يخنۍ به لکه بڼکه رېږديده. د پاخه ماښام په پخه تياره کې به د هغې لويې دروازې مخ ته راورسيد، ننه به ووت، د لوي او ښايسته عمارت تر مخ به لکه غل ورو ، ورو د پښو په ګوتو روان و، کله به سره له ټوله احتياطه د کوربه هلکانو په لاس کښيووت، هلته به نو بيا هلکانو را ځملولى و، د ګريوان درز به يې تر لمنې پورې څيرې شو او د خوار کي چيغو او نارو دنيا نيولې وهز بختوره اګو(۲۴) به پې راخبر شوه، رامنډې به يې کړې او له هلکانو څخه به يې خلاص کړ، هلته به يې له اوړ کو ډ کې تورې ستر ګې د متجاوزو هلکانو په ستر ګو و ګنډلې، څو سلګۍ به يې ووهلې او ځان سره به ورو ، ورو وچونګېده، بيا نو بختورې اګو تر لاس نيولى د لوى سالون له مخې به سې تېر کړ او په يوه نرۍ لار به يې د نوکرانو سراى ته ننه يوست. هلته به د غواو له غوجلې څخه تېر شو او د تورې نمجنې کوټې دروازه به يې خلاصه کړه بيا به د کوټې بر سر ته تېر شو او د زاړه پوز کې په پيڅه به پريووت او رړل به يې .

څه وخت وروسته به بختوره اګو راغله او دوه وچې ډوډۍ به يې ورسره راوړې او په سره صندلۍ باندې به يې کېښودې، بيا به ولاړه او څه سکاره به يې راوړل، په کمکوټې منقل کې به يې واچول، د کوټې دروازه به يې پرانيستله او سکاره به يې تازه کړل. تور او خيرن چاى جوش به يې په سکرو کېښود او چاى به يې برابر کړ. د منقل سکاره به يې په صندلۍ کې واچول، بيا يې تور ستر ګې يتيم را چخلا کړ او تريخ چاى به يې له ډوډۍ سره پې وخور.

---

۲۴ ـ اګو = ابۍ ، ادې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله کله به د کور به له آشپزنانې څخه د کباب او قورمې ورمه دهلك سپورمو ته راغله، نو لاس به يې له ډوډۍ څخه ويووست او کباب به يې غوښت. مرور به شو، په ژړا او سلګيو به يې لاس پورې کړ او په ژړا، ژړا کې به پسې ويده شو. بختورې اګو به زوړ او شړيدلی ګنډ په ټنډلۍ واچاوه او هلك به يې پکې ونغښت، بيا به يې لکه ليونۍ له ځان سره ورو، ورو خبرې کولې :

« لويه خدايه ، دا کوچنی، بې موره، بې پلاره هلك څنګه پوه کړم چې بايد په دې تيت او ويرجن ژوند قناعت وکړي،

دی هيڅکله نه شي پوهېدای چې بې پلاره او بې موره هلکان د قورمو او کبابونو استحقاق نلريځ دوی بايد لوڅ، بربنډ او په نيمه ګېډه ژوند وکړي. دوی د ښو کاليو، تودې بسترې او آسوده ژوند وړ نه دي، د دوی دنيا د لوږې او تندې دنيا ده، دوی بايد د غمونو کې لوی شي او د نورو تر بار لاندې شپې او ورځې تېرې کړي او بيا د ژوند وروستۍ سلګۍ په کړاوونو او بدبختيو کې ووهي .»

بختورې اګو به دا څو خبرې پخپلو اوښکو ووينځلې او بيا به يې د تورو تيلو څراغ ټپ کړ او ويده به شوه .

د څراغ لوګي، د سکرو بخار او د نمجنې کوټې رطوبت به يو ډېر بد بوی او مهلك کيفيت پيدا کړ. همدا کوټه وه چې د تور سترګې يتيم مور يې له ارمانو سره يو ځای ګورته وليږله. اوس هم همدا کوټه ده چې بختوره اګو يې په راز راز رنځو اخته کړېده. بختوره اګو به څنګه چې سر مښنود، نو په ټوخلو به يې پيل وکړ کله به چې ټوخلې ډېره وارخطا کړه، نو نيمه شپه به راووتله او تر سپيده چاو ده به په انګړ کې ګرزېدله .

شپې او ورځې روانې وې. بختورې اګو ناجوړې سخته شوه . د کور به له خدمت او چوپړ وهلو څخه ولويده او داسې په ځان اخته شوه چې هر څه يې هير شول. تورسترګې هلك ته ددې موقع پيدا شو چې د بادارانو کورته ورننوزي. هلك به په کور کې دې پلو، هغه پلو ګرزيده، منډه به يې وهلې. د کور د خلکو له وهلو او ډبولو څخه به يې سترګه نه کوله، کوچني هلکان اکثر شوخ وي، بيا په تېره يتيم هلك چې د روزنې او سمو عاداتونو له زده کولو څخه محروم پاته شوی وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه ورځ د کور ښځبتن دوه، درې واري ښه په مزه وډباوه، مگر هلک لارې ته برابر نه شو او سم له مابنام سره یې یو ډېر ښایسته چیني لوښی مات کړ. د کور میرمن سخته په غصه شوه، هلک یې له لاسه راونیو او د آسپزخانې خولې ته یې راووست، بیایې خپل یوه مزدور ته وسپاره او ورته ویې ویل:

دا هلک له چتې وتلی دی! دا یوه داسې ځای ته بوزه چې بیرته زموږ د کور لار پیدا نکړي، هلته یې خوشې کړه او پخپله بیرته راځه!

شپه تیره شوې وه، د بختورې اگو ژړاوې په تور سترگې یتیم پسې پای ته رسیدلې وې، د ژمې د سباوون ژېړ لمر د سپینو واورو په بړستن غوړیدلی و. د

بختورې اگو باداران په تاوده سالون کې د سبا ناري په دسترخوان ناست وو، رایو خوږې او ښایسته سندرې خپرولې، کوچ، پیروي، هگۍ، کباب، شودې او مربا په دسترخوان ایښي وو، دخندا خبرو او مرکو په مینځ کې یو مزدور راننه ووت او ویې ویل:

د بختورې اگو حال ډېر بد دی. د سترگو توریه بېخي ورک شوي دي. خبرې نشي کولای او د نورو په خبره هم نه پوهیږي. ماته خو ښکاري چې خلاصه ده، نور نو خدای ښه پوهیږي.

هلته چا وویل:

له مرگه خو نشو خلاصولای، نو زموږ تکلیف څه دی؟

د کاله میرمن وویل:

چې مري، خو مري به، اجل به یې پوره شوی وي ته پخپله ....

د راډیو اعلانونه شروع شول او د کور د میرمنې خبرې پرې کړې، راډیو وویل:

نن شپه د یوه کوچني هلک مړی چې عمر یې له پنځو تر شپږو کلونو پوې رسیږي د ښار د یوه عمومي سړک تر اړخ د پولیسو لاس ته ورغلی دی، خپلوان او مشران دې دریمې ناحیې څخه پوښتنه وکړي.

د کور خلکو یو بل ته سره زکتل، عواطف یې ونه پاریدل، سترگې یې لمدې نه شوې. زړونه یه ونه بربېښیدل، مگر دومره یې وویل:

یخنی وژلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناڅاپي د مزدور له خولې چيغه راووته :

دا زړونه نه دي ډبرې دي، ډبرې دي، ډبرې .

د کور خاوندانو رنگونه والوتل او په مړو سترگويې يو بل ته سره کتل .

۱۳۴۰ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

عنوان **مخ**

عنوان	مخ
کسات	۱
شپېلۍ	۳
اوښکې	٦
اتڼ چې	۸
د غرونو په تياره کې	۱۰
د زمانې په ناپايه سين کې	۱۲
د شپانه نغمه	۱۴
زه	۱۷
ژړندو کې يتيم	۱۹
دا عجيب انسان	۲۱
زما نيمګړې ترانه	۲۳
ماشومتوب	۲٦
وروستۍ هوښکې	۲۸
غلی شوی بلبل	۳۲
هغه څوک چې نه مري	۳۴
اختر مبارکې	۳۷
د بنګال رقاصې ـ کمارې چتراته	۴۲
راشئ خپلې سندرې وبولو	۴۴
د ژوند وروستی پيغام	۴۷
د اباسين سپېدې	۵۱
ژېړې پاڼې	۵۴
مرور شپون	۵۸
قهرمان څه وويل؟	٦۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعي قهرمان	۶۴
د پېړيو مساپر	٦٨
د تاریخ دریځ	۷۰
لارویه !	۷۲
لامبوزن	۷۴
پټه مینه	۷۷
بوره	۸۱
بزکشي	۸۵
فاحشه	۹۱
د جومات مړی	۹۹
د کارخانې جشن	۱۱۰
دوه جوالیان	۱۱۷
خړ کی ماشین	۱۲۹
د سین سرود	۱۴۱
نوی گردان	۱۴۴
پښیمان سرباز	۱۵۲
د کوځو سرگردان	۱۵۹

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library